

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
Kauppakorkeakoulu

MUUTTOLIIKKEET SEUTUKUNNITTAIN

Kansantaloustiede
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2013
Tekijä: Terhi Niittylahti
Ohjaaja: Hannu Tervo

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON KAUPPAKORKEAKOULU

Tekijä Niittyalahti, Terhi Maria	
Työn nimi Muuttoliikkeet seutukunnittain	
Oppiaine Kansantaloustiede	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Toukokuu 2013	Sivumäärä 78
Tiivistelmä - Abstract Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan muuttoliikkeitä seutukunnittain, hyödyntäen Tilastokeskuksen Suomen henkilö- ja muuttoliiketilastoja vuosilta 2000–2011. Tarkasteluja varten Suomi on jaettu kuuteen eri seutukuntatyyppiin. Tutkimukset suoritetaan eri ikäluokille ja koulutusasteille, joissa on eroteltu toisistaan kantaväestö, lähtö- ja tulomuuttajat, maahan- ja maastamuuttajat sekä nettomuutto ja muuttotase. Empiria koostuu kuvailevasta osiosta, analyysitarkastelusta ja mallintavasta osiosta. Tulosten mukaan muuttoliikkeet liittyvät tiettyihin elämänkaaren vaiheisiin. Nuoret ja koulutetut muuttavat eniten. Helsingin seudulle, monipuolisille yliopistoseuduille ja alueellisiin keskuksiin muuttavat opiskelijat ja työelämän aloittajat. Teollisiin keskuksiin, taajamoituneille maaseuduille ja harvaan asutuille seuduille muuttavat perheenperustajat ja työelämän lopettavat. Muuttamisen todennäköisyyttä lisäävät seuraavat muuttajat: opiskelija, edellisvuonna koettu työttömyys, nainen, alle 7-vuotiaat lapset ja koulutus. Muuttotodennäköisyyttä sen sijaan pienentävät seuraavat muuttajat: ikä, ruotsinkieli, ulkomailla syntyminen, 7-18-vuotiaat lapset, omistusasunto ja avioliitto. Tärkeitä havaintoja tuloksista oli, että naiset muuttavat miehiä enemmän. Ulkomaalaiset muuttavat todennäköisemmin Helsingin seudulle. Opiskelijat muuttavat suhteellisen vähän Helsingin seudulle. Korkeakoulutetut muuttavat myös maaseudulle.	
Asiasanat Muuttoliike, seutukunta, väestörakenne	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu	

KUVIOT

KUVIO 1	Seutukunnassa syntyneiden määrä verrattuna seutukunnan nykyiseen (2011) asukaslukuun, prosentteina	54
KUVIO 2	Seutukunnassa syntyneiden osuus seutukunnan koko väestöstä 31.12.2011, prosentteina	55
KUVIO 3	Syntymäseutukunnassaan asuvien osuus seutukunnan koko väestöstä 31.12.2011, prosentteina.....	57

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Yksilö- ja alueselittäjien vaikutuksen suunta muuttopäätökseen teoriassa ja empiirisissä tutkimuksissa	21
TAULUKKO 2	Muuttoliikkeiden jäsentely muuttamisen syyn mukaan.....	23
TAULUKKO 3	Väestön liikkuvuustutkimukset.....	31
TAULUKKO 4	Muuttopäätökseen vaikuttavat yksilön ominaisuudet ja alueelliset tekijät	35
TAULUKKO 5	Muuttajien määritelmät	40
TAULUKKO 6	Kantaväestön prosenttiosuudet	42
TAULUKKO 7	Tulomuuttajien ja maahanmuuttajien prosenttiosuudet seutukunnittain	43
TAULUKKO 8	Lähtömuuttajien ja maastamuuttajien prosenttiosuudet seutukunnittain	45
TAULUKKO 9	Nettomuutto ja muuttotase.....	48
TAULUKKO 10	Tulomuuttajien ja lähtömuuttajien prosenttiosuudet koulutusasteittain vuosina 2000-2001	49
TAULUKKO 11	Tulomuuttajien ja lähtömuuttajien prosenttiosuudet koulutusasteittain vuosina 2002-2008	50
TAULUKKO 12	Tulomuuttajien ja lähtömuuttajien prosenttiosuudet koulutusasteittain vuosina 2009-2011	51
TAULUKKO 13	Muuttajien keskiarvot koulutusasteittain	58
TAULUKKO 14	Multinomiaalisen logit -mallin marginaalivaikutukset.....	59

LIITTEET

LIITE 1	Aluejako	
LIITE 2	Seutukuntien kantaväestö, tulo- ja lähtömuuttajat, maahan- ja maastamuuttajat, nettomuutto sekä muuttotase ikä- ja koulutusasterakenteittain vuosina 2000-2001	

- LIITE 3 Seutukuntien kantaväestö, tulo- ja lähtömuuttajat, maahan- ja maastamuuttajat, nettomuutto sekä muuttotase ikä- ja koulutusasterakenteittain vuosina 2002–2008
- LIITE 4 Seutukuntien kantaväestö, tulo- ja lähtömuuttajat, maahan- ja maastamuuttajat, nettomuutto sekä muuttotase ikä- ja koulutusasterakenteittain vuosina 2009–2011
- LIITE 5 Seutukunnassa syntyneiden määrä verrattuna seutukunnan nykyiseen (2011) asukaslukuun
- LIITE 6 Seutukunnassa syntyneiden osuus seutukunnan koko väestöstä 31.12.2011
- LIITE 7 Syntymäseutukunnassaan asuvien osuus seutukunnassa syntyneistä 31.12.2011
- LIITE 8 Selitettävien muuttajien tunnusluvut
- LIITE 9 Mallin riskisuhteet
- LIITE 10 Mallin kertoimet

1 JOHDANTO¹

1990-luvun puolivälistä lähtien muuttoliike on kiihtynyt huomattavasti. Kuntien välisiä muuttoja oli 1980-luvun lopulla yli 200 000 vuodessa, laman aikana vuosina 1991–93 noin 180 000 ja vuonna 1999 muuttoja oli melkein 260 000. Muuttoliike on keskittynyt yhä enemmän pariin suureen kasvukeskukseen. Nettomuuton yleisyyttä on maalta kaupunkiin ja Itä- ja Pohjois-Suomesta Etelä-Suomeen. Pääosa muuttajista on nuoria, opiskelijoita tai työelämän aloittavia, tämä vaikuttaa merkittävästi alueiden luonnolliseen väestönkasvuun. (Nivalainen 2000, 1.)

Pitkään jatkuva suotuisa talouskehitys heikentää maan heikoimpia osia ja vahvistaa sen voimakkaimpia alueita. Pääkaupunkiseutu kasvaneen edelleen ihmisten muuttaessa työpaikkojen perässä, muilla alueilla väestönkasvun ennakoitua muuttuvan tappiolliseksi tai hidastuvan. Väestö siirtyy syrjäisiltä alueilta suuriin keskuksiin, keskittyminen tapahtuu myös läänien ja muiden aluekokonaisuuksien sisällä. Muuttotappioalueilla väestön ikärakenne vanhentuu ja luonnollinen väestönkasvu pysähtyy, etenkin nuorten muuttaessa pois. (Korkiasaari & Söderling 2007, 251–253.) Vilkas muuttaneisuus mahdollistaa väestörakenteessa tapahtuvan suuren muutoksen, jos tulijoiden ja lähtijöiden välillä on merkittäviä demografisia ja sosioekonomisia eroja (Lankinen 2005, 13). Muuttoliike tulee aina olemaan epäyhtenäistä ja näin aiheuttaa alueille sekä kunnille sopeutumiso ongelmia. Tasaista aluekehitystä ei voida taata millään realistisella politiikalla. Ihmiset ovat aina muuttaneet ja tulevat muuttamaan tulevaisuudessakin. (Laakso 1998, 66–67.)

Muuttaminen on merkittävä asia ihmisen elämässä ja muuttoliike on tärkeä asia alueiden ja kuntien kehityksessä. Ei ole ihme, että muuttamisesta sekä muuttoliikkeen vilkkaudesta ja vaikutuksista keskustellaan vilkkaasti. Onko muuttoliike ongelma? Tulisiko muuttoliikettä hillitä tai suunnata uudella tavalla jollain toimenpiteillä? Muuttavatko ihmiset väärin? (Laakso 1998, 66.) Muuttoliikkeen luonnetta ja vaikutuksia ei voida selvittää pelkästään muuttajien määrällä, lisäksi tarvitaan tiedot, mistä muuttajat tulevat ja minne he menevät sekä muuttajien ominaisuuksista. Muuttajien ominaisuudet ovat keskeisessä merkityksessä alueellisten vaikutusten kannalta, ne muovaavat alueellista väestöä. Yksi tulomuuttaja ei ole laadultaan välttämättä samanlainen kuin yksi lähtömuuttaja, määrällisesti ne kuitenkin korvaavat toisensa. (Nivalainen 2008, 6.) Tärkeää on kiinnittää huomiota muuttoliikkeen rakenteeseen eikä pelkästään muuttavien henkilöiden nettomääriin. Todellisuudessa muuttovoitto on alueen kannalta huono asia, kun muuttovoitto kertyy eläkeläisistä ja työttömistä eikä työllisistä ja koulutetusta työvoimasta. (Moisio 1999, 21.) Muuttoliikkeen on sanottu reagoivan yhteiskunnallisiin muutoksiin ja erityisesti suhdannevaihteluihin, nykyään muuttoliikettä ohjaavat myös positiiviset odotukset ja mielikuvat.

¹ Kiitos pro gradu -tutkielmaa Tilastokeskuksessa ohjanneelle Matti Saarelle

Muuttoliikkeen yhteiskunnalliset vaikutukset ovat aina ajankohtainen aihe. Muuttoliike keskusteluttaa, sen on sanottu olevan luonnollista kehitystä tai uhka alueelliselle ja sosiaaliselle tasapainolle. Kuntien välisen muuttoliikkeen nouseva suunta on herättänyt julkisessa keskustelussa etenkin Suomen maakunnissa kasvavaa huolta. Kuntien välisessä muutossa on kokonaisliikkeen sijasta usein tärkeämpää kiinnittää huomiota muuttoliikkeen nettovaikutukseen. Muuttoliikettä koskevien oikeiden talouspoliittisten johtopäätösten tekemiseksi on tärkeää tietää, mitkä ovat muuttoliikkeen syyt ja ketkä ja millaisin ominaisuuksin varustetut ihmiset muuttavat. Ikäluokkien pienentyessä muuttoliike vaikuttaa yhä enemmän alueelliseen eriarvoisuuteen.

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkitaan muuttoliikkeitä seutukunnittain. Kuka muuttaa? Mistä muutetaan ja mihin muutetaan? Miten demografiset tekijät vaikuttavat muuttamiseen? Tutkimuksen empiirinen osio perustuu Tilastokeskuksen henkilö- ja muuttoliiketilastoihin vuosilta 2000–2011. Muuttoliikkeitä ei ole aiemmin tutkittu näin uudella ja koko Suomen kattavalla aineistolla sekä tällä kyseisellä käytettävällä aluejaolla eikä aiemmin selittävänä muuttujana ole käytetty syntymämaata. Aluejakona käytetään seutukuntatyypittelyä, jossa neljä seutukuntaa on kaupunkimaisia ja kaksi maaseutumaisia.

Tutkimuksen rakenne on seuraava. Tämän tutkielman luvussa 2 esitetään katsaus muuttoliikkeiden yksilö-, alue- ja yhteiskuntatasosta sekä käsitellään inhimillisen pääoman teoriaa ja klassista muuttoliiketeoriaa. Luvussa 3 esitellään muuttoliikkeen peruspiirteitä ja maassamuuttoa, maastamuuttoa ja maahanmuuttoa. Luvun 4 aiheena ovat aikaisemmat muuttoliiketutkimukset. Teoriaosuuden jälkeen siirrytään tutkimuksen empiiriseen osuuteen. Luvussa 5 perehdytään tutkimusmenetelmään, aineistoon ja muuttujiin sekä raportoidaan tutkimuksen tulokset. Lopuksi luku 6 sisältää yhteenvedon tutkimuksen johtopäätöksistä.

2 MUUTTOLIIKETEORIAM

Tämä luku käsittelee muuttoliiketeorioita tarkastelevaa teoriakirjallisuutta. Tarkastellaan muuttoliikkeitä yksilö-, alue- ja yhteiskuntatasolla sekä tutkitaan klassista muuttoliiketeoriaa ja inhimillisen pääoman teoriaa.

Muuttoliikkeitä on mahdollista tutkia monen eri tieteenalan kuten väestötieteen, maantieteen, kasvatuksen, historian ja taloustieteen näkökulmasta. Muuttoliikeilmion tiivistäminen yhden teorian alle on käytännössä mahdotonta, koska tarkastelu voi tapahtua kahdella tai useammalla tasolla. Muuttamisesta ei ole olemassa yleispätevää teoriaa, koska muuttamisteorioita on kehitelty suurimmaksi osaksi empiirisen työn pohjalta. (Shields & Shields 1989, 277.) Muuttoliiketeoriat täydentävät toisiaan, eivätkä ole toisilleen vastakkaisia tai toisensa poissulkevia. Osa teorioista tarkastelee tarkemmin jonkin muuttoliikkeen osa-alueita, osa keskittyy kuvaamaan ilmiötä kokonaisvaltaisemmin. (Korkiasaari & Söderling 2007, 247.) Vuonna 1889 englantilainen Ravenstein kehitti muuttoliikkeen ”lakeja”, joista monet pätevät vielä tänäänkin.

1. Pääosa muutoista suuntautuu lähellä olevalle paikkakunnalle
2. Muuttoliike etenee vaiheittain
3. Pitkän matkan muuttajat suosivat kohdealueena mahdollisimman huomattavaa kaupan tai teollisuuden keskustaa
4. Jokainen muuttovirta aiheuttaa kompensoivaa takaisinmuuttoa eli osa muuttajista palaa takaisin
5. Kaupunkilaiset muuttavat vähemmän kuin maaseudun asukkaat
6. Naiset ovat muuttoalttiimpia kuin miehet
7. Useimmat muuttajat ovat aikuisia, mutta perheet muuttavat harvoin pois kotimaastaan
8. Suuret kaupungit kasvavat enemmän muuttoliikkeen kuin luonnollisen väestönkasvun ansiosta
9. Muuttoliike voimistuu teollisuuden ja kaupan kehittyessä ja kulkuyhteyksien parantuessa
10. Muuttojen pääsuunta on maatalousalueilta teollisuuden ja kaupan keskuksiin
11. Muuttoliikkeen syyt ovat yleensä taloudellisia

Muuttoliikkeiden syitä tarkastellaan sekä yhteiskunnan että yksityisen ihmisen näkökulmasta. Yksilötasolla syiden sijasta puhutaan muuton motiiveista, koska syyt vaikuttavat ihmisen käyttäytymiseen ulkopäin. Inhimillisen ja sosiaalisen pääoman teorioita on käytetty etenkin korkeasti koulutetun väestön tavoiteluonteisen maastamuuton ja sosiaalisen pääoman teoriaa myös paluumuuton ja kaupungeista maaseudulle suuntautuvan muuton selittämiseen. (Korkiasaari & Söderling 2007, 244.)

Muuttoliiketeoriat ja niistä formuloidut mallit voidaan jakaa kolmeen ryhmään:

<u>Teoria</u>	<u>Teoriasta formuloitu malli</u>
1. Etäisyysteoriat	Gravitaatiomallit
2. Työntö-veto -teoriat	Regressiomallit
3. Todennäköisyysteoriat	Simulointimallit

Etäisyysteorioissa (ja gravitaatiomalleissa) muuttoliikkeen keskeinen tekijä on tulo- ja lähtöalueen välinen etäisyys. Etäisyysteorioiden tarkoituksena on selvittää muuttojen alueellista jakaantumista. Regressiomallit perustuvat työntö-veto-teorioihin, joissa muuttoa tarkastellaan lähtö- ja tuloalueen vuorovaikutuksena. Simulointimallit pohjautuvat tilastollis-matemaattisiin todennäköisyysteorioihin, niiden osuus muuttoliiketutkimuksissa on varsin vähäinen. Syynä pidetään todennäköisyysteorioiden kehittymättömyyttä muuttoliiketeorioiden yhteydessä. (Söderling 1988, 18–19.)

2.1 Muuttoliikkeen tarkastelutasot

Muuttoliiketutkimusten ongelmana on valita sopiva tarkastelutaso, joita ovat yhteiskunnallinen, alueellinen ja yksilöllinen. Muuttoliiketeorian tulee sisältää yhteiskunnallisten rakenteiden ja päätöksenteon erittelyt, muuton yksilötason analyysit sekä yksilö- ja yhteiskunnallisten tasojen alueellisten yhteyksien analyysit. (Söderling 1988, 25–26.)

2.1.1 Yksilötaso

Yksilötasolla muuttoliikkeen selitysmallit ovat sosiologisia ja psykologisia. Muuttoliikettä tarkastellaan inhimillisten käyttäytymisprosessien ja ihmisten tarpeiden mukaan. Yksilötason malleista on erotettu työntö-veto-malli, elinvaiheajattelu, tarve- ja hyvinvointimallit. (Söderling 2002, 198.)

Työntö-veto-malli soveltuu sekä yksilö- että rakennetason tarkasteluun, sillä on useimmin selitetty muuttoilmiöitä. Mallin mukaan ihmisten muuttokäyttäytymiseen vaikuttavat tekijät jaetaan neljään ryhmään: lähtöalueen työntäviin, tuloalueen vetäviin, niin sanottuihin väliintuleviin ja yksilöllisiin tekijöihin. Muuttaessa ihmiset pohtivat lähtö- ja tuloalueen ominaisuuksia ja mahdollisuuksia eli mitä etuja ja haittoja muutosta on. Ihmiset painottavat näitä tekijöitä eri tavalla omien kokemustensa ja asenteidensa mukaan. Väliintulevat esteet, kuten muuton aiheuttamat taloudelliset kustannukset, pitkä välimatka ja muuttorejoitukset vaikuttavat muuttopäätökseen. Muuton kynnyksiä voivat madaltaa matkustamisen halpeneminen ja liikenneyhteyksien kehittyminen. (Korkiasaari & Söderling 2007, 246.)

Uusklassisen talousteorian mukaan muuttoliikkeet johtuvat lähtö- ja tuloalueiden välisistä eroista työvoiman kysynnässä, tarjonnassa ja palkkatasossa. Muuttoliikkeitä ei olisi ilman näitä eroja. Teorian mukaan yhteiskunta voi vaikuttaa työmarkkinapoliittisilla toimenpiteillä muuttoliikkeisiin. Ihmisten muuttopäätökset perustuvat rationaaliseen kustannus-hyöty-analyysiin, jossa vastakkain ovat muutosta aiheutuvat muuton kustannukset, sosiaaliset ja taloudelliset hyödyt sekä haitat. Avaintekijöiksi muodostuvat työllisyys ja ansiotaso. (Korkiasaari & Söderling 2007, 246.)

Elämänkaarimallin mukaan tärkeitä muuttamiseen vaikuttavia tekijöitä ovat elämänkaaren taitekohdat ja ihmisen ikä. Monet keskeiset tarpeet korostuvat tietyissä elämänvaiheissa, esimerkiksi opiskelun aloittaminen, avioituminen, perheeseen kasvaminen, työelämään siirtyminen ja eläkkeelle jääminen. Selitysmallit keskittyvät tarkastelemaan asumisen vuoksi tapahtuvia paikallismuuttoa. Elinvaihemallit eivät pysty selittämään odottamattomista ja satunnaisista tapahtumista johtuvia muuttoa, kuten työttömäksi joutumista, asunnon irtisanomista tai perheen hajoamista. (Korkiasaari & Söderling 2007, 245.) Elinvaiheteorian heikkous on teorian perustuminen oletukseen, että jokainen henkilö muodostaa perheen, joka käy läpi kaikki perheen elinvaiheet. Vain 70 prosenttia kokee kaikki nämä vaiheet. (Söderling 1988, 33–34.)

Hyvinvointiteorioissa hyvinvointi määritellään tarve-käsitteen avulla. Yleensä esitetään neljästä kuuteen erilaista tarvetta, jotka ovat hierarkiassa toisiinsa nähden. Tarvelähtökohta on ongelmallinen, koska tarpeet ja niiden tyydyttyneisyys on suhteellista ja näin ollen empiirisesti vaikeasti mitattavissa. Hyvinvoinnin primaarisin ja helpoin mitattavissa oleva tekijä on elintaso. Hyvinvointi käsittää elintason, yhteisyyssuhteet ja itsensä toteuttamisen muodot. Elintasoa mitataan hallussa olevilla resursseilla, esimerkiksi tuloilla, asumismuodolla, työllisyydellä, koulutuksella, terveydellä, omaisuudella, sosiaalisilla suhteilla ja turvallisuudella. Mitä enemmän on resursseja, sitä parempi on elintaso. Yhteisyyssuhteisiin lasketaan ihmisen solidaarisuuden ja toveruuden tarve tai tarve kuulua sosiaalisten suhteiden verkoston jäseneksi, esimerkiksi paikallisyhteisyys, perheyhteisyys ja ystävyysuhteet. Itsensä toteuttamisen muodot ovat vaikeammin tulkittavissa, usein ajatellaan negatiivista eli vieraantumista. Niitä ovat esimerkiksi arvonnanto, korvaamattomuus, poliittiset resurssit ja mielenkiintoinen vapaa-ajan toiminta. (Söderling 1988, 34–38.)

2.1.2 Aluetaso

Aluetasolla teoriat ovat taloustieteellisiä ja ne jaetaan kolmeen ryhmään: alueellisiin kasvuteorioihin, keskusjärjestelmäteorioihin ja sijaintiteorioihin. Alueelliset kasvuteoriat jaetaan kasautumis- ja tasapainoteorioihin. Kasautumisteoriassa syntyy reaktio, joka aiheuttaa systeemiin samansuuntaisen muutoksen kuin alkuperäinen muutos, jolloin systeemi etäännyy alkuperäisestä tilanteesta. Kumulatiiviset prosessit aiheuttavat toisilla alueilla kasautuvaa kasvua ja joillakin alueilla supistumista. Teorian keskeinen välittäjä on

pääoman siirtyminen ja muuttoliike. Tunnetuin kasautumisteoria on Myrdalin keskus-periferia-teoria, jossa tarkastellaan leviämisen- ja supistumisvaikutuksia eli kuinka kasvukeskuksissa tapahtuva kasvu vaikuttaa positiivisesti ja negatiivisesti ympäröiviin alueisiin. Tasapainoteoriassa kuljetaan kohti tasapainotilaa, jossa stabiilitettä horjuttava muutos saa aikaan reaktion, joka on vastakkaissuuntainen alkuperäiseen muutokseen nähden ja näin ollen palauttaa systeemin takaisin alkuperäiseen tilaansa. Sekä tasapaino- että kasautumisteoria korostavat alueellisiin prosesseihin vaikuttavien tekijöiden monimutkaisia kytkentöjä. Tasapainoteorioiden pohjana on käytetty uusklassista ja klassista talousteoriaa, oletuksina ovat työvoiman homogeenisuus ja tuotannontekijöiden täydellinen liikkuvuus. Oletukset ovat etäisiä, joten nykyään tasapainotila saavutetaan vasta teollistumisprosessin alkuvaiheen kumulatiivisen kehityksen jälkeen. (Söderling 1988, 39–42.)

Keskusjärjestelmäteoriat ovat suppeampia ja staattisempia, muuttoliike on luonnollisen keskuksen kehittymisen seuraus ja edellytys eli keskittymisilmiö. Tunnetuin keskusjärjestelmäteoreetikko on Christaller ja hänen tutkimuksensa keskustusten syntyyn vaikuttavat lait, jossa taloudelliset markkinat synnyttävät keskusjärjestelmät. Muuttoliikettä tutkittaessa keskusjärjestelmäteoriat ovat ”etäisempiä” kuin kasvuteoriat. (Söderling 1988, 43.)

Sijaintiteoriat ovat kaikkein suppeimpia ja konkreettisimpia, niitä pidetään keskusjärjestelmäteorioiden ala- ja osateorioina. Sijaintiteorioiden tarkastelun kohteena ovat alueellisen sijainnin lainalaisuudet yksilön toiminnan taloudellisen kannattavuuden näkökulmasta. Richardsonin mukaan erotetaan neljä kehitysvaihetta: ensimmäisessä vaiheessa ihanteellisin sijaintipaikka on alue, missä kuljetuskustannukset minimoituvat. Toisessa vaiheessa havaitaan muidenkin kustannusten vaikuttavan, joten korostetaan kokonaiskustannusten minimointia. Kolmannessa vaiheessa voiton maksimoinnissa otetaan huomioon kysynnän alueelliset vaihtelut. Neljännessä vaiheessa sijaintipäätökset eivät synny pelkästään voittolaskelmien perusteella. Yrityksen sijaintiin vaikuttavat tekijät jaetaan kahteen pääryhmään: hakuisuustekijöihin (toiset tekijät vaikuttavat aina toisia voimakkaammin jonkun yrityksen sijaintiin) ja yritysten välisiin suhteisiin (kuinka alueellisen kasautumisen edut ja haitat vaikuttavat yritysten kannattavuuteen ja sijaintiin). (Söderling 1988, 44.)

2.1.3 Yhteiskunnallinen taso

Yhteiskunnallisella tasolla tutkitaan muuttoliikkeen ja yhteiskunnan muutoksen välisiä suhteita. Muuttoliike on välttämätön ja osittain tarpeellinen yhteiskunnan kehityksen ja taloudellisen kasvun kannalta. Yhteiskuntataso on primaarinen suhteessa yksilö- ja aluetasoon. Muuttoliiketutkimuksissa tarkastellaan eri yhteiskuntakehityksen vaiheisiin liittyviä päämuuttovirtoja sekä näissä ilmeneviä muuttomotiiveja. (Söderling 1988, 48.)

Zelinskyn ”mobility transition” -mallissa on erotettavissa viisi yhteiskunnan kehitysvaihetta ja niille ominaiset muuttoliikkeet. Traditionaaliselle yhteiskunnalle on ominaista korkea syntyvyys ja kuolevuus, heikko taloudellinen kasvu ja vähäinen liikkuvuus. Varhaisen muutoksen

yhteiskunnalle tyypillistä on voimakas väestönkasvu, massiivinen muuttoliike maaseudulta kaupunkeihin ja kuolevuuden huomattava väheneminen. Myöhäisen muutoksen yhteiskunnassa syntyvyys alenee, kaupunkeihin muutto ja siirtolaisuus heikkenevät, mutta väestön liikkuvuus kasvaa. Kehittyneessä yhteiskunnassa syntyvyys ja kuolevuus ovat alhaisia, kaupunkien sisäinen ja välinen muutto on vilkasta, sen sijaan muutto maaseudulta kaupunkiin vähenee sekä suhteellisesti että absoluuttisesti. Tässä vaiheessa voi olla nettovoittoa eli siirtolaisuuden ylijäämää. Tulevaisuuden erittäin kehittyneessä yhteiskunnassa muuttoliike on kokonaan kaupunkien sisäistä ja välistä. Suomen muuttoliike vastaa tällä hetkellä kehittyneen yhteiskunnan mallia. (Korkiasaari & Söderling 2007, 242.)

2.2 Klassinen muuttoliiketeoria

Klassista mallia voidaan käyttää kuvaamaan alueiden välisiä muuttovirtoja. Klassista muuttoliiketeoriaa kutsutaan myös työvoiman virtaus -malliksi. Mallissa muuttaminen tapahtuu työvoiman reaktiona työmarkkinoiden epätasapainoon. Tasapainossa reaalin tuotto on sama kaikilla alueilla tuotannon tekijöiden liikkumisen ollessa vapaata. Runsaan työvoiman ja niukan pääoman alueilla on matalat palkat ja korkeat pääoman tuotot. Epätasapainossa työvoima muuttaa korkeampien palkkojen alueille ja pääoma virtaa alhaisten palkkojen alueille. Tämän seurauksena palkat laskevat korkeapalkkaisilla alueilla ja matalapalkkaisten alueiden palkkataso nousee. Palkat jatkavat sopeutumistaan, kunnes palkkaerot johtuvat pelkästään palkkajäykyydestä ja sen aiheuttamista muista eroista. (Shields & Shields 1989, 278–282.) Työvoima muuttaa alueelta i alueelle j , jos alueen j palkkataso on korkeampi kuin alueen i palkkataso. Nettomuutto alueelta i alueelle j :

$$(1) \quad M_{ij} = \beta_{ij} (w_j - w_i)$$

jossa β_{ij} = muuton esteet, esimerkiksi alueiden välinen etäisyys, epätäydellinen informaatio alueiden ominaisuuksista ja keinotekoiset esteet, jotka hidastavat sopeutumisprosessia
 w_j ja w_i = alueiden palkkatasot

Yksinkertaisessa klassisessa mallissa muuttaminen jatkuu, kunnes alueiden väliset palkkaerot katoavat. Mallissa puhutaan nettomuutosta, ei bruttomuutosta. Palkkojen ollessa yhtä suuret eri alueilla, voi alueiden välinen bruttomuutto olla suurempi kuin nolla. (Shields & Shields 1989.)

Klassinen muuttoliiketeoria sisältää useita rajoittavia oletuksia. Näiden oletusten ollessa voimassa malli pätee.

1. Kaikilla markkinoilla on täydellinen kilpailu

2. Tuotantofunktiolla on vakioskaalatuotot
3. Muuttaminen on kustannukseton ja muuttamiselle ei ole muita esteitä
4. Hinnat ovat täydellisesti joustavia
5. Tuotantotekijät ovat homogeenisia
6. Työvoiman ja pääoman omistajat ovat täydellisesti informoituja kaikkien alueiden tuotoista

Alueellisten palkkaerojen on havaittu olevan pysyviä, jonka vuoksi muuttokustannukset, alueiden väliset elinkustannuserot ja alueelliset erot ammattirakenteissa, palveluissa ja työttömyysasteissa pitäisi sisällyttää yhtälöön, joka selittää alueellisia palkkaeroja. Klassiseen teoriaan tehtyjen uudistuksien avulla on haluttu etsiä syitä pysyville alueellisille palkkaeroille. (Shields & Shields 1989, 279.)

Alueet tuottavat samaa hyödykettä ja käyttävät samaa tuotantoteknologiaa. Jokaisella alueella on samanlainen liikkumaton osakepääoma. Markkinoiden ollessa täydellisesti kilpailulliset, reaali-palkat ja työvoiman rajatuotto ovat yhtä suuret, jolloin maksimoidaan voitto. Työvoiman rajatuottavuuden laskiessa työllisyys kasvaa, jolloin lisätyövoimaa palkataan, jos reaali-palkat laskevat. Työn kysyntä-funktiot ovat samanlaiset kaikilla alueilla. Työn tarjonta lisääntyy reaali-palkkojen noustessa. Työn tarjontafunktiot ovat samanlaiset kaikilla alueilla. Palkkaerot ovat nolla, koska kaikilla alueilla työn kysyntä- ja tarjontafunktiot ovat samanlaiset. Muuttoliikkeen klassinen malli on rakennettu äärimmäisten oletuksien varaan, siksi ei ole yllätys, että sen ennustuskyky on heikko. (Armstrong & Taylor 2000, 141-143.)

Muuttamisen määräävät tekijät ovat paljon monimutkaisempia kuin klassisen mallin selitys antaa ymmärtää. Alueelliset palkkaerot epäilemättä vaikuttavat oleellisesti alueiden välisiin muuttovirtoihin, mutta asia ei ole kuitenkaan niin yksinkertainen. Muuttaja on enemmän huolissaan hänen työuransa aikana saamistaan odotetuista tuloistaan kuin nykyisistä palkkaeroista. Klassinen malli yksinkertaistaa alueiden väliset tuloerot siten, että muuttopäätöksen tekee perheen pää tai se, joka ansaitsee kotitaloudessa eniten. Yleensä kotitalouksissa on kaksi tai useampi palkansaaja, joten muuttopäätökseen vaikuttavat koko kotitalouden tulot. (Armstrong & Taylor 2000, 147.)

On myös syytä tarkastella muuttajia, koska muuttajilla on erilaisia syitä muuttaa. Ensimmäiset muuttajat ovat kiinnostuneempia alueiden välisistä palkkaeroista kuin paluumuuttajat. Itsenäiset muuttajat muuttavat urakehityksensä perässä, yleensä työnantajan pyynnöstä eivätkä niinkään alueiden välisistä palkkaeroista johtuen. Ennakoivissa muutoissa on kahdenlaisia muuttajia: muuttajat, jotka eivät ole saaneet työtarjousta (spekulatiiviset muuttajat) ja muuttajat, jotka muuttavat tehtyään työsopimuksen. Spekulatiiviset muuttajat vaativat suurempia tuloja. (Armstrong & Taylor 2000, 148.)

Mallin suurin ongelma on aikaelementin puuttuminen (Shields & Shields 1989, 282). Klassisen mallin heikkous on sen kyvyttömyys tunnistaa, että tulovoitot eivät ole ainoa muuttajien tuoma hyöty. Työn aineettomat edut,

kuten ilmasto ja mukavuudet ovat myös tärkeitä. Yksi klassisen muuttoliikemallin pääpuute on, että se ei salli alueellisia eroja työllistymismahdollisuuksissa. Tämä johtuu oletuksesta, että palkat ovat täydellisesti joustavia ja työmarkkinat automaattisesti korjautuvat epätasapainotilanteessa. Todellisuudessa palkat ovat alaspäin joustamattomia ja klassisen mallin ennusteet ovat huonot. (Armstrong & Taylor 2000, 148.)

Klassisen mallin kaksi muuta heikkoutta ovat sen oletukset kustannusemattomasta muutosta ja muuttajien täydellisestä informaatiosta. Muuttajille aiheutuu monia kustannuksia, toiset ovat rahallisia ja jotkut ei-rahallisia tai fyysisiä. Rahallisia kustannuksia ovat asunnon osto, myynti ja tavaroiden kuljetus. Ei-rahallisia kustannuksia on äärimmäisen hankala ilmaista määrällisesti, kuten vaikeudet sopeutua uuteen paikkaan. Muuttamisen kokonaiskustannukset lasketaan estimoimalla etäisyyden kustannuksia, kuinka paljon muuttajan tulojen pitää kasvaa, jotta muutetaan kilometri kauemmaksi. (Armstrong & Taylor 2000, 150.)

2.3 Inhimillisen pääoman teoria

Sjaastad (1962) esitti ensimmäisen inhimillisen pääoman teorian sovelluksen muuttamisesta. Inhimillisen pääoman investoinnit ovat toimia, jotka parantavat tai lisäävät ihmisen tietoja, taitoja tai muita fyysisiä ja psyykkisiä ominaisuuksia ja lopulta vaikuttavat tulevaisuuden reaalitytöihin (Becker 1962, 9). Inhimillisen pääoman teoriassa muuttajat eivät ole enää identtinen homogeeninen ryhmä, vaan muuttajien väliset erot aikahorisontin pituudessa ja preferensseissä otetaan huomioon. Muuttamalla investoidaan inhimilliseen pääomaan, kun tulevaisuudessa saadut tuotot ylittävät muuton kustannukset. Näin ollen muuttamisteoriaan on lisättävä aikaperspektiivi ja tulevaisuuden odotusten eksplisiittinen tarkastelu. (Fischer 1999, 138.) Muutto on nyt yksilön investointipäätös, jolloin näkökulma muuttuu yksilötason päätöksen kuvaamiseksi, aggregaattitason työmarkkinoiden tarkastelun sijaan (Shields & Shields 1989, 283).

Inhimillisen pääoman malli on johdettu yksilön hyödynmaksimointiteoriasta, jossa yksilö kykenee laskemaan odotetut hyödyt jokaisena ajanhetkenä kaikilla alueilla rajoitteena yksilön budjettirajoite. Yksilö valitsee alueen, joka tuottaa mahdollisimman nopeasti eniten hyötyä. Yksilö siis tarkastelee niin määrää kuin aikaperiodin pituutta. (Fischer 1999, 139.) Inhimillisen pääoman teorian suurin hyöty on, että se ei oleta olevan olemassa ajatonta maailmaa, missä työntekijät vastaavat välittömästi alueellisiin palkkaeroihin. Muuttajien oletetaan reagoivan korkeampiin tuottoihin, mitkä ovat oletettavissa muuttajan jäljellä olevasta työajasta. Teoriassa otetaan huomioon eliniän odotetut tuotot. Asuinpaikaksi valitaan alue, jolla saavutetaan eniten taloudellista etua. Mitä nopeammin muuton taloudelliset edut saavutetaan, sitä houkuttelevampi muutto on. Inhimillisen pääoman teorian kaava on seuraavanlainen:

$$(2) \quad R_{ij} = \sum_{t=1}^T \frac{y_{jt} - y_{it}}{(1+d)^t}$$

jossa R_{ij} = odotettu muuttamisesta johtuva tulojen kasvun diskontattu arvo (alueelta i alueelle j)
 T = jäljellä oleva työssäoloaika vuosina
 $1/(1+d)^t$ = diskonttaustekijä
 d = diskonttokorko, mittaa muuttajan aikapreferenssiä
 y_{jt} = muuttajan odotettu tulo alueella j (tuloalue) vuonna t
 y_{it} = muuttajan odotettu tulo alueella i (lähtöalue) vuonna t

Inhimillisen pääoman teoria sallii riskin ja epävarmuuden. Riski ja epävarmuus johtuvat talouden huonosta informaatiosta ja sosiaalisista oloista muilla alueilla sekä työttömäksi joutumisen vaarasta. Mitä suurempi epävarmuus on, sitä vähemmän muuttaminen houkuttelee. (Armstrong & Taylor 2000, 153–154.) Inhimillisen pääoman teorian toinen valtava etu on sen kyky yhdistää kaikki muuttamisen kustannukset ja hyödyt. Muuttaja punnitsee kaikkia muuton kustannuksia ja hyötyjä sekä muuttamisen nettonykyarvoa. Nettonykyarvon laskukaava voidaan esittää seuraavanlaisesti:

$$(3) \quad PV_{ij} = R_{ij} - C_{ij}$$

jossa PV_{ij} = nettonykyarvo alueelta i alueelle j
 R_{ij} = odotettujen hyötyjen (rahalliset ja ei-rahalliset) nettonykyarvo alueelta i alueelle j
 C_{ij} = odotettujen kustannuksien (rahalliset ja ei-rahalliset) nettonykyarvo alueelta i alueelle j

PV_{ij} on positiivinen, kun odotettujen hyötyjen diskontattu arvo on suurempi kuin odotettujen kustannuksien diskontattu arvo, jolloin muuttaminen tapahtuu. Yksilö odottaa saavansa enemmän hyötyä, jos hän muuttaa kuin jos hän jäisi nykyiselle asuinalueelleen. Malli selittää samansuuruisen palkan saavien ja samaan ammatilliseen ryhmään kuuluvien ihmisten tekemät erilaiset muuttopäätökset. (Armstrong & Taylor 2000, 154.)

Sjaastad (1962, 83–86) jakaa yksityiset kustannukset ja tuotot rahallisiin ja ei-rahallisiin. Rahallisiin kustannuksiin kuuluvat muuttokustannukset, lisääntynyt kulutus ruokaan, asumiseen ja liikkumiseen. Ei-rahallisiin kustannuksiin kuuluvat saamatta jääneet tulot (matkustelun, työn etsinnän ja uuden työn opetteluun vuoksi) ja muutosta aiheutuneet psyykkiset kustannukset (tutun ympäristön, perheen ja ystävien jääminen lähtöalueelle). Muuton rahalliset tuotot merkitsevät muutoksia reaalityuloissa ja hinnoissa. Ei-rahalliset tuotot tarkoittavat uuden alueen vertailua lähtöalueeseen, esimerkiksi kummissa on suotuisampi ilmasto.

Muuttamisen kannattavuus riippuu jäljellä olevista työolovuosista. Muuttaminen ei ole kannattavaa, kun vuosia on vähän jäljellä, jolloin

muuttokustannukset ovat vuotta kohden korkeat. Todennäköisimpiä muuttajia ovat nuoret. Iän karttuessa muuttoalttius pienenee. Muuttamisesta aiheutuu suuria välittömiä kustannuksia ja hyödyt tulevat vasta myöhemmin, joten voimakkaasti nykyhetken hyötyä preferoiva yksilö muuttaa epätodennäköisesti. Yksilön aikapreferenssit vaikuttavat muuttoalttiuteen. Muuttaminen on järkevää, vaikka elämänlaatu laskisi lyhyellä aikavälillä, kun tulevaisuuden hyötyjen oletetaan kompensoivan lyhyen aikavälin tappiot. (Fischer 1999, 141.)

Muuttopäätös määräytyy maksuttoman ja täydellisen informaation perusteella tietyllä ajanhetkellä, se ei ole riippuvainen yleisestä makrotason kehityksestä tai aikaisemmista päätöksistä. Kaikkia mahdollisia kohdealueita pystytään vertaamaan ja niille pystytään laskemaan potentiaaliset nettonykyarvot. Oletukset eivät ole realistisia, mutta helpottavat mallin estimoimista. Muuttamisprosessin tulokseksi oletetaan tasapainotila. Yksilöiden liikkuvuus johtuu epätasapainosta. Muuttoliikkeen avulla tasapainotetaan työmarkkinat ja tasataan alueiden väliset palkkaerot. Alueiden välinen muuttoliike loppuu, kun tasapainotila on saavutettu, jolloin palkkaerot ovat poistuneet. Sopeutuminen tapahtuu nopeasti. Ihmisten oletetaan olevan riskineutraaleja, järkevämpää olisi olettaa ihmisten olevan riskinkarttaji. (Fischer 1999, 141-144.)

Sjaastadin määritelmän mukaan muutosta saatava rahallinen tuotto on kohdealueen korkeimmat reaali-palkat. Reaali-palkkoihin vaikuttavat hintojen, työllistymiskustannusten ja nimellispalkkojen muutokset. Ei-rahallinen hyöty syntyy yksilön muuttaessa aikaisempaa asuin-alueetta paremmalle alueelle. Alueiden arvostus riippuu yksilöiden ominaisuuksista. Ei-rahallisia hyötyjä ovat miellyttävä ilmasto, virkistysmahdollisuudet, sopiva poliittinen, sosiaalinen tai uskonnollinen ympäristö. Sjaastadin mukaan ei-rahallisia hyötyjä ei pitäisi ottaa mukaan tarkasteluun, koska ne lasketaan kulutustoimiin. Kulutustoimien saatavuuksien erot näkyvät elinkustannuksissa, vuokrissa, palkoissa ja hinnoissa. (Sjaastad 1962, 86.)

Uuden työpaikan etsimiseen kuluva aika riippuu todennäköisesti alueen työttömyysasteesta. Osa menetetyistä ansioista on muuttomatkan pituuden funktio. (Sjaastad 1962, 84.) Muuton ”psykkisiä” kustannuksia ovat ihmisten haluttomuus jättää tuttu ympäristö, sukulaiset ja ystävät. Nämä tulisi huomioida investointipäätöksessä. Sjaastadin mukaan psyykkiset kustannukset eivät varioi etäisyyden mukaan, joten ne eivät vaikuta muuttokohteen valintaan, ainoastaan muuttopäätökseen. Muuton yksityiset kustannukset sisältävät suoria rahallisia kustannuksia (muuttoauto ja majoitus muuton aikana). Lisäkustannuksia syntyy vanhan asunnon ja tavaroiden myymisestä. Rahallisia kustannuksia aiheuttavat muuton jälkeinen sopeutuminen uudelle alueelle, johtuen muuttajan epätäydellisestä informaatiosta esimerkiksi kauppojen hintatasosta. Ei-rahallisiin kustannuksiin kuuluvat vaihtoehtoiskustannukset: menetetyt ansiot työpaikan ja asunnon etsimisen sekä muuton ajalta. Muuttokustannuksiin lasketaan uuden työn opetteleminen ja muut työpaikan muutokseen liittyvät kustannukset. (Shields & Shields 1989, 283.)

Mallin ongelmakohtia ovat investoinnin aikaperiodin tiukat oletukset, oletukset oikeasta diskonttauskorosta ja potentiaalisen muuttajan kyky rahoittaa muutto. Usein on mahdotonta erottaa, mikä osa hyödyn lisäyksestä tulee muuttamisesta ja mikä muista investoinnista, investoinnit siis riippuvat toisistaan. Inhimilliseen pääomaan investoidaan usein ennen muuttoja, esimerkiksi kouluttautumalla. (Shields & Shields 1989, 285.)

Implisiittisissä inhimillisen pääoman malleissa selvitetään, miten yksilön ominaisuuksia kuvaavat muuttajat vaikuttavat muuttamiseen. Yleisesti käytettyjä muuttajia ovat ikä, sukupuoli, koulutus, siviilisääty, ammatti, yksilön työllisyystilanne ja perheen koko. Muuttamiseen yhdenmukaisimmin vaikuttava tekijä on ikä. Nuorilla on eniten aikaa ansaita tuloja uudella alueella ja pienemmät psyykkiset kustannukset, joten he muuttavat eniten. Vanhemmilla oleva kiinteä omaisuus, työkokemus ja ylennykset pienentävät muuttoalttiutta. Perheet ja pariskunnat muuttavat yhdessä. Naisten muuttamisen vaihtoehtoiskustannukset ovat pienemmät kuin miesten. Toiseksi eniten yksilön ominaisuuksista muuttamisen vaikuttaa koulutus. Korkeammin koulutetut muuttavat todennäköisemmin kuin kouluttamattomat. Koulutetut saavat helpommin työtä, joten muuton riskit ovat pienemmät. Perhekoko ja siviilisääty vaikuttavat muuttamiseen muuttokustannuksien kautta. Alueeseen sitovien tekijöiden (lasten koulu, puolison työ) takia ei haluta muuttaa, vaikka muutto olisi houkuttelevaa. Alueen fyysiset ominaisuudet (ilmasto, saasteet, sosiaalinen ympäristö ja julkisten hyödykkeiden saatavuus) vaikuttavat muuttopäätökseen. Antelias sosiaaliturva vähentää korkean tulotason henkilöiden muuttoja alueelle ja lisää alempia tuloja saavien muuttoja alueelle. (Shields & Shields 1989, 286–291.) Taulukossa 1 esitellään yhteenveto yleisimpien yksilö- ja alueselittäjien vaikutusten suunnasta muuttopäätökseen sekä inhimillisen pääoman teorian että empiiristen havaintojen mukaan.

Inhimillisen pääoman teorian mukaan sukupuolella ei ole havaittu olevan merkitystä, empiirisissä tutkimuksissa puolestaan on saatu teoriasta poikkeavia havaintoja. Korkeammin koulutetut muuttavat teorian mukaan enemmän kuin vähemmän koulutetut, empiiriset tutkimukset tukevat teoriaa. (Häkkinen 2000, 24.) Muuttoalttiutta lisäävät henkilökohtaisista ja perheeseen liittyvistä tekijöistä: nuori ikä, työttömänä olo, työmarkkinoille tulo, vuokra-asuminen, yksin eläminen, ja lyhyempi asumisaika. Suurempi perheen koko ja kouluikäiset lapset vähentävät muuttoalttiutta. Lähtöalueen alueellisista tekijöistä muuttoalttiutta lisäävät: korkea työttömyysaste, matala tulotaso, korkeammat elinkustannukset ja yksipuolinen elinkeinorakenne. (Holm, Nivalainen & Volk 2008, 34.)

Nuorilla on enemmän aikaa hyötyä muutosta ja pienemmät alueelliset siteet kuin vanhemmilla. Muutto on investointi inhimilliseen pääomaan, korkeasti koulutetuilla on paremmat valmiudet hankkia informaatiota ja työtilaisuudet ympäri maata. Työttömillä tai työmarkkinoille tulevilla ei synny työpaikan kautta siteitä ja muuttamisen kustannukset ovat pienemmät, kun muuttoon ei liity työpaikan menetystä. Omistusasujilla on tiukemmat siteet alueelle ja suuremmat muuttokustannukset. Perheillä on tiiviimmät siteet alueille ja suuremmat muuttokustannukset, etenkin puolison ollessa työssä.

Suurikokoisilla perheillä on suuremmat siteet alueille ja muuttokustannukset, kouluikäiset lapset vahvistavat siteitä alueelle. Aikaisemmin muuttaneilla siteet synnyinseutuun ovat kerran katkenneet, joten kokemus helpottaa muuttopäätöstä. Mitä lyhyemmän ajan on asunut alueella, sitä vähemmän on kertynyt siteitä alueelle. Korkea työttömyysaste kertoo vähäisistä työtilaisuuksista. Korkean tulotason alueille on odotettavissa suurempi tulotaso. Korkeat elinkustannukset (asuntojen hinnat) vähentävät alueen houkuttelevuutta. Monipuolinen elinkeinorakenne lisää työtilaisuuksien määrää. (Holm, Nivalainen & Volk 2008, 34.)

TAULUKKO 1 Yksilö- ja alueselittäjien vaikutuksen suunta muuttopäätökseen teoriassa ja empiirisissä tutkimuksissa²

Yksilöselittäjät	Inhimillisen pääoman teoria	Empiiriset tutkimukset
Ikä	-	-
Henkilö on nainen	ei vaikutusta	ei vaikutusta / +/-
Koulutus	+	+
Henkilökohtainen työttömyys	+	+
Naimisissa	-	- /ei vaikutusta
Lapsia	-	-
Puoliso töissä	-	-
Työvoiman ulkopuolella	+	+ /-
Asuu omistusasunnossa	-	-
Muuttanut aikaisemmin	ei ota kantaa	+
Alueselittäjät		
(vaikutus lähtömuuttoon)		
Alueellinen työttömyysaste	+	+
Alueen hintataso	+	+
Lähtö- ja kohdealueen välinen etäisyys	-	-
Alueen monipuolinen elinkeinorakenne	-	-

Muuttopäätökseen vaikuttaa merkittävästi muuton pituus, jota mitataan yleensä suuraluejaon avulla, esimerkiksi maakunta- tai läänitason jaolla. Pitkän matkan muutoksi määritellään muutot, joissa lähtö- ja kohdealue sijaitsevat eri maakunnissa tai lääneissä. Lyhyen matkan muutoiksi luokitellaan maakunnan tai läänin sisäiset muutot. Käsite on horjuva. Rajalla asuvan muutto muutaman kilometrin päässä sijaitsevaan naapurikuntaan luokitellaan pitkän matkan muutoksi ja saman alueen laidalta toiselle muutto lyhyen matkan muutoksi. (Häkkinen 2000, 25–26.)

² Lähde: Häkkinen 2000, 23

3 SUOMEN MUUTTOLIIKE

Tämä luku tarkastelee Suomen muuttoliikkeitä yleisesti. Miten muuttoliikkeitä mitataan ja minkälaista muuttoliike voi olla sekä millaista Suomessa on maassamuutto, maahanmuutto ja maastamuutto.

Muuttoliikettä voidaan tarkastella paikkakunnittain. Alueen nettomuuton ollessa positiivinen kyseessä on alueen saama muuttovoitto, nettomuuton ollessa negatiivinen puhutaan muuttotappiosta. Muuttoliikettä voidaan tutkia muuttajajyksikön mukaan. Yleensä tarkastelu kohdistuu yksilöiden muuttoon, käytännöllisesti ajatellen on perusteltua käyttää muuttajajyksikkönä asuntokuntaa eli kuinka monta henkilöä asuu samassa asunnossa. Muuttoliikkeen mittaamisessa käytetään mittareina muuttajien lukumäärää eli muuttovirtaa. Parempi mittari on muuttoalttius eli muuttaneisuus, jossa muuttajien lukumäärää verrataan koko väestöön. Yleisesti muuttaneisuuslukuja esitetään lähtömuuton osalta eli jonkin tietyn alueen muuttaneiden määrä suhteutetaan tämän lähtöalueen väestön määrään. (Korkiasaari & Söderling 2007, 253.)

Yleinen muuttaneisuusluku (Crude Migration Rate, CMR)

$$(4) \quad \text{CMR} = \frac{\text{muuttaneiden lukumäärä vuonna A}}{\text{keskiväkiluku vuonna A}} \times 1000$$

Muuttoliikkeitä synnyttää yhteiskuntien sosiaalinen ja taloudellinen kehitys, toisaalta ne myös vaikuttavat muuttoliikkeiden kehitykseen, muuttoliikkeet ovat siis syy- ja seurausilmiöitä. Muuttoliikkeet vaikuttavat merkittävästi maamme väestönkehitykseen. Maahanmuutolla on tulevaisuudessa yhä suurempi merkitys Suomen väestönkehitykselle. Muuttoliikkeiden seurauksia on vaikea ennustaa, siksi ne koetaan usein ongelmaksi. Väestön liikkuvuus on yksi yhteiskunnallisen kehityksen perusedellytyksistä. (Korkiasaari & Söderling 2007, 239.) Muutto on tapahtuma, jossa yksilö siirtyy alueelta toiselle, muuttoliike puolestaan väestön siirtymä alueelta toiselle. Maan sisäisellä muuttoliikkeellä on alueellisesti suuri merkitys, vaikka se ei muuta väestön määrää koko maassa. (Holm, Nivalainen & Volk 2008, 22–23.) Lähialueen muutot eivät vaikuta väestön sijoittumiseen eri osiin maata. Muuttoliikkeen vaikutuksien kannalta muuttojen määrä ei ole ratkaiseva tekijä, sillä suurin osa muutoista on ristikkäismuuttoja. Kokonaisvaikutusten kannalta keskeisintä on ei-ristikkäismuuttojen suuntautuminen ja rakenne. (Häkkinen 2000, 5-6.)

Pysyvää tai suhteellisen pitkäaikaista fyysistä siirtymistä maantieteelliseltä alueelta toiselle kutsutaan muuttoliikkeeksi. Muuttoliikkeet voivat olla luonteeltaan joko vapaaehtoista tai pakkoluonteista (taulukko 2). Vapaaehtoinen muutto jaetaan maan sisäiseen muuttoon eli maassamuuttoon ja valtioiden rajat ylittävään siirtolaisuuteen. Vastaanottavan maan näkökulmasta katsoen kyseessä on maahanmuutto ja lähtövaltion näkökulmasta maastamuutto. Paluumuutossa on kyse kotimaahansa takaisin palaavien

henkilöiden ja heidän jälkeläisten muutto. Vapaaehtoisessa muuttoliikkeessä erotetaan tavoitteellinen ja vastahakoinen muutto, niitä kutsutaan myös tavoite- ja pakkomuutoksi. Vastahakoisessa muutossa ei tavoitella uutta ja parempaa elämää, vaan yritetään ylläpitää minimielintasoja tai säilyttää entisenlaiset olot. Tavoitemuutossa pyritään saavuttamaan tärkeäksi koettu päämäärä, esimerkiksi parempi koulutus tai hankkia uusia elämänkokemuksia. Pakolaisuus ja muutot, jotka tapahtuvat vastoin henkilön omaa tahtoa ovat pakkoluonteista muuttamista. (Korkiasaari & Söderling 2007, 240–241.)

TAULUKKO 2 Muuttoliikkeiden jäsentely muuttamisen syyn mukaan

Muuttoliike		
Vapaaehtoinen muutto		Pakkoluonteinen muutto
<u>Maassamuutto</u>	<u>Siirtolaisuus</u>	<u>Maiden välinen tai sisäinen</u>
- Maan sisäinen	- Maastamuutto	- Pakolaisuus
- Paluumaassamuutto	- Maahanmuutto	- Väestönsiirrot

Pysyvä asuinpaikan vaihtaminen tarkoittaa muuttamista, jolloin siirrytään vakinaisesta asuinpaikasta toiseen asuinpaikkaan. Pienimmillään kyse on samassa rakennuksessa huoneistosta toiseen muuttaminen, yleensä vaihdetaan ainakin asuinkiinteistöä. Muutettaessa kunnan rajan yli on kyseessä kuntien välinen muutto, mikä on kunnan kannalta joko tulo- tai lähtömuuttoa. Kun kunnan raja ei ylity muutettaessa puhutaan kunnan sisäisestä muuttamisesta eli kunnassamuutosta. Tilapäisessä muutossa muuttamisen tarkoituksena ei ole vaihtaa pysyvästi asuinpaikkaa. Osa kuntien välisestä muuttoliikkeestä muuttuu kuntien sisäiseksi muuttoliikkeeksi kuntien yhdistyessä. Kuntaudistukset vaikuttavat pienentävästi muuttolukuihin. (Myrskylä 2006, 18–21.) Kuntien välinen maassamuutto on suureksi osaksi työvoiman siirtymiseen perustuvaa ja asumiseen liittyvää muuttamista. Kuntien sisäinen liikkuvuus on yleensä asunnonvaihtoa. Yleisin muuttotapahtuma on kuntien sisällä tapahtuva asunnonvaihto. Kaikista maan sisäisistä muuttoista kuntien sisällä tapahtuu noin 2/3. (Söderling 2002, 196–202.)

Lähtö- ja tulomuutto on suurinta kaupunkimaisiin kuntiin. Maaseutu on ollut jatkuvasti häviävänä osapuolena lähtömuuttoa tarkasteltaessa, maaseutumaiset kunnat ovat kuitenkin saaneet tulomuuttoa jatkuvasti enemmän. Kotikuntalain tullessa voimaan kaupunkimaisten kuntien muuttovoitto kasvoi, maaseutumaisien ja taajaan asuttujen kuntien muuttotappio syveni. Autioitumista on tapahtunut erityisesti Kainuussa ja Lapissa, myös Karjalassa, Savossa ja Väli-Suomen alueilla. (Heikkilä 2006, 34, 41.) Muuttoliike ja yhteiskunnallinen kehitys kytkeytyvät läheisesti toisiinsa. Laskusuhdanteen aikana alueiden välinen muutto vähenee ja noususuhdanteen aikana kiihtyy, joten taloudellisen tilanteen ja työpaikkojen määrän kehityksen voidaan sanoa muovaavan aluerakennetta muuttoliikkeen välityksellä. (Järvinen 2000, 3.) Muuttoliikkeelle on tyypillistä muuttovoiton suuntautuminen entistä harvempiin maakuntiin, muuttoliikkeen vaikuttaminen entistä enemmän väestön määrään muuttotappiomaakunnissa ja muuttoliikkeen painottuminen voimakkaasti nuoriin ja korkeimmin

koulutettuihin. Muuttoliike vaikuttaa aiempaa negatiivisemmin muuttotappioalueiden väestönkehitykseen. (Moisio 1999, 10.)

Muutto tapahtuu tavallisesti monen eri tekijän yhteisvaikutuksen seurauksesta, siksi muuttajien tulkinnat muutonsyistä vaihtelevat huomattavasti. Muuton motiivit vaihtelevat huomattavasti muuttosuunnan ja -etäisyyden, elämäntilanteen ja tulotason mukaan. Yleisin muuton motiivi on tilan tarve. Kaukumuutoissa työsyöt ovat tärkeimpiä, lähimuutoissa korostuvat perhesuhteisiin ja asumiseen liittyvät syyt. Työsyöt korostuvat kaupunkien välisissä ja kaupunkeihin suuntautuviissa muutoissa, vastaavasti asumis-, ympäristö- ja muut ei-taloudelliset motiivit korostuvat kaupungeista poispäin suuntautuneissa muutoissa. Nuorten itsenäistyminen, avioituminen ja perheeseen kasvaminen saavat aikaan kuntien sisäiset muutot, joissa vaihdetaan asuntoa, omistusasunnon ja viihtyisemmän asuin ympäristön toivossa. Kaupunkimaisiin kuntiin muuttavat todennäköisimmin korkeakoulutetut. Työttömyys ja ikääntyminen pienentävät kaupunkeihin muuttamisen todennäköisyyttä. Maaseudulle muuttavat todennäköisimmin paluumuuttajat, vähemmän koulutetut ja työttömät. Monet pitävät maaseutua parempana asuinpaikkana kuin kaupunkia, silti nuoret ja perheettömät suosivat kaupunkimaista elinympäristöä. (Heikkilä 2006, 49, 133–134; Korkiasaari & Söderling 2007, 254–255.)

Muuttoalttius on korkein 18–30-vuotiailla, toisin sanoen perheenperustajilla, työelämään siirtyjillä ja opiskelemaan lähtevillä. Näihin ikävuosiin osuvat useat muuttamisen syyt. Miehillä asepalvelus siirtää muuttoa, miesten muuttoalttius on korkeimmillaan 20–21-vuotiaana, naisilla se on keskimäärin vuotta nuorempana. Perheet muuttavat perheen kasvaessa, jolloin tarvitaan lisää asumistilaa. 14–15-vuotiaat muuttavat vähiten, koska perhe on vakiintunut paikoilleen ja heidän vanhempiansa muuttoalttius on alhainen. Keski-ikäiset muuttavat vähän, 60-vuoden iän paikkeilla muuttaminen hieman vilkastuu. Muuttoalttiuteen vaikuttavat yksilön fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset ominaisuudet, joko lisäämällä tai vähentämällä muuttoliikettä. Muuttajat ovat keskimääräistä korkeammin koulutettuja, mikä heijastuu ammattirakenteeseen. (Heikkilä 2006, 31; Korkiasaari & Söderling 2007, 253.)

3.1 Maassamuutto

Muuttoliike vilkastui 1980-luvun lopun noususuhdanteessa, joka päättyi 1990-luvun alun taloudelliseen lamaan. Muuttoliike vilkastui uudelleen vuonna 1994 kotikuntalain uudistuksella, jolloin opiskelijat pystyivät helpommin vaihtamaan asuinkuntansa opiskelupaikkakunnilleen. (Heikkilä 2006, 29–30.) Muuttoliike on jatkunut voimakkaana 1990-luvun alun talouslamasta lähtien. Vuosina 2001–2004 asuinkuntaa vaihtoi keskimäärin yli 276 000 henkilöä vuodessa, kymmenen vuotta aiemmin asuinkunnan vaihtajia oli liki 100 000

henkeä vähemmän. Kuntien välinen muutto on ollut määrällisesti kaksi kertaa pienempää kuin kuntien sisäinen muuttoliike. Väestön keskittyessä kaupunkeihin, maassamuutto on muuttunut yhä enemmän kaupunkien väliseksi. (Korkiasaari & Söderling 2007, 248–249.)

Väestönkehitykselle on ollut ominaista väestön alueellinen jakautuminen. Muuttaminen tapahtuu haja-asutusalueilta taajamiin ja maaseudulta kaupunkeihin, Pohjois- ja Itä-Suomesta Etelä- ja Lounais-Suomeen, varsinkin Uudellemaalle. Pääkaupunkiseutu ja suurimmat maakuntakeskukset kasvavat monipuolisen elinkeinorakenteen, informaatioteknologiaan perustuvan tuotannon, korkeakoulutuksen ja tutkimustoiminnan ansiosta. Väestön vanhenemisen seurauksena tulevaisuudessa muuttovoittojen ja muuttotappioiden oletetaan supistuvan kaikilla alueilla. (Korkiasaari & Söderling 2007, 250.) Väestö keskittyy luonnollisen väestön kasvun ja muuton kautta Etelä- ja Lounais-Suomen kolmioon, lisäksi Pohjois-Suomessa Oulun seutu on kasvava alue. Muuttoliikkeen suunnat ovat pysytelleet samansuuntaisina pitkän aikaa, ainoastaan muuton laajuus on vaihdellut. Itäisen Suomen maakunnat ja Lappi menettävät väestöään nopeimmin, voimakkainta väestönkasvu on eteläisessä Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla. (Volk & Nivalainen 2009, 1-2.)

Kuntien ikärakenteisiin suuret erot aiheuttavat ikääntyminen ja muuttoliike. Suomen lähivuosien elinvoima on suuria keskuskuntia lähinnä olevissa kunnissa, joissa väkiluku kasvaa. Iäkkäät muuttavat yhä enemmän maaseutukuntiin. Iäkkäiden muutto ei riitä kumoamaan muiden ikäryhmien aiheuttamaa tappiota, joten iäkkäiden muuton merkitys on pientä. Eläkeläisten määrä kasvaa nopeimmin vaikeilla tappioalueilla. Väkiluvun pieneneminen kiihtyy muuttotappiokunnissa. Tappiomaakuntien vähenemismvirtaa lieventää hiukan siirtolaisuusvoitto. Puolessa Suomen maakunnista väkiluku vielä kasvaa ja puolessa se vähenee. Väkiluku jatkaa kasvuaan Etelä- ja Länsi-Suomessa. (Myrskylä 2006, 12–28.)

Alueet, joilta poistuu enemmän väestöä kuin tulee, ovat menettäjiä ja alueet, joille tulee enemmän väestöä kuin poistuu, ovat voittajia. Muuttaneiden määrään vaikuttavat väestön ikärakenne, maan taloudellinen tilanne, lainsäädäntö ja opiskelumahdollisuudet. Absoluuttisesti maassamuutto on hyödyttänyt eniten Uuttamaata ja eniten on menettänyt Pohjois-Karjala. Maakunnat ovat suhteellisen pysyvästi jakautuneet tappiollisiin ja voitollisiin. Yhä harvemmat seutukunnat saavat muuttovoittoja. Menettäjistä voittajaksi muuttuminen on melko harvinaista. Tappiokehitystä ei ole onnistuttu pysäyttämään heikoimmissa seutukunnissa, hyvä kun edes vähentämään. Muuttovoitot Uudellemaalle ovat tulleet suurimmaksi osaksi Pohjois-Savosta, Pohjois-Pohjanmaalta, Lapista ja Keski-Suomesta. Uudeltamaalta poislähtevät suuntautuvat pääosin Itä-Uudellemaalle, Kanta-Hämeeseen ja Päijät-Hämeeseen. Useimpien menettäjäseutukuntien tappiot 2000-luvulla ovat pienempiä kuin 1990-luvun jälkipuoliskolla. (Myrskylä 2006, 36–44.)

Vuoden aikana sama henkilö voi muuttaa useita kertoja, minkä takia muuttojen määrä on aina suurempi kuin muuttaneiden henkilöiden määrä. Useammin kuin yhden kerran vuodessa muuttaa noin 60 000 henkeä. Vuonna

2005 useampi kuin joka neljäs 20-vuotias muutti vuoden aikana. Muuttoalttius nousee uudelleen hieman ennen 50 vuoden ikää. Useat vanhemmat muuttavat asuinkuntaansa, kun lapset ovat muuttaneet pois kotoa. Muuttaneisuus on kasvanut 40–50 prosenttia 50–60-vuotiaiden keskuudessa. Eläkkeelle siirtyminen vilkastuttaa kuntien välistä muuttoa, eläkkeellesiirtymisiässä muuttoalttiudet ovat nousseet 20–30-prosentilla. 2000-luvun iäkkäät muuttajat palaavat syntymäseuduilleen tai kaupunkiasuminen vaihtuu kesämökkiasumiseen. Eniten muuttoja tekevät 23–24-vuotiaat, joista joka seitsemäs vaihtoi asuinkuntaa vuoden aikana vuonna 1990. Nuoret muuttavat suuriin opiskelukaupunkeihin syrjäisistä kunnista ja suurten kaupunkien lähikunnista. Syrjäseuduilla menetys on suurimman osan kohdalta lopullinen. Opiskelunsa päättäneet 25–35-vuotiaat perheelliset muuttavat perheineen työpaikkojensa lähialueille. Nuorien muuttoliikkeet ovat erittäin merkityksellisiä, sillä samalla he siirtävät jo olemassa olevat ja myöhemmin syntyvät lapsensa keskuksista ympäryskuntiin. Vuonna 2005 joka kymmenes 30-vuotias muutti vuoden aikana. (Myrskylä 2006, 5–35.)

15–24-vuotiaiden muuttovoittoa saavat suurten yliopistojen maakunnat eli Uusimaa, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi ja Keski-Suomi. Muut maakunnat menettävät nuoria. Muuttamisen vaikutukset alueen väestörakenteeseen vaihtelevat paljon. Uusimaa menettää väestöään kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi 15–34-vuotiaiden ryhmässä. Tilanne on paras Pirkanmaalla, se saa voittoa kaikista ikäryhmistä, eniten nuorista aikuisista. Keski-Suomi ja Varsinais-Suomi menettävät opiskelunsa päättäneitä ja saavat voittoja muista ikäluokista. Itä-Uusimaa, Päijät- ja Kanta-Häme menettävät opiskelemaan lähteviä, mutta koulutuksen jälkeen nämä palaavat takaisin muodostaen paluuvoiton. Oulun seudun opiskelijavoitot kääntävät koko maakunnan voiton puolelle. Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa on heikoin tilanne, suurimmat menetykset tulevat 15–34-vuotiaista. Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Savossa ja Kymenlaaksossa menetyksiä korvaavat eläkeläiset. Suurimmalla osalla seutukunnista muuttoliike on kaikissa ikäluokissa negatiivista ja eniten negatiivinen nuorissa aikuisissa. Tappioseutukunnista murto-osa saa voittoa iäkkäiden ryhmissä, suurimman osan tappiosta muodostavat 15–24-vuotiaat. Maaseudut menettävät 18–24-vuotiaita ja saavat takaisin 25 vuotta täyttäneitä ja heidän alle 15-vuotiaita lapsiaan. Maaseuduille voittoa tuovat myös 50–64-vuotiaat. Kaupunkimaisissa kunnissa menetykset tulevat yli 25-vuotiaista ja heidän alle 15-vuotiaista lapsistaan sekä 50–64-vuotiaista. (Myrskylä 2006, 46–50.)

3.2 Maastamuutto

Suuren osan historiaansa Suomi on ollut maastamuuttomaa. Yli miljoona Suomessa syntynyttä ja heidän jälkeläisiään asuu ulkomailla. Suosituimmat muuttomaat Suomesta ovat olleet Pohjois-Amerikka, Australia ja Ruotsi. (Forsander 2004, 67.) Ilman maastamuuttoa Suomen väkiluku olisi nykyisin 6-7

miljoonaa. 2000-luvulla tärkein suomalaissiirtolaisten kohdema oli Ruotsi. 1990-luvulla ja etenkin 1980-luvulla muuttovirta oli pääasiassa Ruotsista Suomeen, 2000-luvulla maiden välinen muuttoliike on ollut suurin piirtein tasapainossa. Vuonna 2004 Pohjoismaiden ulkopuolisessa Euroopassa asui yli 50 000 Suomen kansalaista. Eniten heitä oli Sveitsissä, Belgiassa, Ranskassa, Espanjassa, Isossa-Britanniassa ja Saksassa. Vuonna 1995 Suomen liityttyä Euroopan unionin jäseneksi siirtolaisuus lisääntyi huomattavasti. Tyypillisesti Eurooppaan muuttaneet ovat olleet nuoria, vähintään ylioppilastutkinnon suorittaneita naisia, jotka ovat menneet naimisiin kohdemaan kansalaisen kanssa. Miesten osuus muuttaneiden joukossa on kasvanut globalistumisen myötä. (Korkiasaari & Söderling 2007, 255–259.)

Aiemmin siirtolaisille oli ominaista suhteellisen vähäinen ammattitaito ja koulutus, viime vuosina kieli- ja ammattitaidottomien siirtolaisten on ollut vaikeaa saada työtä ulkomailta. Nykyään muuttajat ovat enimmäkseen pitkälle koulutettua väestöä, jotka lähtevät ulkomaille määrääjäksi. Aiemmin muuton syynä olivat toimeentuloon liittyvät motiivit, nykyään painottuvat enemmän kielitaidon kartuttaminen, urakehitys, opiskelu, uusien elämäkokemusten hankkiminen ja ihmissuhteet. Kausisiirtolaisten määrä on lisääntynyt yhä enemmän. Tyypillinen 2000-luvun maastamuuttaja on joko tavoitteistaan tietoinen määräaikaismuuttaja, jolle ulkomailta asuminen on vain yksi elämänvaihe tai ulkomaille avioituja. Nykysiirtolaisuutta nimitetään siksi tavoite- tai määräaikaissiirtolaisuudeksi. Suomesta on laskettu muuttaneen ulkomaille 1800-luvun lopulta tähän päivään noin 1,5 miljoonaa henkeä, arviolta noin 40 prosenttia on palannut takaisin. Alle vuodeksi muuttaneita ei lasketa Suomen tilastoissa maastamuuttajiksi. (Korkiasaari & Söderling 2007, 259–261.)

3.3 Maahanmuutto

Suomessa maahanmuuttoa on tapahtunut vähän, koska Suomella ei ole siirtomaahistoriaa eikä Suomella ole ollut tarvetta tuoda maahan työvoimaa. Maahanmuutto on ollut satunnaista ja luonteeltaan muuta kuin työperustaista. (Kautto & Parjanne 2004, 22.) Maahanmuutosta on tullut yhä keskeisempi tekijä väestönkehityksen kannalta. Ennen 1990-lukua Suomeen suuntautuva muutto oli tyypillisesti Suomesta lähteneiden paluumuuttoa. Suomen maahanmuutolle erityinen piirre on vuonna 1991 virallisesti alkanut inkerinsuomalaisten maahanmuutto. Varsinainen maahanmuuttomaa Suomesta tuli vasta 1980–1990-lukujen vaihteessa, muuttajat olivat suurimmaksi osaksi muita kuin paluumuuttavia suomalaisia. Maahanmuuttajien määrä on Suomessa verrattain pieni, sillä on kuitenkin erittäin suuri merkitys väestönlisäyksen kannalta. Vuonna 2003 nettomuutto kattoi 43 prosenttia väestönlisäyksestä, lähes puolet ”uudesta väestä” oli maahanmuuttajia. (Forsander 2004, 60–72.)

Suomessa maahanmuutto on ollut perinteisesti huomattavasti vähäisempää kuin maastamuutto. 1980-luvulla Suomeen muutti 120 000 henkilöä eli 33 000 enemmän kuin täältä lähti. Muuttajista 85 prosenttia oli paluumuuttajia ja noin 70 prosenttia tuli Ruotsista. 1990-luvun alkuun asti pääosa Suomeen kohdistuneesta maahanmuutosta oli kotimaahansa palanneita suomalaisia ja heidän jälkeläisiään. Nykyään pääosa maahanmuuttajista on ulkomaalaista syntyperää. Vuonna 2004 Suomessa asui eniten venäläisiä, virolaisia, ruotsalaisia, somalialaisia, jugoslavialaisia ja irakilaisia. Ulkomaalaisväestöstä yli puolet asuu Uudellamaalla. Viime vuosina Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrän kasvuvauhti on hidastunut, koska yhä useampi maahanmuuttaja on saanut Suomen kansalaisuuden. (Korkiasaari & Söderling 2007, 262–263.)

Maahanmuuttajien ikärakenne on huomattavasti nuorempi kuin Suomen kantaväestön. Maahanmuuttajista työkäisiä on 77 prosenttia, kun Suomen kansalaisista on vain 67 prosenttia. Eläkeläisiä maahanmuuttajia on 6 prosenttia, kantaväestössä 16 prosenttia. Vuonna 2004 lapsia eli alle 14-vuotiaita maahanmuuttajia oli 17 prosenttia, kantaväestössä vastaava luku oli 18 prosenttia. Maahanmuuttajien työttömyysaste on yli kolminkertainen suomalaisiin verrattuna. Maahanmuuttajien työttömyysaste on vähitellen pienentynyt: vuonna 1997 se oli 47 prosenttia, vuonna 2005 enää 29 prosenttia. (Korkiasaari & Söderling 2007, 263–264.) Suurin osa siirtolaisista kuuluu nuoriin ikäluokkiin ja lapsiin, eniten Suomeen muuttaa 22–27-vuotiaita. Maahanmuuttajien ikärakenne on Suomen kannalta hyvin edullinen. (Myrskylä 2006, 61–62.)

Nettosiirtolaisuuden arvioidaan nopeasti muodostuvan väestönkasvun pääasialliseksi lähteeksi. Vuonna 2004 maamme väestönkasvusta 40 prosenttia johtui muuttovoitosta ja 60 prosenttia luonnollisesta väestönkasvusta. Suomessa on muihin Länsi-Euroopan maihin verrattuna vähän ulkomaalaisia, johtuen maahanpääsyn poliittisesta rajoittamisesta ja Suomen taloudellisesta tilanteesta. Ulkomaalaisväestön osuus on kaksinkertaistunut Suomessa noin kymmenessä vuodessa. Suomesta on tullut suomalaisen informaatioteknologiasektorin ansiosta tavoitemuuttajien kohdemaaksi. (Korkiasaari & Söderling 2007, 265–267.)

Noin kolmasosa maahanmuuton nettovoitosta tulee Uudellemaalle, maahanmuutto on suhteellisesti merkittävää myös Etelä-Karjalassa, Kainuussa ja Kymenlaaksossa, jotka saavat maahanmuuttajia Venäjältä (Heikkilä 2006, 12). Viime vuosina maahanmuutto on selvästi kasvanut, maahanmuuton kokonaisvoitosta noin 40 prosenttia saa Helsingin seutu. Vuodesta 1992 lähtien ulkomaalaisten nettosiirtolaisuus on ollut voitollista. Suomen väestökehityksessä siirtolaisuuden merkitys on vaihdellut voimakkaasti, välillä voitot ovat olleet vain muutama tuhat henkeä. Maahanmuuttajista yli 40 prosenttia on suomalaisia. (Myrskylä 2006, 7, 56–63.)

4 TUTKIMUKSIA MUUTTOLIIKKEISTÄ

Tässä luvussa tarkastellaan suomalaisia muuttoliikettä käsitteleviä tutkimuksia. Tutkimukset on jaettu kahteen osaan. Ensimmäiseksi luvussa 4.1 paneudutaan tutkimuksiin, jotka tarkastelevat väestön liikkuvuutta. Tämän jälkeen luvussa 4.2 tarkastellaan tutkimuksia, jotka käsittelevät yksilön muuttopäätökseen vaikuttavia tekijöitä ja aluevalintaa koskevia tutkimuksia.

4.1 Väestön liikkuvuus

Brobergin (2008, 26–37) tutkimus tarkastelee valikoivaa muuttoliikettä alueellisena ilmiönä Helsingin seudulla vuosina 2001–2003. Helsinki saa muuttoa etenkin ulkomailta ja muun Suomen välisistä muutoista. Korkeita ulkomaanmuuton osuuksia saavat Tammisaari, Pohja, Hanko ja Espoo. Uudenmaan sisäisen muuton osuus kasvaa isoksi kunnilla, jotka sijaitsevat lähellä pääkaupunkiseutua tai muita Uudenmaan keskuksia. Väestö on vähentynyt muuttoliikkeen vuoksi ainoastaan Hangossa, Loviisassa ja Ruotsinpyhtäällä. Kuntien tulomuutto painottuu 20–44-vuotiaisiin ikäluokkiin. Lähtömuutossa korostuvat 15–24-vuotiaat ikäluokat, jotka muuttavat toisen ja kolmannen asteen koulutuspaikkojen perässä. Pääkaupunkiseudulle tulee erityisen paljon 20–24-vuotiaita muuttajia ja lähtee 25–44-vuotiaita muuttajia. Vastaavasti 25–44-vuotiaiden muuttajien osuus on suuri tulomuutossa erityisesti kehyskunnissa. Helsinki nousee tulomuuton osuudellaan merkittäväksi 15–19-vuotiaiden tulokunnaksi.

Karjalohja on saanut suurimman muuttovoiton suhteutettuna väestöönsä, erityisesti lapset ja 25–44-vuotiaat aikuiset ovat kasvaneet. Helsinki ja Vantaa ovat menettäneet eniten alle kouluikäisiä lapsia. Suurimmat muuttotaseet alle kouluikäisistä lapsista ovat saaneet Karjalohja, Nurmijärvi, Siuntio, Tuusula ja Sipoo. Korkeakoulutuksen perässä muuttavien 20–24-vuotiaiden muuttotase on positiivinen Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. 15–19-vuotiaiden toisen asteen koulutukseen hakeutuneiden muuttotase on positiivinen edellä mainittujen lisäksi myös Kauniaisissa, Järvenpäässä, Keravalla ja Tammisaareissa. Yli 45-vuotiaita houkuttelevat etäisimmät kunnat. Korkeimmat muuttotaseet 45–64-vuotiaiden ikäluokissa ovat Pukkilassa, Karjalohjalla, Liljendalissa ja Sammatissa. Eläkeiän ylittäneiden suosituimmat muuttokohteet ovat Tammisaari, Karkkila, Loviisa ja Hanko. Yhdessäkään kunnassa tulo- tai lähtömuuttajissa ei ole enemmistönä perusasteen tutkinnon suorittaneet. Tulomuuttajista yli puolella on keskiasteen koulutus Myrskylässä ja Lapinjärvellä, lähtömuuttajista Pornaisissa ja Liljendalissa. 25–44-vuotiaiden korkeakoulutettujen muuttotaseeltaan negatiivisia kuntia ovat Lapinjärvi, Pukkila, Helsinki ja Loviisa. Suurimmat korkeakoulutettujen muuttotaseet saavat Nummi-Pusula ja Sammatti. (Broberg 2008, 37–45.)

Heikkilä ja Pikkarainen (2008, 22–174) tarkastelevat tutkimuksessaan kansainvälistä liikkuvuutta ja ennakoivat työperäisen maahanmuuttajaväestön tarvetta ja vaikutusta Suomen työvoiman tarjontaan. Houkuttelevin alue Suomessa on ollut ja tulee olemaan Uusimaa. Pääosin Itä- ja Pohjois-Suomessa sijaitsevat negatiivisen väestönkehityksen maakunnat. Väestörakenteeltaan voimakkaimmin ikääntyviä alueita ovat perifeeriset maaseutualueet. Maan sisäisessä muuttoliikkeessä muuttajien ikä vaikuttaa keskeisesti alueiden haavoittuvuuteen ja kukoistamiseen. Etelä-Suomen lääni vastaa vähemmän kuin 10 prosenttia Suomen kokonaispinta-alasta, silti siellä asuu jopa 40 prosenttia Suomen väestöstä. Maakunnan väestöön suhteutettuna maahanmuuttajia on eniten Uudellamaalla ja Ahvenanmaalla. Maastamuuttajien enemmistö Suomesta on ollut naisia vuosina 2002–2004. Maastamuuttajat ovat keskimäärin yhä paremmin koulutettuja kuin aikaisemmin. Suomen kilpailukykyisimmät alueet ovat Etelä-Suomen kasvukeskukset ja Oulu Pohjois-Suomesta. Nämä kasvukeskukset houkuttelevat suomalaisen kantaväestön lisäksi maahanmuuttajia.

Laakso (1998, 10–39) tutkii vuonna 1993–1996 muuttaneita henkilöitä. Väestön painopiste on siirtynyt ennen kaikkea Etelä-Suomeen, toisaalta maan kaikissa osissa on tapahtunut keskittymistä aluekeskuksiin ja maakuntiin. Lähtömuuttoalitiudet ovat alhaisimpia Helsingin seudulla ja korkeimpia Mikkelin ja Raahen seudulla. Raahen ja Pohjois-Karjala kärsivät jokaisena vuonna muuttotappioita, Helsinki sai jokaisena vuonna muuttovoittoa. Pienet lapset muuttavat melko vilkkaasti, sillä pienten lasten vanhemmat ovat yleensä nuoria aikuisia, jotka muuttavat paljon. Kouluikäisten lasten muuttoalitiudet ovat alhaisia. Helsinki sai muuttovoittoa 20–24-vuotiaista noin 5 prosenttia vuodessa suhteutettuna ikäluokan asukasmäärään. Mikkelin muuttohuippu on 15–19-vuotiaissa, kuitenkin jo 25–34-vuotiaiden kohdalla se kärsii muuttotappiota. Raahessa ja Pohjois-Karjalassa 20–24-vuotiaiden suhteellinen muuttotappio on 6 prosenttia vuodessa. Helsinki kärsi jonkin verran muuttotappiota 55–64-vuotiaissa. Naisilla on suurempi muuttoalitius, sillä tytöt muuttavat kotoa aikaisemmin kuin pojat. Suurin osa alueiden välillä muuttavista on vanhempien kotoa muuttavia aikuistuvia nuoria, perheettömiä ja lapsettomia perheellisiä. Pohjois-Karjalan ja Raahen alueelta poismuuttavista yli kolmannes on kotoa muuttavia nuoria. Tulomuuttajissa on huomattavan paljon lapsiperheitä. Helsingin seudulla jakaumat ovat päinvastaiset. Vuosina 1993–1996 yli 2/3 muuttajista on suorittanut vähintään alemman keskiasteen tutkinnon. Helsingin muuttovoitto koostuu lähinnä vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneista, muut tutkittavat alueet menettävät etenkin korkeasti koulutettuja. Korkeakoulutetuilla on suurempi muuttotodennäköisyys.

Uudellemaalle tulijoista suurempi osa on korkeasti koulutettuja kuin lähtijöistä, Kainuussa ja Lapissa tilanne on päinvastainen. Nettomääräisesti korkeasti koulutettujen muuttoliikkeen voittajia ovat Uusimaa, Itä-Uusimaa, Pirkanmaa ja Kanta-Häme. Uusimaa saa muuttovoittoa alle 35-vuotiaista, tätä vanhemmissa ikäluokissa se menettää sekä väestöä että korkeasti koulutettuja. Muuttotappioalueilla suurin muuttajaryhmä on keskiasteen koulutuksen suorittaneet. Monet maakunnat menettävät lähinnä parhaassa työiässä olevia.

Yliopistoista valmistuneet muuttavat eniten. Maahanmuuttajista 3/4 on alle 40-vuotiaita. Maahanmuuttajilla on yleensä keskimääräistä heikompi koulutustaso kuin kotimaan kansalaisilla. Valtaosalla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta, kun taas maastamuuttajista joka neljäs on korkeasti koulutettu. (Nivalainen, Mukkala & Tohmo 2009, 60–80.)

Rajaniemi (1997, 11–13) teki tutkimuksen, jossa kaikki suomalaiset palaisivat takaisin syntymämaakuntaansa. Tässä kuvitellussa tilanteessa eniten nousisi Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Etelä-Pohjanmaan väkiluvut (yli 30 prosenttia). Eniten väkiluku putoaisi Uudellamaalla (noin 30 prosenttia), Ahvenanmaalla, Itä-Uudellamaalla ja Päijät-Hämeessä reilut 10 prosenttia. Vaasan rannikkoseutu pysyisi ”omillaan”. Toiseksi tarkasteltiin maakunnassa syntyneiden osuutta maakunnan koko väestöstä. Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu ovat parhaiten omassa maakunnassa syntyneiden miehittämiä. Uudellamaalla, Päijät-Hämeessä ja Itä-Uudellamaalla asuu suhteellisesti vähiten paljasjalkaisia maakuntalaisia (reilut 50 prosenttia). Kolmas tarkastelu koski syntymämaakunnassaan asuvien osuutta maakunnassa syntyneistä. Parhaiten synnyinsijoillaan pysyvät ahvenanmaalaiset (yli 90 prosenttia), uusmaalaiset (85 prosenttia) ja varsinaissuomalaiset sekä Vaasan rannikkoseutulaiset (lähes 80 prosenttia). Etelä-Savo, Pohjois- ja Etelä-Karjala ovat suurimmat menettäjät. Etelä-Savossa asuu vain noin 56 prosenttia siellä syntyneistä, Pohjois- ja Etelä-Karjalassa lähes 60 prosenttia.

TAULUKKO 3 Väestön liikkuvuustutkimukset

Tekijä / vuosi	Tutkimuskohde	Tulokset
Broberg, A. 2008	Helsingin seudun muuttoliike	Tulomuutto painottuu 20–44-vuotiaisiin ikäluokkiin, lähtömuutto 15–24-vuotiaisiin.
Heikkilä, E. & Pikkarainen, M. 2008	Kansainvälinen liikkuvuus ja maahanmuuttajaväestön tarve ja vaikutus	Uusimaa on houkuttelevin alue. Negatiivisen väestönkehityksen maakunnat ovat Itä- ja Pohjois-Suomessa.
Laakso, S. 1998	Alueiden välinen muutto Suomessa	Helsingissä on alhaisimmat lähtömuutto-alttiudet. Helsinki saa muuttovoittoa vähintään keskiasteen suorittaneista, muut alueet menettävät korkeakoulutettuja.
Nivalainen, S. Mukkala, K. & Tohmo, T. 2009	Muuttoliike muovaa alueiden inhimillistä pääomaa ja kyvykkyyttä	Uusimaa saa enemmän korkeakoulutettuja kuin menettää. Muuttotappioalueilta muuttaa eniten keskiasteen suorittaneet. Maahanmuuttajilla on heikompi koulutustaso.
Rajaniemi, J. 1997	Muuttava Suomi	Pohjois-Karjalan väkiluku nousisi eniten. Etelä-Pohjanmaalla on eniten paljasjalkaisia. Parhaiten synnyinsijoillaan pysyvät ahvenanmaalaiset.

4.2 Muuttopäätökseen vaikuttavat yksilön ominaisuudet ja alueelliset tekijät

Haapanen (2003, 83–106) tutkii, kuinka korkeasti koulutettujen muutto vaikuttaa inhimillisen pääoman jakautumiseen Suomessa vuonna 1995. Opiskelija -muuttuja lisää kaupunkeihin muuttamisen todennäköisyyttä. Korkea koulutus, asunnon omistus ja lyhyen ajan työttömyys kasvattavat muuttoalttiutta kaupunkeihin. Henkilökohtainen työttömyys ei kannusta kaupunkiin muuttoon. Iäkkäät ja naiset ovat vähemmän todennäköisiä kaupunkeihin muuttajia. Yhden vuoden lisäys ikään vähentää muuton todennäköisyyttä. Korkeasti koulutetuilla ja maaseudulla asuvilla on suurempi muuttoalttius. Kasvukeskuksissa asuvilla ja työllisillä on pienempi todennäköisyys muuttaa. Avioliitossa elävillä on pienempi muuttotodennäköisyys. Lapset, omistusasunto ja työllinen puoliso pienentävät muuttoalttiutta.

Haapanen & Tervo (2007) tarkastelevat valmistuneiden opiskelijoiden muuttokäyttäytymistä vuosina 1987–2002. Mitä kauemmin ihminen pysyy samalla alueella, sitä pienempi on muuttoalttius. Muuttoalttius on korkeimmillaan 26-vuotiailla. Koulutus nostaa muuttamisen todennäköisyyttä etenkin niillä, jotka miettivät muuttavansa ensimmäistä kertaa. Korkeasti koulutetuilla on kaksi kertaa suurempi muuttotodennäköisyys kuin keskiasteen suorittaneilla. Työllinen puoliso ja puolison tulot vähentävät muuttoon, puolison koulutustaso kasvattaa muuttoalttiutta. Omistusasunto vähentää muuttamisen todennäköisyyttä. Työttömät ja opiskelijat muuttavat työllisiä todennäköisemmin. Alueen työttömyysaste nostaa muuttamisen todennäköisyyttä.

Häkkinen (2000, 39–59) tutkii, mitkä tekijät vaikuttavat yksilöiden muuttopäätökseen sekä mitkä alueiden ja yksilöiden ominaisuudet vaikuttavat muuttajien aluevalintaan. Tuloksien mukaan aiemmin muuttanut henkilö muuttaa todennäköisemmin uudelleen kuin henkilö, joka ei ole muuttanut. Koulutusasteen kasvaessa muuttamisen todennäköisyys kasvaa, ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneilla on suurin muuttotodennäköisyys. Opiskelijat muuttavat todennäköisemmin. Ikä vaikuttaa negatiivisesti muuttoalttiuteen. Korkein muuttoalttius on 18–30-vuotialla ja pienin 46–50-vuotialla. Muuttotodennäköisyyttä lisäävät työttömyys ja aikaisempi muuttaminen. Muuttamisen todennäköisyyttä pienentävät puolison työssäkäynti, omistusasuminen, lapset ja puoliso. Ruotsinkieliset muuttavat valtaväestöstä vähemmän. Korkea alueellinen työttömyys kasvattaa muuttamisen todennäköisyyttä, mutta korkea koko maan vuotuinen työttömyysaste pienentää muuttotodennäköisyyttä. Korkea työttömyysaste kohdealueella vähentää muuttohalukkuutta alueelle. Nuoret ja korkeasti koulutetut muuttavat todennäköisemmin Uudellemaalle, iäkkäämmät ja vähemmän koulutetut muuttavat todennäköisemmin Itä-Suomeen ja Lappiin.

Kauhanen & Tervo (2002, 202–216) tutkivat seutukunnasta toiseen muuttavia vuosina 1993 ja 1996. Positiivisen kehityksen seutukunnat sijaitsevat suurimmaksi osaksi Etelä-, Länsi- ja Keski-Suomessa. Negatiivisen kehityksen seutukunnat sijaitsevat Itä- ja Pohjois-Suomessa. Ei-paluumuuttajien keskuudessa naisilla on suurimpi muuttamisen todennäköisyys. Nuorilla alle 30-vuotiaalla on suurempi muuttoalttiutuuks kuin keski-ikäisillä 30–45-vuotiailla. Korkea koulutus lisää muuttamisen todennäköisyyttä etenkin kaikille muille alueille kuin syrjäseuduille. Vähemmän koulutetuilla on suurempi todennäköisyys muuttaa taantuvilla alueille. Avioliitto laskee muuttoalttiutta menestyville alueille. Omistusasunto vaikuttaa negatiivisesti muuttopäätökseen. Työttömillä on suurempi kannuste muuttaa. Opiskelijat muuttavat todennäköisemmin menestyville alueille. Eläkeläisillä on negatiivinen muuttoalttiutuuks, se on pienin muutettaessa taantuvilla alueille. Menestyville alueille muuttajat ovat usein koulutetumpia, asunnon omistajia ja opiskelijoita. Paluumuuttajilla on korkeampi koulutus kuin paikallaan pysyvillä, mutta vähäisempi koulutus kuin ei-paluumuuttajilla. Menestyville alueille muuttavat tulomuuttajat ovat koulutetumpia kuin taantuvilla alueille muuttavat, etenkin paluumuuttajia tarkasteltaessa. Lähtömuuttajien koulutustaso menestyvillä alueilla on pienempi kuin muilla alueilla. Koulutetuimmat yksilöt muuttavat todennäköisimmin menestyville alueille. Taantuvat alueet saavat keskimäärin vähemmän koulutettuja yksilöitä. Taantuvien alueiden lähtömuuttajat ovat korkeasti koulutettuja alueen alkuperäiseen väestöön nähden.

Koponen (2002, 32–38) tarkastelee tutkielmassaan, kuinka muuttajat vaikuttavat suomalaisessa aluevalinnassa muuttamattomuuteen seutukuntatasolla vuosina 1990–1991 ja 1995–1996. Tuloksien mukaan ikääntyminen vuodella lisää muuttamattomuutta 5,1 prosenttia suhteessa muuttamiseen. Paikalleen jäämistä edistää aviopuolisoiden tulojen kasvu ja lasten lukumäärän kasvun. Seutukunnan työttömyysasteen kasvu laskee paikalleen jäämistä. Eläkeläiset muuttavat vähemmän kuin työlliset. Asunnonomistajat pysyvät paikoillaan, vuokra-asunnon haltijat muuttavat. Henkilö, joka ei ole aiemmin muuttanut pysyy todennäköisemmin samassa asunnossa kuin vähintään kerran muuttanut henkilö. Paikallaan pysyy todennäköisimmin vanha eläkeläinen, jolla on oma asunto, paljon alle 18-vuotiaita lapsia ja hyvätuloisen puoliso.

Montén & Tuomala (2003, 4–13) selvittävät tutkimuksessaan, mitkä tekijät vaikuttavat tulomuuttoon alueelle ja mitkä tekijät lähtömuuttoon periodilla 1987–2000 Uudellamaalla. Vuonna 2000 Uudellemaalle muuttaneet ovat nuorempia ja heillä on useammin keski- tai korkea-asteen koulutus kuin lähtöalueen työvoimalla. Tulomuuttajat ovat harvemmin parisuhteessa, eikä heillä ole omistusasuntoa, lähtömuuttajilla on samanlaiset ominaisuudet. 30–49-vuotiaat ja 50–64-vuotiaat muuttavat vähemmän kuin nuoret. Korkeampi koulutus lisää muuttoalttiutta. Muuttoalttiutta pienentävät avio- ja avoliitto, alle 18-vuotiaat lapset, omistusasunto ja maaseutumainen lähtökunta. Kaupunkimainen lähtökunta nostaa muuttoalttiutta. Lähtömuuttajista korkea-

asteen suorittaneet muuttavat todennäköisemmin kuin perusasteen käyneet. Poismuuttoa pienentävät avioliitto, lapset ja omistusasuminen.

Nivalainen (2008, 4-36) selvittää tutkimuksessaan maaseudun näkökulmasta muuttoliikkeen luonnetta ja muuttajien ominaisuuksia. Opiskeluikäiset muuttavat maalta kaupunkiin, opiskelun jälkeen muuttovirta käy kaupungeista pois päin. Muuttajat ovat pääosin hyvin koulutettuja ihmisiä, jotka ovat perhe- ja työuran alkuvaiheessa. Muuttoalittius alenee iän noustessa, 50-64-vuotiaat tekevät kuntien välisistä muutoista vain 15 prosenttia. Kaupunkiin muuton todennäköisyys on suurimmillaan nuorella iällä. Kohteesta riippumatta korkea koulutus lisää muuttoalittiuutta. Kaupunkiin muuttajien puoliso on yleensä korkeasti koulutettuja. Eläkeläiset muuttavat työllisiä todennäköisemmin ydin- ja harvaan asutulle maaseudulle. Työttömänä ja työvoiman ulkopuolella olo nostaa ydin- ja harvaan asutulle maaseudulle ja kaupunkiin muuttamisen todennäköisyyttä. Aikaisempi muuttokokemus lisää muuttamisen todennäköisyyttä. Pienet lapset eivät estä maaseudulle muuttamista. Puolison olemassaolo ja pienet lapset pienentävät kaupunkiin muuttamisen todennäköisyyttä. Kouluikäiset lapset pienentävät muuttamisen todennäköisyyttä. Maaseudulle muuton todennäköisyys kasvaa asutokunnan koon kasvaessa. Muuttoaktiivisuutta pienentää omistusasunto ja ruotsinkieli. Kaupunkiin muutetaan alhaisemman työttömyysasteen alueilta ja maaseudulle korkeamman työttömyysasteen alueilta.

Nivalainen (2010, 116-132) tutkii kaupunkien ja maaseutujen välisiä muuttoa vuosina 1995-1999. Maaseutu-kaupunki muuttoalittius on nuorilla korkein, nämä muuttajat ovat nuorempia kuin maaseudulla asuvat ja maaseutujen välillä muuttavat. Muuttajilla on korkea koulutus, ja korkeampi koulutus kasvattaa muuttamisen todennäköisyyttä maaseudulta. Maaseudulta kaupunkiin muuttajilla on korkeampi koulutus kuin kaupungista maaseudulle muuttavilla. Ruotsinkielisillä ja auton omistajilla on pienempi todennäköisyys muuttaa maaseudulta kaupunkiin. Auton omistajat muuttavat maaseudulta toiselle. Parisuhde vähentää maaseudulta kaupunkiin muuttoa. Äitiysloma lisää muuttoalittiuutta maaseudulta kaupunkiin. Kaupungeista maaseudulle muuttajat ovat huomattavasti iäkkäämpiä kuin kaupungista toiseen tai maaseudulta toiselle muuttajat. Koulutus vähentää muuttoalittiuutta ja korkeasti koulutetut muuttavat epätodennäköisimmin kaupungista maaseudulle. Eläkeläinen nostaa merkittävästi muuttoalittiuutta maaseudun suuntaan. Työttömät eivät muuta maaseudulle. Perheelliset muuttavat kaupungista maaseudulle. Kaupunkien välillä muuttavat ovat nuorempia ja koulutetumpia samoin heidän puolisonsa kuin maaseudulta toiselle muuttavat. Työttömät ja opiskelijat muuttavat todennäköisimmin kaupunkien välillä. Perhe ja lapset vähentävät maaseutujen välistä muuttoliikettä. Vuokralla asuminen ja aikaisempi muuttohistoria lisäävät liikkuvuutta, työllinen puoliso vähentää liikkuvuutta.

TAULUKKO 4 Muuttopäätökseen vaikuttavat yksilön ominaisuudet ja alueelliset tekijät

Tekijä / vuosi	Tutkimuskohde	Tulokset
Haapanen, M. 2003	Korkeasti koulutettujen muuton vaikuttaminen inhimillisen pääoman jakautumiseen	Korkea koulutus, omistusasunto ja lyhyen ajan työttömyys lisäävät muuttoalttiutta kaupunkiin. Iäkkäät ja naiset muuttavat vähemmän todennäköisemmin kaupunkeihin.
Haapanen, M. & Tervo, H. 2007	Valmistuneiden opiskelijoiden muuttokäyttäytyminen	Alueen työttömyysaste ja puolison koulutustaso lisäävät muuttamisen todennäköisyyttä. Työllinen puoliso ja puolison tulot vähentävät muuttoa.
Häkkinen, I. 2000.	Mitkä tekijät ja ominaisuudet vaikuttavat muuttamiseen	Muuttoa lisäävät työttömyys ja aikaisempi muuttaminen, muuttoa pienentävät puolison työssäkäynti, omistusasuminen ja lapset. Opiskelijat muuttavat eniten.
Kauhanen, M. & Tervo, H. 2002	Seutukunnasta toiseen muuttavat	Nuorilla on suurempi muuttoalttius. Korkea koulutus lisää muuttoa kaikille muille alueille paitsi syrjäseuduille.
Koponen, J. 2002.	Kuinka eri tekijät vaikuttavat muuttamattomuuteen	Lasten lukumäärän ja aviopuolisojen tulojen kasvu lisäävät muuttamattomuutta, työttömyysaste kasvattaa muuttamista
Montén, S. & Tuomala, J. 2003	Tulo- ja lähtömuuttoon vaikuttavat tekijät	Muuttoalttiutta pienentävät avioliitto, alle 18-vuotiaat lapset, omistusasunto ja maaseutumainen lähtökunta.
Nivalainen, S. 2008	Maaseudulle muuttavat	Opiskelijat muuttavat maalta kaupunkeihin. Eläkeläiset muuttavat todennäköisemmin maalle. Puoliso ja lapset pienentävät kaupunkeihin muuttoa.
Nivalainen, S. 2010	Kaupunkien ja maaseutujen väliset muutot	Koulutus kasvattaa muuttoalttiutta maaseudulta. Parisuhde, ruotsinkieli ja auton omistus vähentävät maaseudulta kaupunkeihin muuttoa.

5 SEUTUKUNNITTAISET MUUTTOLIIKKEET

Tämän pro gradu -tutkielman empiirisessä osassa syvennytään seutukunnittaisiin muuttoliikkeisiin. Tarkoituksena on selvittää, millaiset ihmiset muuttavat ja miten demografiset tekijät vaikuttavat muuttopäätökseen. Tutkimuskysymyksiin perehdytään hyödyntämällä Tilastokeskuksen henkilö- ja muuttoliiketilastoja vuosilta 2000–2011.

Tässä luvussa esitellään tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä, tarkastellaan tarkemmin aineistoa ja raportoidaan tutkimuksen tulokset. Empiirinen osio jakautuu kolmeen osaan: kuvailevaan osioon, analyysitarkasteluun ja selitettävään eli mallintavaan osioon. Kuvailevassa osiossa tarkastellaan kantaväestön ja muuttaneiden rakennepiirteitä. Analyysitarkastelussa tutkitaan, kuinka muuttoliike on vaikuttanut seutukuntien väestökehitykseen. Mallintavassa osiossa tarkastellaan, mitkä tekijät vaikuttavat tilastollisesti merkitsevästi muuttamiseen.

5.1 Tutkimusmenetelmä

Selitettävä osio tehdään multinomial logit -mallilla. Tämän mallin avulla voidaan selittää, miten selittävät tekijät vaikuttavat eri vaihtoehtojen toteutumisen todennäköisyyteen (Greene 2003). Multinomial logit -mallissa tulkintaa ei tulisi perustaa yksin kertoimiin, sillä äärimmäisessä tapauksessa kertoimen etumerkki voi olla jopa eri kuin marginaalivaikutuksen. Mallin kertoimet ovat hyödyllisiä, kun tarkastellaan millainen yksilö valitsee jonkun alueen, mutta vähemmän hyödyllisiä selitettäessä, miksi yksilö valitsee juuri sen alueen. Tässä tutkielmassa selvitetään muuttajien todennäköisyyksiä. Multinomiaalisella logit -mallilla mallinnetaan muuttajiin vaikuttavia tekijöitä.

Logit tarkoittaa ”logistista yksikön todennäköisyyttä”. Epälineaarista muotoa sovelletaan, jos kyseessä oleva data on ryhmitelty tai ryhmittelemätön. Multinomiaalinen logit -malli on dikotomisesta riippuvan muuttujan logit -mallista. Dikotominen tarkoittaa, että muuttuja voi saada vain kaksi arvoa, esimerkiksi 0 tai 1. Multinomiaalinen logit -malli on standardi tapa estimoida järjestämättömiä, moniluokkaisia riippuvia muuttujia. Virhetermit jakautuvat logit-mallissa logistisesti. Logit-mallin parametrit estimoidaan tyypillisesti suurimman uskottavuuden menetelmällä. Tavalliset regressiomallit estimoidaan pienemmän neliösumman menetelmällä. Logit-mallin haittana on usein multikollinearisuus. (Aldrich & Nelson 1984, 31–66.)

Tässä tutkimuksessa selitettävä muuttuja on seitsemänluokkainen eli $m=6$: 0 = ei muuta, 1 = muuttaa Helsingin seudulle ja lähiseuduille, 2 = muuttaa monipuolisille yliopistoseuduille, 3 = muuttaa alueellisiin keskuksiin, 4 = muuttaa teollisiin keskuksiin, 5 = muuttaa taajamoituneille maaseuduille ja 6 = muuttaa harvaan asutuille seuduille. Vaikka tulokset ovat merkitty 0, 1, 2, 3, 4,

5, 6 niin numeeriset arvot ovat mielivaltaisia, koska $0 < 1 < 2 < 3 < 4 < 5 < 6$ ei tarkoita, että tulos 0 on pienempi kuin 1. Tämä järjestämättömän y:n kategorinen ominaisuus erottaa mlogit-käsitteen regress- (sopii jatkuviin riippuviin muuttujiin), ologit- (sopii järjestettyihin kategorisiin datoihin) ja logit-käsitteestä (sopii kahdelle tulokselle, jotka voivat olla järjestettyjä). Multinomial logit -malli voidaan yleisesti esittää seuraavassa muodossa:

$$(5) \quad \text{Prob}(Y_i = j) = \frac{e^{\beta_j' x_i}}{\sum_{k=0}^6 e^{\beta_k' x_i}}, \quad j = 0, 1, \dots, 6$$

Estimoitu yhtälö tuottaa vaihtoehtojen J+1 todennäköisyydet ominaisuuksilla x_i . Mallista on ensin poistettava tuntemattomuus. Määritellään $\beta_j^* = \beta_j + q$ kaikilla vektoreilla q . Todennäköisyyksien uudelleen laskemisessa käytetään β_j^* :tä β_j :n sijaan, jolloin saadaan identtiset todennäköisyydet. Ongelman ratkaisee $\beta_0 = 0$. Todennäköisyydet summautuvat ykköseksi, joten tarvitaan vain J parametrivektoria määrittelemään J+1 todennäköisyydet. (Greene 2003, 720–723.) Näin ollen todennäköisyydet ovat:

$$(6) \quad \text{Prob}(Y_i = j | x_i) = \frac{e^{\beta_j^* x_i}}{1 + \sum_{k=1}^J e^{\beta_k^* x_i}}, \quad j = 0, 2, \dots, J, \beta_0 = 0$$

Riskisuhteet saadaan kaavasta:

$$(7) \quad \ln \left[\frac{P_{ij}}{P_{ik}} \right] = x_i' (\beta_j - \beta_k) = x_i' \beta_j \quad k=0$$

Marginaalivaikutukset lasketaan kaavasta:

$$(8) \quad \frac{\partial \ln L}{\partial \beta_j} = \sum_i (d_{ij} - P_{ij}) x_i \quad j = 1, \dots, J$$

5.2 Aineisto

Kuvailevassa osiossa lasketaan kantaväestön, tulomuuttajien, maahanmuuttajien, lähtömuuttajien, maastamuuttajien, nettomuuttojen ja muuttotaseiden osuuksia. Tarkastellaan erikseen muuttoliikkeen ja ikärakenteen suhdetta sekä muuttoliikkeen ja koulutusasterakenteen suhdetta. Koulutusasterakenteessa ei lasketa maahanmuuttajien ja maastamuuttajien osuuksia, koska maahanmuuttajien koulutuksen tilastoinneissa on puutteita, eikä näistä täten saada luotettavia tuloksia. Muutoista on huomioitu vain seutukuntien väliset muutot. Tarkasteluperiodeina ovat vuodet 2000–2001, 2002–2008 ja 2009–2011, valinnassa on huomioitu suhdannevaihtelut. 2000-luvun alkupuolen muuttoliikkeisiin vaikutti vielä 1990-luvun korkeasuhdanne.

Vuonna 2008 alkanut finanssikriisi on vaikuttanut vuosien 2009–2011 muuttoliikkeisiin.

Ikärakenne on jaettu viiteen luokkaan: 14-vuotiaat tai alle, 15–24-vuotiaat, 25–44-vuotiaat, 45–64-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat. Koulutusasterakenteessa on kolme luokkaa: ei peruskoulun jälkeistä koulutusta, keskiaste ja korkea-aste. Perusasteen koulutukseen lasketaan kuuluvaksi myös henkilöt, joilla on tuntematon koulutusaste tai koulutusasteen tieto puuttuu. Korkea-asteeseen lasketaan kuuluvaksi alin korkea-aste, alempi korkeakouluaste, ylempi korkeakouluaste ja tutkijakoulutusaste.

Tilan rajallisuuden vuoksi alueellisena ulottuvuutena käytetään seutukuntatyypittelyä, jolloin saadaan yleiskuva liikkuvuudesta tietyyntyyppisellä alueella. Aluejako tehtiin vuoteen 2011 asti voimassa ollutta kuntajakoa noudattaen, jolloin kuntia oli yhteensä 336. Seutukuntatyypittely perustuu kaupunkiverkkotutkimukseen ja Tilastokeskuksen laatimaan luokitukseen. Karkeasti jaotellen neljä seututyypistä on kaupunkimaisia ja kaksi maaseutumaisia. Liitteeseen 1 on lueteltu, mitkä kunnat kuuluvat mihinkin seutukuntaluokkaan. Samaa alueluokitusta hyödynnetään analyysitarkastelussa ja mallintavassa osiossa. Seutukuntatyypit ovat: Helsingin seutu ja lähiseudut (15 kuntaa), monipuoliset yliopistoseudut (40 kuntaa), alueelliset keskukset (36 kuntaa), teolliset keskukset (25 kuntaa), taajamoituneet maaseudut (109 kuntaa) ja harvaan asutut seudut (111 kuntaa).

Alueiden valinta ja rajaaminen on haastava tehtävä vaikutustensa vuoksi. Alueiden määrittely vaikuttaa ratkaisevasti kuvaan, joka saadaan alueiden ominaispiirteistä ja kehityksestä. Seutukunnat soveltuvat monien alueellisten ilmiöiden kuvausalueiksi. Suomessa alueiden tyypittelyongelmana on kaupunkimaisten ja maaseutumaiden alueiden erottaminen toisistaan tavalla, joka on yhtenäinen kansainvälisten kaupunki-/maaseutuluokitusten kanssa. (Niemi 2004, 52–53.) Seutukuntajakko sopii paremmin alueellisten rakenteiden kuvaamiseen kuin yleisemmällä tasolla oleva lääni- ja maakuntajakko tai yksittäinen ja irrallinen kuntataso. Seutukuntajako on läheinen yhteys työssäkäyntialueiden järjestelmään. Seutukunnat muodostavat yhtenäisen talousalueen, jonka sisällä ihmiset muodostavat henkilökohtaisen päivittäisen elinpiirinsä. (Aro 1998, 5–6.)

Tutkimus keskittyy vain muuttoliikkeeseen, joten liikkuvuuden määrittely on helppoa, sillä se tehdään asuinseutualueen muutoksen perusteella. Yleisen liikkuvuuskäyttäytymisen ohella muuttomatka voisi olla mielenkiintoinen tarkastelun kohde: eripituisia muuttomatkoja tekevät voivat hyvinkin erota toisistaan joissain suhteissa. Valikoivuuden voi käsittää kahdella tavalla: joko yksilön kannalta, jolloin valikoivuus nähdään tietyyntyyppisten ihmisryhmien keskimääräistä suurempana muuttoalttiutena, tai alueelliselta kannalta, jolloin valikoivuus ymmärretään alueen tulo- ja lähtömuuton erilaisuutena. Tässä tutkimuksessa muuttoliikettä pidetään valikoivana, jos alueen tulo- ja lähtömuuttajat poikkeavat merkittävästi toisistaan koulutus- ja ikärakenteeltaan.

Kun tarkastellaan yksin muuttajia ja erilaisten väestöryhmien osuuksia seutukuntien muuttovirroissa, nämä prosentuaaliset luvut ovat

vertailukelpoisia eri seutukuntien välillä. Kuitenkin kohdin tarvitaan vertailua seutukunnan kantaväestön tilanteeseen. Usein käytetty standardoimistapa on vertailu väestön määrään, eli muuttoalttiuden ilmoittaminen 1000 asukasta kohden. Seutukuntien väliset luvut on saatu vertailukelpoiksi tarkastelemalla erilaisten ryhmien osuuksia muuttovirroissa tai suhteuttamalla muuttajat kantaväestöön. Nettomuutto saadaan vähentämällä alueelle muuttaneista samalta alueelta lähteneet. Nettomuutto on seutukuntien välisen nettomuuton ja siirtolaisuuden summa. Nettomuutto on negatiivinen, jos lähtömuutto on suurempi kuin tulomuutto. Muuttotase on nettomuuton osuus alueen väkiluvusta periodin lopussa. Yleensä se ilmoitetaan promilleina eli tuhatta asukasta kohti. Taulukoissa on laskettu kantaväestön osuus alueilla ja nettomuutto ja muuttotase tietyissä ryhmissä. Lisäksi taulukoissa on laskettu tulomuuttajien ja maahanmuuttajien prosenttiosuudet kaikista tulomuuttajista sekä lähtömuuttajien ja maastamuuttajien prosenttiosuudet kaikista lähtömuuttajista.

Mallintavassa osiossa aineiston pitämiseksi järkevissä rajoissa tehdään poikkileikkaustarkastelu eli tarkastellaan yhden vuoden aikana tapahtuvaa käyttäytymistä. Tarkasteluajankohdaksi valitaan vuosi 2008, koska vuoden 2011 tietoja ei ollut vielä saatavilla ja vuonna 2008 alkanut finanssikriisi on vaikuttanut vuosien 2009 ja 2010 lukuihin. Tarkasteluperiodiksi haluttiin noususuhdanne, jota voidaan pitää muuttoliikkeen normaalitilanteena. Tarkastelut tehdään kaikille kuudelle seutukunta-alueelle. Aineiston analysoinnissa on käytetty pääasiassa kuvailevia tunnuslukuja, kuten keskilukuja, prosenttiosuuksia ja tarkasteltu tilastollisia merkitsevyyksiä. Tässä raportissa tilastollisesti merkitsevät riippuvuudet tarkoittavat kymmenen, viiden tai yhden prosentin merkitsevyytensä ($p < 0,1$; $p < 0,05$; $p < 0,01$). Tutkimuksessa käytetään Tilastokeskuksen aineistoa Suomen väestöstä vuodelta 2008. Aineistossa on yhdistelty rekisteritietoja useammasta viranomaisrekisteristä ja otokseen on saatu tietoja esimerkiksi Tilastokeskuksen tutkintorekisteristä ja väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä. Aineistossa on tilastotietoja muun muassa henkilöistä, perheistä ja asumisesta. Mielenkiinnon kohteena tutkielmassa ovat henkilöt, jotka asuivat Suomessa vuonna 2008. Estimoinneissa käytettäväksi otoskooksi jäi rajausten jälkeen 5 321 614 henkilöä. Vuoden 2008 lopussa kaikki otoksen henkilöt luokiteltiin joko 1) ei-muuttajiksi tai 2) tulomuuttajiksi.

Selittävän ja selittävien muuttujien kuvailu on esitetty taulukossa 5 (selittävien muuttujien keskiarvot on esitetty liitteessä 8). Jollei toisin mainita, selittävät muuttujat on mitattu vuonna 2008. Muuttajat on valittu aikaisempien empiiristen löydösten ja teoreettisten lähtökohtien perusteella. Tulot muuttajaa ei otettu mukaan selittäviin muuttujiin, koska palkkatulot korreloivat voimakkaasti koulutuksen kanssa ja riippuvat henkilön työllisyystilanteesta. Tässä tutkimuksessa soveltuvana mallitusmenetelmänä käytetään multinomial logit -mallia. Selitettävä muuttuja on seitsemänluokkainen. Referenssiryhmänä on käytetty ei-muuttavia henkilöitä. Selittäviä muuttujia ovat ikä, sukupuoli, koulutusaste, kieli, syntymämaa, työttömyyshistoria (onko henkilö ollut työttömänä vuonna 2007), opiskelija, avioliitto, lapset ja omistusasunto.

Muuttajat ovat luokiteltuja. Iän vertailuryhmänä käytetään 15–24-vuotiaita ja koulutusasteen referenssiryhmänä peruskoulun suorittaneita. Tutkimuksessa yksilön muuttopäätöstä ja muuttajan aluevalintaa selitetään yksilön ominaisuuksilla.

TAULUKKO 5 Muuttajien määritelmät

Selitettävä muuttuja	
Muutto vuonna 2008	0, jos ei muuta, 1 jos muuttaa Helsingin seudulla ja lähiseuduille, 2 jos muuttaa monipuolisille yliopistoseuduille, 3 jos muuttaa alueellisiin keskuksiin, 4 jos muuttaa teollisiin keskuksiin, 5 jos muuttaa taajamoituneille maaseuduille, 6 jos muuttaa harvaan asutuille seuduille
Selittävät muuttajat	
Ikä	Dummy-muuttujia. Ikä jaettu viiteen luokkaan: 0-14-vuotiaat, 15-24-vuotiaat, 25-44-vuotiaat, 45-64-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat. Referenssiluokkana 15-24-vuotiaat.
Nainen	1, jos otoshenkilö on nainen, 0 jos henkilö on mies
Koulutusaste	1, jos koulutus kyseiseltä alalta (3 koulutusala). Vertailuryhmänä henkilöt, joiden koulutusala ei peruskoulun jälkeistä koulutusta
Ruotsinkieli	1, jos henkilö on ruotsinkielinen, 0 muulloin
Syntymämaa	1, jos ulkomaalainen, 0 jos suomalainen
Työttömyyshistoria	1, jos henkilö on ollut työttömänä vuonna 2007, 0 muulloin
Opiskelija	1, jos henkilö on opiskelija, 0 muulloin
Av(i)oliitto	1, jos avio- tai avoliitossa, 0 muulloin
Lapset	Ilmaisee, onko perheessä vain alle 7-vuotiaita lapsia (1 jos perheessä on vähintään yksi alle 7-vuotias lapsi, 0 muulloin) tai on 7-18-vuotiaita lapsia (1, jos perheessä on vähintään yksi 7-18-vuotias lapsi, 0 muulloin).
Omistaa asunnon	1, jos omistaa asunnon tai asunto-osakkeita, 0 muulloin

Muuttajat mitattu vuonna 2008, jollei toisin ilmoitettu.

5.3 Tulokset

Tulokset osio on jaettu kolmeen osaan, jotta olisi helpompaa hahmottaa, mihin menetelmään mikäkin tulos kuuluu. Ensimmäisenä tuloksista tulkitaan kuvailevan osion tulokset. Toisena raportoidaan analyysitarkastelusta saadut tulokset ja viimeisenä mallintavan eli selitettävän osion tulokset. Selitettävässä osiossa tuloksista raportoidaan vain tilastollisesti merkitsevät tekijät marginaalivaikutusten osalta.

5.3.1 Kuvaileva osio

Kuvailevassa osiossa tarkastellaan ensin väestöä ikärakenteen mukaan ja sen jälkeen koulutusasteen mukaan. Ensimmäisenä tarkastellaan Suomen

kantaväestöä, toisena tutkitaan, kuinka paljon tietyn ikäisiä tulomuuttajia / maahanmuuttajia / lähtömuuttajia / maastamuuttajia on seutukunnan kokonaisuutena. Lopuksi tarkastellaan nettomuuttoa ja muuttotasetta, viimeisenä yhteensä koko Suomea (kuinka paljon mitään edellä mainittuja muuttajia on milläkin seudulla). Liitteeseen 2 on koottu vuosien 2000–2001 muuton jakautuminen ikä- ja koulutusasterakenteen mukaan, liitteessä 3 on vuodet 2002–2008 ja liitteestä 4 löytyy vuodet 2009–2011.

Vuosina 2000–2001 Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla kantaväestöstä suurin osa oli 25–44-vuotiaita ja vähemmistö yli 65-vuotiaita. Toiseksi eniten näillä alueilla oli 45–64-vuotiaita kolmanneksi eniten 0–14-vuotiaita ja toiseksi vähiten 15–24-vuotiaita. Alueellisissa keskuksissa, teollisissa keskuksissa, taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla 45–64-vuotiaat muodostivat kantaväestön enemmistön ja 15–24-vuotiaat muodostivat vähemmistön. Toiseksi eniten alueilla oli 25–44-vuotiaita. Harvaan asutuilla seuduilla kolmanneksi eniten oli yli 65-vuotiaita ja muilla kolmella alueella eniten oli 0–14-vuotiaita. Vastaavasti toiseksi vähiten harvaan asutuilla seuduilla oli 0–14-vuotiaita ja muilla kolmella alueella yli 65-vuotiaita.

Kantaväestön tilanne muuttui vuosina 2002–2008 monipuolisilla yliopistoseuduilla, kun vähemmistöksi muodostui 15–24-vuotiaat aiemmin olleiden yli 65-vuotiaiden sijaan. 0–14-, 15–24- ja 25–44-vuotiaiden kantaväestöt pienenevät kaikilla alueilla. Vastaavasti 45–64- ja yli 65-vuotiaiden kantaväestöt kasvoivat. 0–14-vuotiaiden väestöt vähenivät eniten harvaan asutuilla seuduilla ja vähiten monipuolisilla yliopistoseuduilla. Taajamoituneiden maaseutujen väestö väheni eniten 15–24-vuotiaiden osalta ja vähiten 15–24-vuotiaita menetti Helsingin seutu ja lähiseudut. Harvaan asutut seudut menettivät eniten väestöä 25–44-vuotiaiden osalta ja vähiten menettivät monipuoliset yliopistoseudut. Monipuolisilla yliopistoseuduilla oli vähiten 45–64-vuotiaita ja yli 65-vuotiaita, harvaan asutuilla seuduilla oli eniten näitä kahta kyseistä ikäluokkaa. Monipuoliset yliopistoseudut ja harvaan asutut seudut saivat lisää 45–64-vuotiaita. Yli 65-vuotiaita saivat lisää monipuoliset yliopistoseudut ja harvaan asutut seudut. Väestömäärät pienenevät teollisissa keskuksissa, taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla. Eniten kasvoi monipuolisten yliopistoseutujen väestömäärä, suurimman menetyksen kokivat harvaan asutut seudut.

Vuosina 2009–2011 kantaväestön vähemmistöksi tulivat Helsingin seudulla ja lähiseuduilla 15–24-vuotiaat aiemmin olleiden yli 65-vuotiaiden sijaan. Nyt kaikilla alueilla vähemmistönä ovat 15–24-vuotiaat. 0–14-vuotiaiden osuudet kantaväestöstä vähenivät jokaisella alueella, suurimman tappion kokivat harvaan asutut seudut. 15–24-vuotiaiden kantaväestö kasvoi ainoastaan Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. 25–44-vuotiaiden kantaväestön osuudet vähenivät kaikissa seutukunnissa. Pienimmän 25–44-vuotiaiden menetyksen kokivat monipuoliset yliopistoseudut ja suurimman harvaan asutut seudut. Kahden vanhimman ikäluokan 45–64-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden osuudet kantaväestöstä kasvoivat kaikilla alueilla. Harvaan asutut seudut kokivat suurimmat lisäykset ja pienimmät lisäykset saivat monipuoliset

yliopistoseudut. Harvaan asutuilla seuduilla kasvoivat 45–64-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden osuudet. Maan kantaväestö lisääntyi Helsingin seudulla ja lähiseuduilla, monipuolisilla yliopistoseuduilla ja alueellisissa keskuksissa. Helsingin seudun ja lähiseutujen väestömäärä kasvoi eniten. Eniten väestöään menettivät harvaan asutut seudut.

Koko tarkasteluajanjakson kahden vanhimman ikäluokan eli 45–64-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden ikäryhmien osuudet kantaväestöstä ovat koko ajan kasvaneet ja vastaavasti neljän nuorimman ovat pienentyneet. Tästä näemme selvästi Suomen ikärakenteen vanhenemisen. Vuosina 2009–2011 Suomen väestöstä keskimäärin 16,5 prosenttia oli 0–14-vuotiaita, 12,3 prosenttia 15–24-vuotiaita, 25,1 prosenttia 25–44-vuotiaita, 28,6 prosenttia 45–64-vuotiaita ja yli 65-vuotiaita 17,5 prosenttia. Tarkasteluperiodin aikana 0–14-vuotiaiden osuus on vähentynyt tasaisesti. 15–24-vuotiaiden osuus kantaväestöstä on vähentynyt suhteellisen vähän. 25–44-vuotiaille on käynyt samalla tavalla kuin 0–14-vuotiaille. Sitä vastoin 45–64-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden osuudet väestöstä ovat kasvaneet tasaisesti. Suomessa on selvästi eniten 25–44- ja 45–64-vuotiaita, nämä kaksi ikäluokkaa muodostavat yli puolet Suomessa asuvista kansalaisista. Pienimmän ryhmän muodostavat 15–24-vuotiaat. Harvaan asutuilla seuduilla kantaväestössä yli 65-vuotiaita on melkein kaksinkertainen määrä verrattuna Helsingin seutuun ja lähiseutuihin. Alueellisissa ja teollisissa keskuksissa, taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla puolet kantaväestöstä on 45–64-vuotiaita ja yli 65-vuotiaita. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla sekä monipuolisilla yliopistoseuduilla nämä kaksi ikäryhmää muodostavat 40 prosenttia kantaväestöstä.

Taulukkoon 6 on kuvattu kantaväestön prosenttiosuuksia seutukunnittain. Suomen väestöstä noin puolet asuu Helsingin seudulla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla. Vähiten ihmisiä sen sijaan asuu teollisissa keskuksissa ja harvaan asutuilla seuduilla, kummassakin alle 10 prosenttia. Alueellisissa keskuksissa ja taajamoituneilla maaseuduilla asuu suurin piirtein saman verran ihmisiä, noin 17 prosenttia. Kantaväestö on lisääntynyt vain Helsingin seudulla ja lähiseuduilla sekä monipuolisilla yliopistoseuduilla.

TAULUKKO 6 Kantaväestön prosenttiosuudet

	Kantaväestö		
	2000–2001	2002–2008	2009–2011
Helsingin seutu ja lähiseudut	24,97	25,60	26,40
Monipuoliset yliopistoseudut	23,62	24,37	25,05
Alueelliset keskuksset	16,85	16,74	16,63
Teolliset keskuksset	7,55	7,36	7,15
Taajamoituneet maaseudut	16,90	16,52	16,10
Harvaan asutut seudut	10,10	9,42	8,67

Tulomuuttajista on laskettu, paljonko tietyn ikäisten kotimaan tulomuuttajien ja maahanmuuttajien prosenttiosuus on kaikista alueelle tulleista tulomuuttajista. Vuosina 2000–2001 jokaiselle alueelle muutti vähiten yli 65-vuotiaita niin tulomuuttajia kuin maahanmuuttajia. Taajamoituneille maaseuduille ja harvaan

asutuille seuduille muutti eniten 25–44-vuotiaita. Vastaavasti eniten 15–24-vuotiaita muutti Helsingin seudulle ja lähiseuduille, monipuolisille yliopistoseuduille, alueellisiin keskuksiin ja teollisiin keskuksiin. 25–44-vuotiaat olivat suurin maahanmuuttajaryhmä kaikilla kuudella tarkastelualueella. Helsingin seutu ja lähiseudut saivat eniten maahanmuuttajia, monipuoliset yliopistoseudut saivat eniten tulomuuttajia. Toiseksi eniten tulomuuttajia saivat Helsingin seutu ja lähiseudut, kolmanneksi eniten alueelliset keskuksat ja neljänneksi eniten taajamoituneet maaseudut. Kaikista vähiten tulomuuttajia saivat teolliset keskuksat ja toiseksi vähiten saivat harvaan asutut seudut. Maahanmuuttajia saivat toiseksi eniten monipuoliset yliopistoseudut, kolmanneksi eniten alueelliset keskuksat, neljänneksi eniten taajamoituneet maaseudut, teolliset keskuksat ja harvaan asutut seudut saivat yhtä vähän maahanmuuttajia.

Ajanjaksolla 2002–2008 tulomuutto väheni 0-14 ja 25–44-vuotiaiden osalta kaikille alueille. Harvaan asutuilla seuduilla tulomuutto lisääntyi 15–24-vuotiaiden osalta. 45–64-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden tulomuutto kasvoi kaikille alueille. 0-14-vuotiaiden maahanmuutto pieneni taajamoituneille maaseuduille ja harvaan asutuille seuduille. 15–24 ja 25–44-vuotiaiden maahanmuutto väheni harvaan asutuille seuduille. 45–64-vuotiaiden maahanmuutto kasvoi kaikille alueille. Alueelliset keskuksat ja Helsingin seutu ja lähiseudut kasvattivat yli 65-vuotiaiden maahanmuuttoa. Tulomuutto kasvoi teollisiin keskuksiin, taajamoituneille maaseuduille ja harvaan asutuille seuduille. Taajamoituneet maaseudut saivat kolmanneksi eniten tulomuuttajia ja alueelliset keskuksat neljänneksi eniten. Maahanmuutto pysyi samalla tasolla harvaan asutuille seuduille, muille seuduille maahanmuutto lisääntyi. Teolliset keskuksat saivat toiseksi vähiten maahanmuuttajia.

TAULUKKO 7 Tulomuuttajien ja maahanmuuttajien prosenttiosuudet seutukunnittain

	Tulomuuttajat			Maahanmuuttajat		
	2000– 2001	2002– 2008	2009– 2011	2000– 2001	2002– 2008	2009– 2011
Helsingin seutu ja lähiseudut	19,27	17,24	17,12	4,38	5,46	6,59
Monipuoliset yliopistoseudut	24,01	22,93	22,67	2,62	2,90	3,14
Alueelliset keskuksat	15,78	15,75	15,47	1,70	1,91	2,22
Teolliset keskuksat	6,70	6,71	6,40	0,59	0,71	0,94
Taajamoituneet maaseudut	15,30	16,28	15,37	1,04	1,22	1,47
Harvaan asutut seudut	8,04	8,31	7,95	0,59	0,59	0,67

Vuosina 2009–2011 tulomuutto-osuudet 0-14- ja 25–44-vuotiaiden osalta jatkoivat vähenemistään kaikille alueille. 15–24-vuotiaiden tulomuutto kasvoi monipuolisiin yliopistoseutuihin. 45–64-vuotiaiden tulomuutto väheni Helsingin seudulle ja lähiseuduille. Yli 65-vuotiaiden tulomuutto-osuudet kasvoivat kaikille alueille. 0-14-vuotiaiden maahanmuutto pieneni hieman monipuolisille yliopistoseuduille. Maahanmuutto kasvoi 15–24- ja 25–44-vuotiaiden osalta kaikille alueille. Harvaan asutuille seuduille 45–64-vuotiaiden maahanmuutto pieneni. Yli 65-vuotiaiden maahanmuutto väheni vain monipuolisille yliopistoseuduille. Tulomuutto väheni kaikille seuduille, sen

sijaan maahanmuutto lisääntyi kaikille alueille. Nyt alueelliset keskuksat saivat jälleen kolmanneksi eniten tulomuuttajia ja taajamoituneet maaseudut neljänneksi eniten. Taulukkoon 7 on havainnollistettu tulomuuttajien ja maahanmuuttajien prosenttiosuuksia eri seutukunnissa.

Lähtömuuttajista on laskettu, paljonko tietyn ikäisten kotimaan lähtömuuttajien ja maastamuuttajien prosenttiosuus on kaikista seutukunnalta lähteneistä lähtömuuttajista. Vuosina 2000–2001 Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla 25–44-vuotiaat olivat suurin lähtömuuttajaryhmä. Voimakkaimmin alueellisista keskuksista, teollisista keskuksista, taajamoituneilta maaseuduilta ja harvaan asutuilta seuduilta muuttivat pois 15–24-vuotiaat. Kaikilta alueilta maastamuuttaneiden enemmistö oli 25–44-vuotiaat. Kaikilla kuudella tarkastelualueella yli 65-vuotiaat olivat vähemmistönä niin lähtömuuttajissa kuin maassamuuttajissa. Monipuolisilta yliopistoseuduilta muutti eniten lähtömuuttajia. Helsingin seudulta ja lähiseuduilta muutti pois eniten maastamuuttajia. Toiseksi eniten ihmisiä muutti pois taajamoituneilta maaseuduilta, kolmanneksi eniten alueellisista keskuksista ja neljänneksi eniten Helsingin seudulta ja lähiseuduilta. Teollisista keskuksista muutti vähiten pois ihmisiä, toiseksi vähiten ihmisiä muutti pois harvaan asutuilta seuduilta. Maastamuuttajien lähtörakenne erosi lähtömuuttajien rakenteesta. Eniten maastamuuttajia lähti Helsingin seudulta ja lähiseuduilta, toiseksi eniten monipuolisilta yliopistoseuduilta, kolmanneksi eniten ulkomaille muutettiin alueellisista keskuksista ja neljänneksi eniten taajamoituneilta maaseuduilta. Harvaan asutuilta seuduilta muutettiin vähiten ulkomaille ja toiseksi vähiten ulkomaille muutettiin teollisista keskuksista.

Vuosina 2002–2008 kaikilla alueilla 0-14-vuotiaiden lähtömuuttajien osuudet laskivat. 15–24-vuotiaiden osalta alueelta poismuutto kasvoi Helsingin seudulla ja lähiseuduilla, monipuolisilla yliopistoseuduilla ja teollisissa keskuksissa. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla 25–44-vuotiaiden lähtömuuttoalttius kasvoi hiukan. 45–64-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden lähtömuutto-osuudet kasvoivat kaikilla alueilla. Maastamuuttajien osuudet vähenivät 0-14-, 15-24- ja 25-44-vuotiaiden osalta jokaisella alueella. 45-64-vuotiaiden maastamuutto kasvoi teollisissa keskuksissa. Yli 65-vuotiaiden maastamuuttajien osuus väheni Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Lähtömuutto väheni alueellisista keskuksista, teollisista keskuksista, taajamoituneilta maaseuduilta ja harvaan asutuilta seuduilta. Helsingin seudulta ja lähiseuduilta muutti kolmanneksi eniten lähtömuuttajia ja alueellisista keskuksista neljänneksi eniten. Maastamuutto väheni jokaiselta alueelta.

Vuosina 2009–2011 lähtömuuttajien osuudet 0-14-vuotiaiden osalta laskivat edelleen kaikilla alueilla. 15–24-vuotiaiden lähtömuutto nousi Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. 25–44-vuotiaiden lähtömuuttoalttius nousi monipuolisilla yliopistoseuduilla, alueellisissa keskuksissa ja teollisissa keskuksissa. Kaikki alueet menettivät aiempaa enemmän 45–64-vuotiaita ja yli 65-vuotiaita. Maastamuutto väheni 0-14- ja 25-44-vuotiaiden osalta kaikilla alueilla. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla 15-24-vuotiaiden maastamuutto

kasvoi. 45–64-vuotiaiden maastamuutto väheni monipuolisilla yliopistoseuduilla ja taajamoituneilla maaseuduilla. Yli 65-vuotiaiden osalta monipuoliset yliopistoseudut menettivät aiempaa vähemmän maastamuuttajia. Teolliset keskukset ja harvaan asutut seudut onnistuivat pienentämään lähtömuuttoaan. Maastamuutto lisääntyi vain Helsingin seudulta ja lähiseuduilta. Taulukkoon 8 on kuvattu lähtömuuttajien ja maastamuuttajien prosenttiosuuksia seutukunnittain.

TAULUKKO 8 Lähtömuuttajien ja maastamuuttajien prosenttiosuudet seutukunnittain

	Lähtömuuttajat			Maastamuuttajat		
	2000– 2001	2002– 2008	2009– 2011	2000– 2001	2002– 2008	2009– 2011
Helsingin seutu ja lähiseudut	15,66	17,23	17,45	3,75	3,50	3,52
Monipuoliset yliopistoseudut	19,48	21,35	22,22	1,97	1,85	1,65
Alueelliset keskukset	17,18	16,69	16,71	1,16	1,02	0,90
Teolliset keskukset	8,56	7,94	7,81	0,51	0,42	0,39
Taajamoituneet maaseudut	18,34	17,86	18,02	0,76	0,64	0,62
Harvaan asutut seudut	12,20	11,15	10,44	0,42	0,33	0,28

Seuraavaksi tarkastellaan nettomuuttoja ja muuttotaseita. Vuosina 2000–2001 Helsingin seutu ja lähiseudut nuortui entisestään, saadessaan muuttovoittoa 15–24- ja 25–44-vuotiaista, vastaavasti voimakkaimmin Helsingin seudulla vähenivät 45–64-vuotiaat ja 0–14-vuotiaat. Monipuolisten yliopistoseutujen väestörakenne nuortui, erityisesti 15–24-vuotiaiden muuttovoiton ansiosta. Monipuoliset yliopistoseudut eivät kokeneet muuttotappiota mistään ikäryhmästä. Vähiten monipuolisille yliopistoseuduille muutti lisää yli 65-vuotiaita. Alueelliset keskukset menettivät eniten opiskeluikäisiä (15–24-vuotiaita) ja (25–44-vuotiaita) työikäisiä. Näiden tilalle alueelliset keskukset saivat eläkeläisiä, työelämän loppuvaiheessa olevia ja nuoria lapsia. Teolliset keskukset menettivät kaikkia ikäluokkia, tosin ainoastaan pari eläkeläistä lähti kahden vuoden aikana keskimäärin enemmän kuin alueelle tuli. Suurin kato teollisissa keskuksissa kävi voimakkaimmin opiskeluikäisiin ja toiseksi eniten parhaimmassa työiässä oleviin. Taajamoituneet maaseudut kokivat niin ikään suurimman muuttotappion opiskeluikäisistä, nuoret lapsiperheet ylläpitivät nuorten lapsien ja työikäisten muuttovoittoa. Tulevaisuuden työikäiset ja perheet muuttivat alueelta pois. Taajamoituneille maaseuduille muutti suhteellisen paljon 45–64-vuotiaita. Nuoret lapsiperheet muuttivat pois harvaan asutuilta seuduilta. Harvaan asutuilla seuduilla suurin muuttotappio koettiin 15–24-vuotiaista, kun 5 302 opiskeluikäistä 15–24-vuotiaasta muutti enemmän pois alueelta kahden vuoden aikana keskimäärin kuin sinne muutti. Harvaan asutut seudut saivat muuttovoittoa ainoastaan 45–64-vuotiaista. Harvaan asutuilla seuduilla näkyy selvemmin väestön ikärakenteen heikkeneminen. Alueen väestörakenne painottuu vanhuksiin, ja siellä vielä asuvat nuoret muuttavat pois kuihduttaen alueen väestörakenteen. Monipuoliset yliopistoseudut saivat suurimman nettomuuton, negatiivisimman kokivat harvaan asutut seudut. Toiseksi suurimman muuttovoiton saivat Helsingin seutu ja lähiseudut, muut seudut kokivat muuttotappion. Pienimmän

muuttotappion kokivat alueelliset keskuksset, toiseksi pienimmän teolliset keskuksset ja kolmanneksi pienimmän taajamoituneet maaseudut.

Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla suurin muuttotase saatiin 15–24-vuotiaista ja pienin muuttotase muodostui 45–64-vuotiaista. Helsingin seudulla 15–24-vuotiaiden lisäksi ainoastaan 25–44-vuotiaat saivat positiivisen muuttotaseen. Monipuolisilla yliopistoseuduilla kaikista ikäryhmistä saatiin positiivinen muuttotase. Alueellisissa keskuksissa, teollisissa keskuksissa, taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla negatiivisimmat muuttotaseet tulivat 15–24-vuotiaiden ikäluokasta. Alueellisissa keskuksissa ja taajamoituneilla maaseuduilla positiivisin muuttotase tuli 0–14-vuotiaista, harvaan asutuilla seuduilla 45–64-vuotiaista. Alueellisissa keskuksissa tappiota muodostui myös 25–44-vuotiaista. Teollisissa keskuksissa kaikki ikäryhmät kokivat negatiivisen muuttotaseen paitsi yli 65-vuotiaat saivat nollatuloksen. Taajamoituneet maaseudut kokivat tappiota ainoastaan 15–24-vuotiaista. Harvaan asutuilla seuduilla vain 45–64-vuotiaat ja yli 65-vuotiaat tuottivat muuttotasevoittoa. Negatiivisimman muuttotaseen saivat harvaan asutut seudut ja positiivisimman monipuoliset yliopistoseudut. Helsingin seutu ja lähiseudut oli ainoa seutu, joka sai positiivisen muuttotaseen monipuolisten yliopistoseutujen lisäksi. Alueelliset keskuksset saivat pienimmän tasetappion, toiseksi pienimmän tasetappion kokivat taajamoituneet maaseudut. Toiseksi suurimman tasetappion kokivat teolliset keskuksset.

Vuosina 2002–2008 muuttotappiota muodostui Helsingin seudulla ja lähiseuduilla 0–14-, 45–64- ja yli 65-vuotiaista. Aikaisempaa paremmin Helsingin seutu ja lähiseudut onnistuivat pitämään paikallaan vain yli 65-vuotiaita, kaikkien muiden ikäryhmien nettomuutot heikkenivät. 15–24-vuotiaat muuttivat paljon myös monipuolisille yliopistoseuduille, kuitenkin muuttovoitto oli aiempaa pienempi. Ainoastaan 25–44-vuotiaat tuottivat muuttotappiota, mikä on huono asia, sillä nämä ikäluokat ovat parhaassa työiässä ja perheen perustamisiässä olevia. Monipuolisilla yliopistoseuduilla kaikkien ikäluokkien muuttomäärät huonontuivat. Alueelliset keskuksset kärsivät muuttotappiota opiskeluikäisistä, mikä kompensoitui työikäisten ja nuorten lapsien muuttovoitoilla. 25–44-vuotiaiden muuttotappio kääntyi muuttovoitoksi. Alueelliset keskuksset onnistuivat saamaan lisää väestöä edelliseen periodiin verrattuna kaikista muista ikäluokista paitsi eläkeläisistä. Teollisten keskusten opiskeluikäiset jatkoivat voimakkaimmin muuttamistaan alueelta pois. Teolliset keskuksset saivat suurimman muuttovoiton 0–14-vuotiaista, muiden ikäluokkien nettomäärät pysyivät maltillisina. Teolliset keskuksset onnistuivat pitämään ihmiset aikaisempaa paremmin seutukunnassaan. 0–14-, 25–44- ja yli 65-vuotiaiden muuttotappiot muuttuivat muuttovoitoiksi. Taajamoituneille maaseuduille muutti eniten 0–14- ja 25–44-vuotiaita, eli nuoret perheet ja paljon 45–64-vuotiaita. Opiskeluikäiset sen sijaan muuttivat rajusti pois. Taajamoituneiden maaseutujen muuttomäärät paranivat kaikkien muiden paitsi yli 65-vuotiaiden osalta. Harvaan asutut seudut menettivät selvästi eniten opiskeluikäisiä. Muuttovoittoa kertyi 0–14- ja 45–64-vuotiaista. Harvaan asutut seudut onnistuivat parantamaan muuttomääriään positiivisempaan suuntaan kaikista ikäluokista. 0–14- ja yli 65-vuotiaiden

muuttomäärät muuttuivat negatiivisesta positiiviseksi. Monipuolisten yliopistoseutujen ja Helsingin seudun ja lähiseutujen nettomuutot laskivat. Alueellisten keskusten muuttotappio vaihtui muuttovoitoksi. Nyt alueelliset keskukset saivat kolmanneksi suurimman muuttovoiton. Taajamoituneet maaseudut saivat pienimmän muuttotappion ja teolliset keskukset toiseksi pienimmän muuttotappion.

Helsingin seudulla ja lähiseuduilla negatiivisimman muuttotaseen aiheuttivat 0-14-vuotiaat ja monipuolisilla yliopistoseuduilla 25-44-vuotiaat. Teolliset keskukset saivat suurimman muuttotaseen 0-14-vuotiaista ja taajamoituneet maaseudut 25-44-vuotiaista. Muuttotase pieneni Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla 0-14-, 15-24-, 25-44- ja 45-64-vuotiaiden osalta. Yli 65-vuotiaiden muuttotase heikkeni monipuolisilla yliopistoseuduilla, alueellisissa keskuksissa ja taajamoituneilla maaseuduilla. Koko alueen väestön osalta muuttotase heikkeni Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla. Nyt alueelliset keskukset onnistuivat saamaan positiivisen muuttotaseen. Taajamoituneet maaseudut saivat taseen osalta nollatuloksen.

Vuosina 2009-2001 Helsingin seutu ja lähiseudut onnistuivat saamaan ensimmäistä kertaa muuttovoittoa 0-14-vuotiaista, 25-44-vuotiaiden nettomuutto kaksinkertaistui ja ainoastaan 15-24-vuotiaiden muuttovoitto pieneni. Monipuolisilla yliopistoseuduilla kaikkien ikäluokkien muuttomäärät kohentuivat. Alueellisissa keskuksissa kaikkien muiden paitsi eläkeläisten muuttomäärät kasvoivat, 15-24-vuotiaiden muuttotappio vaihtui muuttovoitoksi. Teollisissa keskuksissa vain 0-14-vuotiaiden muuttomäärä pieneni. Teollisten keskusten aiemmin kokema muuttotappio 45-64-vuotiaista muuttui muuttovoitoksi. Taajamoituneet maaseudut saivat aiempaa enemmän 25-44-vuotiaita. Harvaan asututtujen seutujen saama muuttovoitto yli 65-vuotiaista vaihtui muuttotappioksi. Ainoastaan taajamoituneiden maaseutujen muuttotappio suureni entisestään. Ensimmäistä kertaa Helsingin seutu ja lähiseudut saivat suurimman muuttovoiton ja monipuoliset yliopistoseudut toiseksi suurimman. Pienimmän muuttotappion kokivat teolliset keskukset ja toiseksi pienimmän taajamoituneet maaseudut.

Helsingin seudulla ja lähiseuduilla negatiivisin muuttotase tapahtui 45-64-vuotiaiden osalta. Alueellisille keskuksille yli 65-vuotiaat tuottivat pienimmän muuttotaseen. Harvaan asutuille seuduille 25-44-vuotiaat muodostivat suurimman muuttotasevoiton. Taajamoituneilla maaseuduilla 0-14-vuotiaiden muuttotasevoitto pienentyi. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja taajamoituneilla maaseuduilla muuttotase heikkeni 15-24-vuotiaiden osalta. Monipuolisten yliopistoseutujen 25-44-vuotiaiden tasetappio syveni entisestään. Taajamoituneet maaseudut saivat aiempaa pienemmän muuttotaseen 45-64-vuotiaista. Teolliset keskukset ja Helsingin seutu ja lähiseudut saivat suuremman muuttotaseen yli 65-vuotiaista kuin edellisellä tarkasteluperiodilla. Muuttotase heikkeni ainoastaan taajamoituneilla maaseuduilla. Tällä kertaa Helsingin seutu ja lähiseudut saivat suurimman muuttotaseen.

Muuttotase on pysynyt negatiivisena koko tarkasteluajanjakson teollisissa keskuksissa, taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla. Ensimmäisellä tarkasteluperiodilla vain Helsingin seutu ja lähiseudut ja monipuoliset yliopistoseudut saivat tasevoittoa. Sittenkin myös alueelliset keskukset ovat onnistuneet saamaan tasevoittoa. Alueellisten keskusten muuttotase on kasvanut tasaisesti. Teollisten keskusten ja harvaan asuttujen seutujen tasetappiot ovat pienentyneet hiljalleen. Harvaan asutut seudut ovat aina saaneet negatiivisimman muuttotaseen. Monipuolisten yliopistoseutujen muuttotase on ollut kaikkein suurin koko ajan, lukuun ottamatta viimeistä tarkasteluperiodia, jolloin Helsingin seutu ja lähiseudut saivat hieman suuremman muuttotaseen. Taulukkoon 9 on esitetty Suomen nettomuutot ja muuttotaseet seutukunnittain. Koko tarkasteluajanjakson suurimman nettomuuton ja muuttotaseen saivat monipuoliset yliopistoseudut vuosina 2000–2001. Samana ajanjaksona harvaan asutut seudut saivat negatiivisimman nettomuuton ja muuttotaseen.

TAULUKKO 9 Nettomuutto ja muuttotase

	Nettomuutto			Muuttotase		
	2000– 2001	2002– 2008	2009– 2011	2000– 2001	2002– 2008	2009– 2011
Helsingin seutu ja lähiseudut	7769	5367	8144	6,0	4,0	5,7
Monipuoliset yliopistoseudut	9389	6745	7113	7,7	5,3	5,3
Alueelliset keskukset	-647	1580	2775	-0,7	1,8	3,1
Teolliset keskukset	-2553	-869	-343	-6,5	-2,2	-0,9
Taajamoituneet maaseudut	-3731	-2	-451	-4,3	0,0	-0,5
Harvaan asutut seudut	-6035	-3390	-2204	-11,5	-6,8	-4,7

Seuraavaksi tarkastellaan tilannetta koulutusasteen mukaan. Vuosina 2000–2001 kaikilla alueilla kantaväestössä eniten oli ihmisiä, joilla ei ollut perusasteen jälkeistä koulutusta ja vähiten kantaväestössä oli korkea-asteen tutkinnon suorittaneita. Keskiasteen tutkinnon suorittaneita oli vajaa kolmannes. Helsingin seudun ja lähiseutujen, monipuolisten yliopistoseutujen, alueellisten keskusten ja teollisten keskusten tulomuuttajien enemmistöllä oli keskiasteen koulutus. Taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla tulomuuttajien enemmistöllä oli perusasteen koulutus. Kaikkien alueiden tulomuuttajien vähemmistöllä oli korkea-asteen koulutus. Eniten kaikilta alueilta muutti pois keskiasteen koulutuksen suorittaneita ja vähiten korkea-asteen koulutuksen omaavia.

Helsingin seudulle ja lähiseuduille ja monipuolisille yliopistoseuduille muutti eniten keskiasteen koulutuksen suorittaneita. Alueellisiin keskuksiin ja taajamoituneille maaseuduille muutti eniten perusasteen koulutuksen suorittaneita. Teolliset keskukset ja harvaan asutut seudut kokivat nettotappioita jokaiselta koulutusasteelta. Teolliset keskukset saivat pienimmät nettotappiot perusasteen koulutuksen suorittaneista ja harvaan asutut seudut saivat korkeakoulutetuista. Alueellisista keskuksista, teollisista keskuksista, taajamoituneilta maaseuduilta ja harvaan asutuilta seuduilta muutti pois eniten keskiasteen koulutuksen suorittaneita. Helsingin seutu ja lähiseudut kokivat

muuttotappiota perusasteen koulutuksen suorittaneista. Vain monipuoliset yliopistoseudut ja Helsingin seutu ja lähiseudut saivat muuttovoittoa sekä keskiasteen että korkea-asteen koulutuksen suorittaneista. Monipuoliset yliopistoseudut on ainoa seutu, joka sai muuttovoittoa kaikilta kolmelta koulutusasteelta. Korkeakoulutetut ja keskiasteen koulutuksen suorittaneet suuntaavat selvästi pääkaupunkiseudulle ja yliopistokaupunkeihin. Perusasteen koulutuksen suorittaneiden muutot suuntautuvat yliopistokaupunkeihin, johtuen opiskelujen jatkamisesta. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla eniten tasevoittoa kertyi keskiasteen koulutuksen suorittaneista. Muilla neljällä alueella suurin muuttotase kertyi perusasteen koulutuksen suorittaneista. Alueellisissa keskuksissa, teollisissa keskuksissa, taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla suurimmat tasetappiot muodostuivat keskiasteen koulutuksen suorittaneista. Monipuoliset yliopistoseudut saivat pienimmän tasevoiton korkea-asteen koulutuksen suorittaneista. Helsingin seutu ja lähiseudut saivat pienimmän muuttotaseen perusasteen koulutuksen suorittaneista. Taulukkoon 10 on kuvattu koulutusasteittain tulomuuttajien ja lähtömuuttajien osuuksia.

TAULUKKO 10 Tulomuuttajien ja lähtömuuttajien prosenttiosuudet koulutusasteittain vuosina 2000–2001

	Tulomuuttajat			Lähtömuuttajat		
	Perus-aste	Keski-aste	Korkea-aste	Perus-aste	Keski-aste	Korkea-aste
Helsingin seutu ja lähiseudut	27,00	46,55	26,46	36,26	38,67	25,07
Monipuoliset yliopistoseudut	28,09	49,59	22,33	30,58	42,97	26,44
Alueelliset keskuksset	34,07	43,69	22,24	30,54	45,97	23,49
Teolliset keskuksset	36,79	42,79	20,41	31,33	47,16	21,50
Taajamoituneet maaseudut	41,64	37,99	20,37	34,84	46,23	18,93
Harvaan asutut seudut	42,25	39,10	18,65	35,82	47,40	16,78

Seuduittain tarkasteltaessa monipuoliset yliopistoseudut saivat eniten tulomuuttajia, toiseksi eniten Helsingin seutu ja lähiseudut, kolmanneksi eniten alueelliset keskuksset ja neljänneksi eniten taajamoituneet maaseudut. Kaikista vähiten tulomuuttajia saivat teolliset keskuksset ja toiseksi vähiten harvaan asutut seudut. Lähtömuuton osalta järjestys oli erilainen kuin tulomuuton. Eniten ihmisiä muutti pois monipuolisilta yliopistoseuduilta, toiseksi eniten taajamoituneilta maaseuduilta, kolmanneksi eniten alueellisista keskuksista ja neljänneksi eniten Helsingin seudulta ja lähiseuduilta. Vähiten lähtömuuttajia muutti teollisista keskuksista ja toiseksi vähiten harvaan asutuilta seuduilta. Monipuoliset yliopistoseudut saivat suurimman muuttovoiton. Monipuolisten yliopistoseutujen lisäksi ainoastaan Helsingin seutu ja lähiseudut onnistuivat saamaan muuttovoittoa, kaikki muut neljä seutua kokivat muuttotappiota. Suurimman muuttotappion kokivat harvaan asutut seudut. Toiseksi suurin muuttotappio oli taajamoituneilla maaseuduilla, kolmanneksi suurin teollisissa keskuksissa. Alueelliset keskuksset kokivat pienimmän muuttotappion. Muuttotaseiden osalta järjestys oli muuten samanlainen kuin nettomuuttojen

paitsi teolliset keskukset kokivat toiseksi suurimman tasetappion ja taajamoituneet maaseudut kolmanneksi suurimman tasetappion.

Vuosina 2002–2008 kaikilla alueilla kantaväestön perusasteen koulutuksen suorittaneiden määrä väheni ja keski-asteen sekä korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden määrä lisääntyi. Harvaan asutuilla seuduilla tulomuuttajien enemmistöksi vaihtuivat keskiasteen koulutuksen suorittaneet. Perusasteen koulutuksen suorittaneiden tulomuuttajien osuus kasvoi Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiden tulomuuttajien osuus nousi kaikilla seuduilla. Korkeakoulutettujen tulomuuttajien osuus väheni kaikilla alueilla. Perusasteen koulutuksen suorittaneiden lähtömuuttajien osuudet pienenivät Helsingin seudulla ja lähiseuduilla ja monipuolisilla yliopistoseuduilla. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiden lähtömuuttajien osuudet kasvoivat kaikilla alueilla, sen sijaan korkeakoulutettujen lähtömuuttajien osuudet pienenivät. Taulukkoon 11 on kuvattu tulomuuttajien ja lähtömuuttajien prosenttiosuuksia koulutusasteittain.

TAULUKKO 11 Tulomuuttajien ja lähtömuuttajien prosenttiosuudet koulutusasteittain vuosina 2002–2008

	Tulomuuttajat			Lähtömuuttajat		
	Perus-aste	Keski-aste	Korkea-aste	Perus-aste	Keski-aste	Korkea-aste
Helsingin seutu ja lähiseudut	28,25	47,42	24,33	34,86	40,25	24,89
Monipuoliset yliopistoseudut	28,21	50,89	20,90	28,21	44,99	25,03
Alueelliset keskukset	32,69	45,53	21,79	32,69	47,74	21,62
Teolliset keskukset	36,23	44,03	19,74	36,23	48,97	19,34
Taajamoituneet maaseudut	40,15	39,72	20,12	40,15	47,23	17,13
Harvaan asutut seudut	39,72	41,93	18,35	39,72	48,21	15,90

Helsingin seudulla ja lähiseuduilla korkeakoulutetut tuottivat vain pienen muuttovoiton. Monipuolisten yliopistoseutujen ja Helsingin seudun ja lähiseutujen nettomuutot heikkenivät kaikilla koulutusasteilla. Monipuolisilla yliopistoseuduilla korkeakoulutettujen muuttovoitto vaihtui muuttotappioksi. Alueelliset keskukset onnistuivat saamaan muuttovoittoa korkeakoulutetuista. Lisäksi alueellisissa keskuksissa myös muiden koulutusalojen nettomäärät kohosivat. Teolliset keskukset, taajamoituneet maaseudut ja harvaan asutut seudut kasvattivat alueellisten keskusten tapaan kaikkien koulutusasteiden nettomuuttoa positiivisimmiksi. Teollisten keskusten perusasteen suorittaneiden muuttotappio vaihtui muuttovoitoksi. Taajamoituneilla maaseuduilla korkeakoulutettujen muuttotappio vaihtui muuttovoitoksi. Helsingin seutu ja lähiseudut oli ainoa alue, joka sai keskiasteen ja korkea-asteen tasevoittoa. Taajamoituneet maaseudut saivat suurimman muuttotaseen korkeakoulutetuista. Yleensä taajamoituneiden maaseutujen kantaväestössä ei ole paljoakaan korkeakoulutettua väestöä, joten tämän vuoksi korkeakoulutettujen muuttotase oli siellä suurin.

Tarkasteltaessa koko maata tulomuutto pieneni monipuolisille yliopistoseuduille ja Helsingin seudulle ja lähiseuduille. Nyt taajamoituneet

maaseudut saivat kolmanneksi eniten tulomuuttajia ja alueelliset keskuksset neljänneksi eniten. Lähtömuutto kasvoi Helsingin seudulta ja lähiseuduilta ja monipuolisilta yliopistoseuduilta. Helsingin seudulta ja lähiseuduilta muutti kolmanneksi eniten pois ihmisiä ja alueellisista keskuksista neljänneksi eniten. Muuttovoitot ja muuttotappiot pienenevät kaikilla seuduilla. Nettomuuton osalta teolliset keskuksset kokivat toiseksi suurimman muuttotappion ja taajamoituneet maaseudut kolmanneksi suurimman. Muuttotaseille kävi samoin kuin nettomuutoille eli taseet pienenevät kaikilla seuduilla.

Vuosina 2009–2011 perusasteen koulutuksen suorittaneiden määrä jatkoi laskuaan, keskiasteen ja korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden määrä jatkoi nousuaan. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla kantaväestön vähemmistöksi vaihtuivat keskiasteen koulutuksen suorittaneet. Perusasteen koulutuksen suorittaneiden tulomuuttajien osuudet pienenevät kaikilla muilla alueilla paitsi teollisissa keskuksissa. Teolliset keskuksset ja Helsingin seutu ja lähiseudut saivat aiempaa vähemmän tulomuuttajia keskiasteen koulutuksen suorittaneista. Korkeakoulutettujen tulomuutto pieneni monipuolisille yliopistoseuduille. Taulukkoon 12 on kuvattu tulomuuttajien ja lähtömuuttajien prosenttiosuuksia koulutusasteittain.

TAULUKKO 12 Tulomuuttajien ja lähtömuuttajien prosenttiosuudet koulutusasteittain vuosina 2009–2011

	Tulomuuttajat			Lähtömuuttajat		
	Perus-aste	Keski-aste	Korkea-aste	Perus-aste	Keski-aste	Korkea-aste
Helsingin seutu ja lähiseudut	28,11	45,28	26,61	33,03	42,06	24,91
Monipuoliset yliopistoseudut	27,60	51,72	20,68	28,68	51,72	26,87
Alueelliset keskuksset	31,51	46,54	21,95	29,87	46,54	22,31
Teolliset keskuksset	37,04	43,20	19,76	33,06	48,57	18,37
Taajamoituneet maaseudut	38,96	40,84	20,20	35,42	47,84	16,74
Harvaan asutut seudut	37,94	43,64	18,42	35,37	48,90	15,73

Perusasteen koulutuksen suorittaneiden nettomuutto pieneni alueellisissa keskuksissa ja teollisissa keskuksissa. Teollisten keskusten nettomuutto oli tasan nolla, alueelle muutti yhtä paljon perusasteen koulutuksen suorittaneita kuin alueelta muutti pois. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiden suurimman muuttotappion kokivat taajamoituneet maaseudut. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla keskiasteen koulutuksen suorittaneiden muuttovoitto heikkeni. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiden muuttotappiot alueellisissa keskuksissa ja harvaan asutuilla seuduilla pienenevät. Korkeakoulutettujen keskimääräinen muuttotappio oli suurin monipuolisilla yliopistoseuduilla, 1 431 korkeakoulutettua enemmän lähti monipuolisilta yliopistoseuduilta kolmen vuoden aikana kuin sinne tuli. Monipuolisten yliopistoseutujen muuttotappio suureni entisestään. Suurin korkeakoulutettujen muuttovoitto oli Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Alueellisissa keskuksissa korkeakoulutettujen muuttovoitto vaihtui muuttotappioksi ja taajamoituneilla maaseuduilla korkeakoulutettujen muuttovoitto pieneni. Perusasteen koulutuksen suorittaneiden muuttotase pienentyi monipuolisilla yliopistoseuduilla,

alueellisissa keskuksissa ja taajamoituneilla maaseuduilla. Monipuolisilla yliopistoseuduilla ja alueellisissa keskuksissa keskiasteen tutkinnon suorittaneiden muuttotase kasvoi. Monipuolisilla yliopistoseuduilla ja alueellisissa keskuksissa korkeakoulutettujen muuttotase pieneni entisestään.

Seutukunnittain tulomuutto kasvoi Helsingin seudulle ja lähiseuduille, monipuolisille yliopistoseuduille ja alueellisiin keskuksiin. Jälleen alueelliset keskukset saivat kolmanneksi eniten tulomuuttajia ja taajamoituneet maaseudut neljänneksi eniten. Lähtömuutto kasvoi Helsingin seudulta ja lähiseuduilta, monipuolisilta yliopistoseuduilta ja taajamoituneilta maaseuduilta. Nettomuutot kasvoivat Helsingin seudulla ja lähiseuduilla, alueellisissa keskuksissa ja harvaan asutuilla seuduilla. Alueellisten keskusten kokema muuttotappio vaihtui muuttovoitoksi. Taajamoituneet maaseudut kokivat jälleen toiseksi suurimman muuttotappion ja teolliset keskukset kolmanneksi suurimman muuttotappion. Taseet heikkenivät monipuolisilla yliopistoseuduilla ja taajamoituneilla maaseuduilla. Alueellisten keskusten muuttotase vaihtui positiiviseksi.

Ylläesitettyjen kuvailevan osion tulosten pohjalta voidaan muuttoliikkeiden todeta vaikuttavan alueiden väestörakenteisiin seuraavalla tavalla. Väestörakenteeltaan ikääntyviä alueita ovat taajamoituneet maaseudut ja harvaan asutut seudut. Väestön painopiste on siirtynyt yhä enemmän Helsingin seudulle ja lähiseuduille sekä monipuolisille yliopistoseuduille. Näillä alueilla on selvästi muita alueita korkeammat tulomuuttajien osuudet. Kyseisillä alueilla myös lähtömuutto on suurta. Huolestuttavan suurta lähtömuutto on taajamoituneilta maaseuduilta, jonne ei suuntaudu tulomuuttajia läheskään yhtä paljon. Harvaan asutuilla seuduilla lähtömuutto ei ole läheskään niin suurta, tästä huolimatta alue kokee suurimmat väestönmenetykset. Siellä pienemmät muuttomäärät vaikuttavat enemmän. Muuttoliikkeiden vuoksi teolliset keskukset, taajamoituneet maaseudut ja harvaan asutut seudut menettävät joka vuosi huomattavan määrän enemmän ihmisiä kuin saavat näiden lähtevien ihmisten tilalle. Alueelliset keskukset ovat onnistuneet houkuttelemaan ihmisiä, jonka vuoksi nettomuutto on siellä positiivinen, kuitenkin se ei yllä saavuttamaan läheskään yhtä paljon ihmisiä kuin Helsingin seutu ja yliopistoseudut. On siis havaittavissa kaksi kehityksen suuntaa: menestyjät ja menettäjät. Helsingin seutu ja yliopistoseudut ovat selvästi kasvualueita, keskittymistä tapahtuu alueellisiin keskuksiin. Teolliset keskukset pyrkivät kovasti pääsemään menestyjien joukkoon, mutta ei ole siinä onnistunut. Taajamoituneiden maaseutujen ja harvaan asuttujen seutujen tilanne näyttää huonolta, nuoret ja parhaassa työiässä olevat muuttavat pois, väestö vanhenee vauhdilla. Menestyville alueille muutetaan opintojen ja työelämän alkaessa, menettävälle alueille sen sijaan muutetaan perhe-elämän alkaessa ja työelämän päättyessä sekä lasten muuttaessa pois kotoa.

Helsingin seudulle ja taajamoituneille maaseuduille tulee enemmän korkeakoulutettuja kuin sieltä lähtee korkeakoulutettuja. Helsingin seudulle vetävät runsaat työmahdollisuudet ja taajamoituneille maaseuduille rauhallinen ympäristö, jonne perheelliset muuttavat. Helsingin seutu ja harvaan asutut seudut menettävät perusasteen koulutuksen suorittaneita. Harvaan

asutuilla seuduilla on harvemmin monia koulutusmahdollisuuksia, jos edes ollenkaan. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiden muuttopainopisteet ovat Helsingin seudulla ja yliopistoseuduilla. Näillä alueilla on jatko-opintomahdollisuuksia ja hyvät työelämämahdollisuudet. Tarkasteltaessa iän ja koulutuksen välisiä muuttotase-eroja, huomataan kuinka suuri vaikutus maahanmuuttajilla on alueille. Koulutusta tutkittaessa on tarkasteltu vain kantaväestöä ja iän tarkasteluissa on otettu huomioon maahanmuuttajat ja maastamuuttajat. Maahanmuuttajista hyötyvät selvästi eniten Helsingin seutu ja lähiseudut. Toki myös kaikki muut alueet hyötyvät maahanmuuttajista, mutta eivät yhtä paljon. Maahanmuutto on selvästi suurempaa kuin maastamuutto.

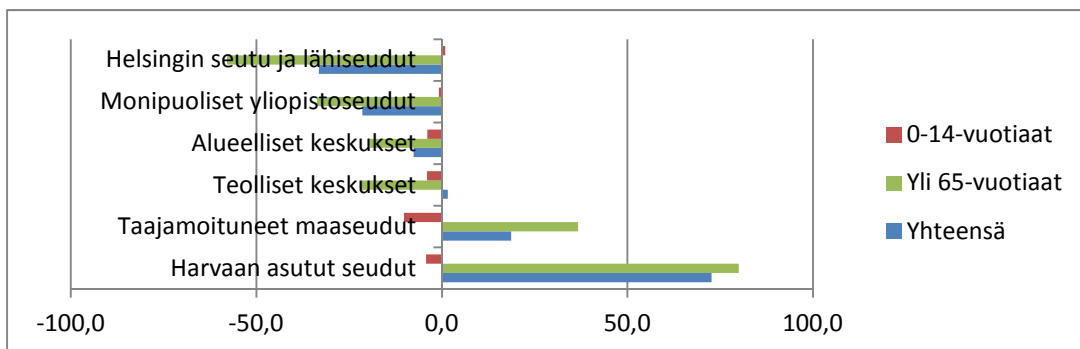
Heikkilän & Pikkaraisen (2008) tutkimuksen mukaan perifeeriset maaseutualueet ovat väestörakenteeltaan ikääntyviä alueita. Uusimaa saa eniten maahanmuuttajia. Etelä-Suomen kasvualueet ovat kilpailukykyisimmät alueet. Nämä tulokset ovat samansuuntaisia tästä tutkimuksesta saatujen tulosten kanssa. Brobergin (2008) tutkimuksessa kuntien tulomuutto painottui 20–44-vuotiaisiin ja Helsinki sai eniten muuttoa niin ulkomailta kuin kotimaastakin. Myös tässä tutkimuksessa tulomuutto painottuu selvästi nuoriin, 15–24-vuotiaisiin ja 25–44-vuotiaisiin. Kotimaan tulomuuton osalta tulokset poikkeavat Brobergin tuloksista. Helsinki saa maahanmuuttajia eniten, mutta tulomuutto on suurinta Suomen sisällä monipuolisille yliopistoseuduille ja toiseksi suurinta Helsingin seudulle. Laakson (1998) tulosten mukaan Helsinki sai muuttotappiota 55–64-vuotiaista ja Helsingin muuttovoitto koostui vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneista. Jokaisena vuonna Helsinki sai muuttovoittoa. Mikkelin muuttohuippu sijoittuu 15–19-vuotiaisiin ja muuttotappioita alueella alkaa kertyä jo 25–34-vuotiaista. Tämän tutkimuksen tuloksiin verrattuna Laakson tulokset ovat samankaltaisia Helsingin osalta, mutta Mikkelin kohdalta eivät ole. Mikkeli kuuluu jaon mukaan alueellisiin keskuksiin. Nivalainen, Mukkala & Tohmo (2009) totesivat, että muuttotappioalueille muuttavat etenkin keskiasteen koulutuksen suorittaneet. Uusimaa menettää väestöstään yli 35-vuotiaita ja maakunnat menettävät parhaimmassa työiässä olevia. 3/4 maahanmuuttajista on alle 40-vuotiaita. Tulokset ovat yhteneviä tästä tutkimuksesta saatujen tulosten kanssa. Maahanmuuttajista selvästi 3/4 on alle 45-vuotiaita. Helsingin seutu kokee muuttotappiota yli 45-vuotiaista. Keskiasteen koulutuksen suorittaneet ja parhaassa työiässä olevat ovat ahkerimpia muuttajia jokaisella seudulla.

5.3.2 Analyysitarkastelu

Suomessa asui vuoden 2011 lopussa 5 401 267 ihmistä, joista 5 135 119 oli Suomessa syntyneitä. Yli neljännes Suomen väestöstä asuu Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Siellä asuu enemmän ihmisiä kuin taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla yhteensä. Toiseksi eniten ihmisiä asuu monipuolisilla yliopistoseuduilla, joissa asuu myös yli neljännes väestöstä. Vähiten väkeä asuu teollisissa keskuksissa.

Kuvitellaan tilanne, jossa kaikki suomalaiset palaisivat takaisin syntymäseutukuntaansa. Nykyisten seutukuntien asukasluvut muuttuisivat. Liitteeseen 5 on kuvattu kaikki seutukunnat ikäluokittain. Eniten nousisi harvaan asuttujen seutujen väkiluku, yhteensä 72,7 prosenttia. Taajamoituneiden maaseutujen ja teollisten keskusten väkiluvut nousisivat seuraavaksi eniten. Toista ääripäätä edustaa Helsingin seutu ja lähiseudut, jonka väkiluku putoaisi 33,2 prosenttia. Seuraavaksi suurimmat ”menettäjät” olisivat monipuoliset yliopistoseudut ja alueelliset keskukset.

15-24-, 25-44-, 45-64 ja yli 65-vuotiaiden väkiluvut nousisivat eniten harvaan asutuilla seuduilla. 25-44-vuotiaiden väkiluku nousisi 92 prosenttia ja 45-64-vuotiaiden jopa huimat 97,3 prosenttia. Yli 65-vuotiaiden väkiluku kasvaisi 80 prosenttia ja 15-34-vuotiaiden noin 43 prosenttia. 0-14-vuotiaiden osuus kasvaisi eniten Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Voimakkaimmin 0-14-vuotiaiden väkiluku laskisi taajamoituneilla maaseuduilla. 25-44- ja 45-64-vuotiaiden osalta väkiluku pienenisi eniten Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Helsingin seutu ja lähiseudut menettäisivät eniten 25-44-vuotiaita ja 45-64-vuotiaita. Eniten yli 65-vuotiaiden väkiluvut laskisivat Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Eniten 15-24-vuotiaita menettäisivät monipuoliset yliopistoseudut. Harvaan asuttujen seutujen lisäksi taajamoituneet maaseudut kohottaisivat väkilukuaan 15-24-, 25-44-, 45-64- ja yli 65-vuotiaiden osalta. Teollisten keskusten väkiluvut nousisivat 15-24- ja 25-44-vuotiaiden kohdalla. Alueellisten keskusten ja monipuolisten yliopistoseutujen väkiluvut pienenisivät kaikkien ikäluokkien osalta. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla kasvaisi ainoastaan pienten lasten eli 0-14-vuotiaiden väkiluku. Kuviossa 1 on kuvattu tätä muutosta 0-14-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden osalta sekä yhteistilannetta koko seutukunnittain.

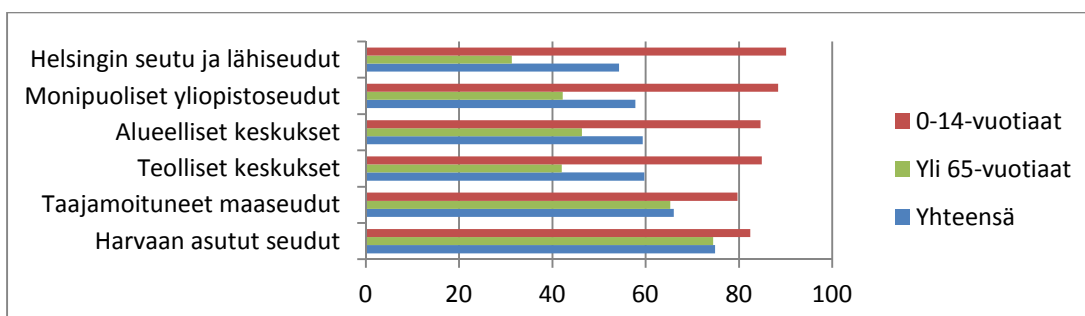
KUVIO 1 Seutukunnassa syntyneiden määrä verrattuna seutukunnan nykyiseen (2011) asukaslukuun, prosenttia

Tuloksia ei voi täysin verrata Rajaniemen (1997) tekemään analyysiin, johtuen aluejakoeroista. Rajaniemi käytti tutkimuksessaan aluejakona maakuntaa. Samansuuntaisia tuloksia on havaittavissa. Rajaniemen tapauksessa Uusimaa menettäisi eniten väestöään ja tässä tutkimuksessa Helsingin seutu muodostuu Uudestamaasta, joten yhtäläisyyttä on. Pohjois-Karjala, Kainuu ja Etelä-Pohjanmaa kuuluvat maaseutualueisiin, jotka molempien tulosten mukaan kasvaisivat eniten, jos kaikki suomalaiset palaisivat takaisin

syntymäseutukuntaansa. Rajaniemen mukaan asukasluvut eivät nousisi yhtä paljon kuin tämän tutkimuksen mukaan. Tämän tutkimuksen mukaan Helsingin seutu menettäisi enemmän väestöään kuin Rajaniemen tekemässä tutkimuksessa.

Liitteessä 6 on kuvattu seutukunnassa syntyneiden osuutta seutukunnan koko väestöstä 31.12.2011. Siinä on tarkasteltu seutukunnan läsnä olevaa väestöä syntymäpaikan perusteella. Parhaiten omassa seutukunnassa syntyneiden miehittämä seutu on harvaan asuttu seutu. Yli 60 prosentin "omavaraisuuteen" väestönsä suhteen ylittää myös taajamoituneet maaseudut. Suhteellisesti vähiten omassa seutukunnassa syntyneitä asuu Helsingin seudulla ja sen lähiseuduilla. Siellä 54,3 prosenttia asukkaista on paljasjalkaisia seutukuntalaisia. Teollisissa keskuksissa paljasjalkaisia on 59,7 prosenttia, alueellisissa keskuksissa 59,4 prosenttia ja monipuolisilla yliopistoseuduilla 57,8 prosenttia.

Helsingin seudulla ja lähiseuduilla, monipuolisilla yliopistoseuduilla, alueellisissa keskuksissa ja teollisissa keskuksissa asuu vähiten yli 65-vuotiaita omassa seutukunnassa syntyneitä verrattuna koko seutukunnan väestöön. Taajamoituneilla maaseuduilla ja harvaan asutuilla seuduilla vähiten paljasjalkaisia seutukuntalaisia on 25–44-vuotiaissa. Kaikilla alueilla on eniten 0-14-vuotiaita paljasjalkaisia. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla asuu eniten paljasjalkaisia 0-14-vuotiaita. Vain joka kymmenes Helsingin seudulla ja lähiseuduilla asuva 0-14-vuotias on syntynyt muualla. Monipuolisilla yliopistoseuduilla päästään melkein samoihin lukuihin 0-14-vuotiaiden osalta. Taajamoituneilla maaseuduilla asuu vähiten omassa seutukunnassaan syntyneitä 0-14-vuotiaita. Omassa seutukunnassa syntyneitä 15–24-vuotiaita asuu vähiten monipuolisilla yliopistoseuduilla ja eniten harvaan asutuilla seuduilla. Helsingin seudulla ja lähiseuduilla asuu vähiten 25–44-vuotiaita ja 45–64-vuotiaita omassa seutukunnassa syntyneitä, eniten näitä ikäluokkia asuu harvaan asutuilla seuduilla. Joka neljäs yli 65-vuotiaista harvaan asutuilla seuduilla asuvista on syntynyt muualla. Yli 65-vuotiaita paljasjalkaisia asuu vähiten Helsingin seudulla ja lähiseuduilla, siellä vain 31,3 prosenttia on paljasjalkaisia. Kuvioon 2 on kuvattu seutukunnissa syntyneiden määrää verrattuna seutukunnan koko väestönmäärään 0-14-vuotiaiden, yli 65-vuotiaiden ja kaikkien seutukuntien yhteismäärän osalta.

KUVIO 2 Seutukunnassa syntyneiden osuus seutukunnan koko väestöstä 31.12.2011, prosenttia

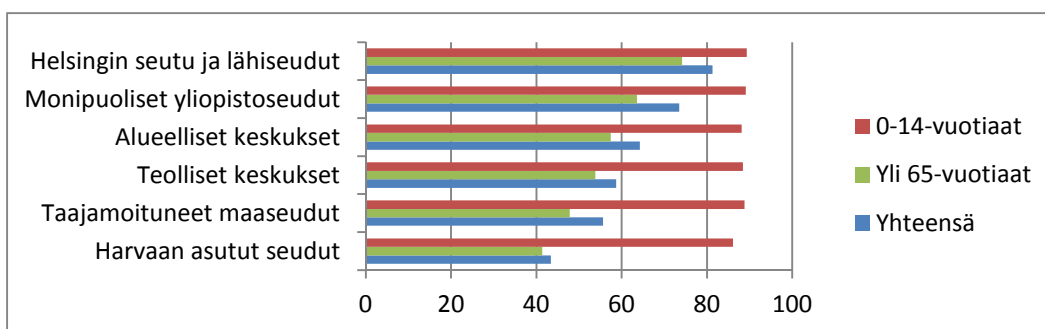
Rajaniemen tulosten mukaan vähiten omassa seutukunnassa syntyneitä asuu Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla. Uudenmaan maakuntaan kuuluvat kunnat vastaavat tässä tutkimuksessa suurimmaksi osaksi Helsingin seutua ja lähiseutuja. Sen sijaan Rajaniemen mukaan parhaiten omassa maakunnassaan syntyneiden miehittämiä maakuntia ovat Etelä-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu. Näissä maakunnissa sijaitsevat kunnat kuuluvat suurimmaksi osaksi taajamoituneisiin maaseutuihin ja harvaan asuttuihin seutuihin, joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. Paljasjalkaisuuden osalta tulokset ovat yhtenevät.

Seuraavaksi verrataan syntymäseutukunnassa asuvien osuutta seutukunnassa syntyneisiin. Parhaiten synnyinsijoillaan pysyvät Helsingin seudulla ja lähiseuduilla syntyneet: 81,3 prosenttia syntyperäisistä Helsingin seudulla ja lähiseuduilla syntyneistä asuu edelleen siellä. Yli 60 prosentin kotiseutu-uskollisuuteen yltävät lisäksi monipuoliset yliopistoseudut ja alueelliset keskukset. Suurin menettäjä on harvaan asuttu seutu, vain 43,4 prosenttia harvaan asutulla seudulla syntyneistä asuu vielä siellä. Toiseksi eniten seutukunnassa syntyneitä menettävät taajamoituneet maaseudut ja kolmanneksi suurimmat tappiot kärsivät teolliset keskukset. Liite 7 ilmentää sitä, kuinka suuri osuus seutukunnassa syntyneistä asuu edelleen syntymäseutukunnassaan.

0-14-vuotiaat ovat parhaiten pysyneet synnyinsijoillaan Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Alle 88 prosentin kotiseutu-uskollisuus on vain harvaan asutuilla seuduilla. Eniten syntyperäisiä opiskeluaikaisia eli 15-24-vuotiaita kuin myös 25-44- ja 45-64-vuotiaita asuu Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Vähiten syntymäseutukunnassa syntyneitä 15-24-, 25-44- ja 45-64-vuotiaita asuu harvaan asutuilla seuduilla. Yli 65-vuotiaita syntymäseutukunnassaan syntyneitä ihmisiä asuu eniten Helsingin seudulla ja lähiseuduilla, vähiten syntymäseutukunnassaan asuvia yli 65-vuotiaita on harvaan asutuilla seuduilla. Jokaisessa ikäluokassa parhaiten synnyinsijoillaan pysytään Helsingin seudulla ja lähiseuduilla, huonoiten vastaavasti harvaan asutuilla seuduilla. Yhteensä osiossa 0-14-vuotiaiden taajamoituneiden maaseutujen synnyinsijat ovat suotuisampia kuin teollisten keskusten synnyinsijat, jotka ovat suotuisampia kuin alueellisten keskusten synnyinsijat. 25-44-vuotiaissa taajamoituneiden maaseutujen synnyinsijoilla pysytään paremmin kuin teollisten keskusten synnyinsijoilla. Kaikilla alueilla eniten syntymäseutukunnassaan asuvia on 0-14-vuotiaat. Taajamoituneilla maaseuduilla, monipuolisilla yliopistoseuduilla ja Helsingin seudulla ja lähiseuduilla huonoiten syntymäseutukunnassaan pysyvät yli 65-vuotiaat. Alueellisissa keskuksissa, teollisissa keskuksissa ja harvaan asutuilla seuduilla 25-44-vuotiaat ovat huonoiten syntymäseutukunnassaan pysyviä. Kuvioon 3 on havainnollistettu syntymäseutukunnassaan asuvien osuutta seutukunnassa syntyneiden määrään verrattuna 0-14-vuotiaiden, yli 65-vuotiaiden ja seutukunnan yhteismäärän osalta.

Rajaniemen tulosten mukaan eniten synnyinsijoillaan ovat pysyneet ahvenanmaalaiset ja uusmaalaiset. Uusmaalaiset kuuluvat Helsingin seutuun ja lähiseutuihin, missä tämän tutkimuksen mukaan pysytään parhaiten

synnyinsijoillaan. Ahvenanmaalaiset kuuluvat sen sijaan alueellisiin keskuksiin, mikä on tässä vasta kolmantena. Suurimmat menettäjät Rajaniemen mukaan ovat Etelä-Savo, Pohjois- ja Etelä-Karjala. Näiden kyseisten maakuntien kunnat kuuluvat suurimmaksi osaksi taajamoituneisiin maaseutuihin ja harvaan asuttuihin seutuihin, isoimmat kunnat kuuluvat muihin seutuihin. Yleisesti voidaan sanoa, että tulokset ovat samansuuntaisia. Rajaniemen tulokset antavat positiivisemmat vaikutelmat syntymämaakunnassaan asuvien osuudesta kaikista maakunnassa syntyneistä.

KUVIO 3 Syntymäseutukunnassaan asuvien osuus seutukunnassa syntyneistä 31.12.2011, prosenttia

5.3.3 Mallintava osio

Malli on estimoitu sekä ei-muuttajia että muuttajia sisältävästä aineistosta, jossa suurin osa yksilöistä on ei-muuttajia. Muuttajia kutakin seutukunta-alueetta kohden on hyvin vähän. Aineistossa havaintoja on yhteensä 5 326 314. Yksilöistä 5 191 635 ei muuttanut ollenkaan, 26 765 muutti Helsingin seudulle ja lähiseuduille, 36 674 muutti monipuolisille yliopistoseuduille, 25 908 muutti alueellisiin keskuksiin, 9 000 muutti teollisiin keskuksiin, 24 411 muutti taajamoituneille maaseuduille ja 11 918 muutti harvaan asutuille seuduille. Vuonna 2008 toiselle seutukunta-alueelle muutti 2,53 prosenttia Suomen koko väestöstä. Useita kertoja vuodessa muuttaneilta henkilöiltä on hyväksytty mukaan ainoastaan yksi (viimeisin) muutto vuodessa. Selitysaste R^2 kertoo, kuinka suuren osuuden selitettävän muuttujan vaihtelusta analyysin selittävät muuttujat pystyvät selittämään. Jos R^2 -luku on pieni mallin selittävät muuttujat pystyvät selittämään vain vähän selitettävän muuttujan vaihtelusta ja päinvastoin. Korkea selitysaste ei kuitenkaan takaa mallin erinomaisuutta. Korkean selitysasteen saa luotua liiallisilla selittäville muuttujilla. Selitysosuutta kuvaavat luvut ovat merkityksellisiä vain nimenomaan mallin asettamassa kontekstissa. Tässä tutkimuksessa selitysaste on 9,8 prosenttia.

Aluksi esitetään aineistoa kuvailevia tunnuslukuja. Aineisto koottiin SAS ohjelmistolla ja analyysit suoritettiin SAS ja STATA ohjelmistoilla. Tarkasteltavat henkilöt jakautuivat koulutusasteittain siten, että suurin edustus otoksessa on perusasteen koulutuksen suorittaneita. Pienin edustus on korkeasteen koulutuksen suorittaneita. Taulukkoon 13 on koottu eri muuttujien keskiarvoja koulutusasteikohtaisesti. Keski-ikältään otoshenkilöt ovat 40,58-vuotiaita. Vanhimpien otoshenkilöiden koulutusasteena on korkea-aste, heidän

keski-ikänsä on 47,21 vuotta. Keski-ikältään nuorimmat ovat peruskoulun suorittaneita, heidän keski-ikänsä on 35,37 vuotta. Naisvaltaisia koulutusasteita ovat perusaste ja korkea-aste. Aineistossa naisia on hieman enemmän kuin miehiä. Asunnonomistus on 70 prosentin luokkaa. Vähiten asuntoja tai asunto-osakkeita omistavat keskiasteen suorittaneet. Korkea-asteen suorittaneista melkein 80 prosenttia omistaa asunnon tai asunto-osakkeita. Avioliitossa elää noin 38 prosenttia otoshenkilöistä. Eniten avioliitossa elää korkea-asteen koulutuksen suorittaneet ja vähiten peruskoulun suorittaneet.

TAULUKKO 13 Muuttujien keskiarvot koulutusasteittain

Muuttajat vuonna 2008	Ikä	Nainen	Omistaa asunnon	Avioliitto
Peruskoulu	35,37	50,14	69,51	23,32
Keskiaste	43,34	48,28	66,21	41,88
Korkea-aste	47,21	56,50	79,34	60,28
Kaikki alat	40,58	50,97	70,65	37,56

Ikä vuosina, nainen-, omistaa asunnon- ja avioliittomuuttajat prosentteina.

Kunkin muuttujan kohdalla esitetään estimoitu keskiarvokerroin ja hajonnan kerroin, mitkä yhdessä kuvaavat vaikutuksen jakaumaa otosjoukossa. Keskiarvokerroin antaa muuttujan keskimääräisen vaikutuksen, ja hajontaparametri heijastaa vaihtelua keskiarvon ympärillä. Keskiarvo ilmoittaa mallin virhetermien keskihajonnan. Mitä suurempi se on, sitä suurempi on virhetermien hajonta ja samalla sitä pienempi mallin selitysvaikutus. Keskiarvo suuruus riippuu aina mallin hyvyyden lisäksi selitettävän muuttujan mittaluokasta. Riskisuhde antaa suhteellisen riskin selittävän muuttujan muuttuessa yhden yksikön verran. Ykköstä suuremmat luvut tarkoittavat, että riski muuttua on korkeampi kuin olla muuttamatta ja päinvastoin. Riskiluku voi saada arvoja nollan ja äärettömän välillä. Tuloksia tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että vertailuryhmänä kaikissa muuttokohteissa ovat ei-muuttajat, eikä eri alueille muuttavien ominaisuuksia voi näiden tulosten perusteella välttämättä verrata. Liitteeseen 9 on raportoitu mallin kertoimet ja liitteeseen 10 riskisuhteet.

Marginaalivaikutus kuvaa, miten paljon absoluuttisesti suurempi tai pienempi tietyn liikkuvuusvaihtoehdon todennäköisyys on tarkasteltavan ehdon täyttävällä henkilöllä verrattuna muuten samanlaiseen henkilöön, joka ei täytä kyseistä ehtoa. On syytä korostaa marginaalivaikutuksen olevan absoluuttinen muutos. Mikäli selitettävän muuttujan luokat ovat epätasaisesti jakautuneet, suurempi marginaalivaikutus ei välttämättä tarkoita suurempaa suhteellista muutosta. Jotta multinomiaalisen logit -mallin kertoimien tulkitseminen olisi helpompaa, on kertoimien perusteella laskettu marginaalivaikutukset. Parametriestimaattien avulla on hankala tehdä suoria johtopäätöksiä muuton todennäköisyydestä, mutta rajavaikutusten avulla se onnistuu. Estimaatteja on hankala tulkita, koska marginaalivaikutukset eivät välttämättä ole samansuuntaisia menetelmän kertoimien ilmoittamien vaikutusten kanssa. Nämä kertoimet eivät ilmoita tietyn muuton

todennäköisyyden muutoksen suuntaa, vaan muutoksen suunnan vertailuryhmään. Tutkielmassa raportoidaan marginaalivaikutukset parametriestimaattien sijaan. Taulukkoon 14 on koottu mallin kertoimien perusteella estimoidut marginaalivaikutukset. Ensimmäisenä raportoidaan marginaalivaikutukset Helsingin seudulle ja lähiseuduille, toisena monipuolisille yliopistoseuduille, kolmantena alueellisille keskuksille, neljäntenä teollisille keskuksille, viidentenä taajamoituneille maaseuduille ja kuudentena harvaan asutuille seuduille. Lopuksi tehdään yleiset tulokset marginaalivaikutuksista ja verrataan niitä aiempiin tuloksiin.

TAULUKKO 14 Multinomiaalisen logit -mallin marginaalivaikutukset

Muuttuja	Kohdealue					
	Helsingin seutu ja lähiseudut	Monipuoliset yliopistoseudut	Alueelliset keskuksset	Teolliset keskuksset	Taajamoituneet maaseudut	Harvaan asutut seudut
	Marginaali-vaikutus (t-arvo)	Marginaali-vaikutus (t-arvo)	Marginaali-vaikutus (t-arvo)	Marginaali-vaikutus (t-arvo)	Marginaali-vaikutus (t-arvo)	Marginaali-vaikutus (t-arvo)
Ikä 0-14	-0,0012*** (-34,28)	-0,0014*** (-30,52)	-0,0014*** (-27,62)	-0,0006*** (-17,15)	-0,0019*** (-30,18)	-0,0009*** (-20,75)
Ikä 25-44	-0,0013*** (-44,52)	-0,0023*** (-65,72)	-0,0018*** (-46,24)	-0,0006*** (-21,95)	-0,0012*** (19,13)	-0,0007*** (-17,49)
Ikä 45-64	-0,0031*** (-74,12)	-0,0045*** (-88,08)	-0,0036*** (-74,07)	-0,0013*** (-40,87)	-0,0038*** (-61,60)	-0,0014*** (-33,08)
Ikä yli 65	-0,0029*** (-85,85)	-0,0041*** (-103,17)	-0,0036*** (-92,04)	-0,0014*** (-54,61)	-0,0047*** (-101,54)	-0,0020*** (-57,73)
Nainen	0,0002*** (8,41)	0,0002*** (6,52)	0,0002*** (5,42)	0,0001*** (3,12)	0,0004*** (8,33)	0,0001** (2,16)
Keskiaste	0,0018*** (33,92)	0,0037*** (49,64)	0,0021*** (31,94)	0,0004*** (11,58)	0,0006*** (8,90)	0,0004*** (8,47)
Korkea-aste	0,0041*** (40,03)	0,0059*** (44,34)	0,0034*** (31,84)	0,0006*** (10,42)	0,0004*** (4,40)	0,0003*** (5,20)
Ruotsinkieli	-0,0002*** (-3,30)	-0,0009*** (-15,22)	-0,0019*** (-35,71)	7.50e-06 (0,13)	-0,0002** (-2,44)	-0,0011*** (-22,43)
Syntymämaa	0,0009*** (14,42)	-0,0006*** (-9,66)	-0,0005*** (-7,66)	-0,0001 (-1,21)	-0,0009*** (-10,03)	-0,0006*** (-11,03)
Ollut työttömänä vuonna 2007	0,0003*** (7,66)	0,0006*** (13,00)	0,0011*** (18,52)	0,0008*** (15,20)	0,0016*** (18,31)	0,0016*** (21,80)
Opiskelija	0,0001* (1,92)	0,0016*** (25,64)	0,0006*** (9,33)	0,0001*** (2,73)	-0,0012*** (-18,43)	-0,0005*** (-11,22)
Av(i)oliitossa	-0,0003*** (-6,58)	-0,0002*** (-3,75)	-0,0003*** (-5,81)	-0,0001*** (-2,97)	-0,0004*** (-6,82)	-0,0004*** (-10,08)
Vain alle 7-vuotiaita lapsia	0,0011*** (9,18)	0,0022*** (13,61)	0,0023*** (13,51)	0,0013*** (9,80)	0,0045*** (18,61)	0,0022*** (12,30)
7-18-vuotiaita lapsia	-0,0016*** (-35,61)	-0,0020*** (-34,35)	-0,0017*** (-28,47)	-0,0007*** (-17,18)	-0,0023*** (-31,84)	-0,0012*** (-22,32)
Omistaa asunnon	-0,0054*** (-72,80)	-0,0066*** (-81,13)	-0,0041*** (-61,95)	-0,0012*** (-30,32)	-0,0005*** (-9,05)	-0,0006*** (-14,48)

Vertailuryhmänä yksilöt, jotka eivät ole muuttaneet ollenkaan. Havaintojen lukumäärä 5 326 314. */**/** = tilastollisesti merkitsevä 10/5/1 prosentin riskitasolla.

Helsingin seudulle muuttamisen todennäköisyys pienenee kaikilla ikäluokilla verrattuna referenssiryhmänä käytettyyn 15–24-vuotiaisiin. 0-14- ja 25–44-vuotiailla 0,1 prosenttiyksikköä, 45–64-vuotiailla ja yli 65-vuotiailla 0,3 prosenttiyksikköä. Naiset muuttavat 0,02 prosenttiyksikköä todennäköisemmin Helsingin seudulle. Koulutus lisää muuttamisen todennäköisyyttä. Keskiasteen suorittaneet muuttavat 0,2 prosenttiyksikköä ja korkeakoulutetut 0,4 prosenttiyksikköä todennäköisemmin kuin peruskoulun suorittaneet henkilöt. Ruotsinkielisyys laskee Helsingin seudulle muuttamisen todennäköisyyttä 0,02 prosenttiyksikköä. Ulkomailla syntyneet muuttavat Helsingin seudulle 0,09 prosenttiyksikköä todennäköisemmin kuin Suomessa syntyneet. Henkilön työttömyys vuonna 2007 nostaa Helsingin seudulle muuttamisen todennäköisyyttä 0,03 prosenttiyksiköllä. Opiskelijat muuttavat 0,01 prosenttiyksikköä todennäköisemmin Helsingin seudulle. Opiskelijat on ainoa muuttaja, joka on tilastollisesti merkitsevä 10 prosentin riskitasolla. Kaikki muut muuttajat ovat tilastollisesti merkitseviä 1 prosentin riskitasolla. Avio- tai avoliitossa eläminen laskee Helsingin seudulle muuttamisen todennäköisyyttä 0,03 prosenttiyksikköä. Alle 7-vuotiaat lapset lisäävät Helsingin seudulle muuttamisen todennäköisyyttä 0,1 prosenttiyksikköä. 7-18-vuotiaiden lasten määrä laskee 0,2 prosenttiyksiköllä Helsingin seudulle muuttamisen todennäköisyyttä. Asunnonomistus laskee muuttamisen todennäköisyyttä 0,5 prosenttiyksiköllä.

0-14-vuotiaiden muuttotodennäköisyys monipuolisille yliopistoseuduille pienenee 0,1 prosenttiyksikköä 15–24-vuotiaisiin verrattuna. 25–44-vuotiaiden muuttamisen todennäköisyys pienenee 0,2 prosenttiyksikköä, 45–64-vuotiaiden 0,5 prosenttiyksikköä ja yli 65-vuotiaiden 0,4 prosenttiyksikköä. Naiset muuttavat 0,02 prosenttiyksikköä todennäköisemmin monipuolisille yliopistoseuduille aivan samoin kuin Helsingin seudullekin. Keskiasteen koulutus nostaa muuttamisen todennäköisyyttä 0,4 prosenttiyksikköä ja korkea-asteen koulutus 0,6 prosenttiyksikköä perusasteen koulutukseen verrattuna. Ruotsinkielisyys vähentää muuttamisen todennäköisyyttä 0,09 prosenttiyksikköä ja syntyminen ulkomailla 0,06 prosenttiyksikköä. Henkilön työttömyys edelliseltä vuodelta lisää muuttotodennäköisyyttä 0,06 prosenttiyksiköllä. Opiskelijat muuttavat 0,2 prosenttiyksikköä todennäköisemmin monipuolisille yliopistoseuduille. Avioliitto vähentää muuttamisen todennäköisyyttä 0,02 prosenttiyksikköä. Alle 7-vuotiaat lapset lisäävät muuttamisen todennäköisyyttä 0,2 prosenttiyksikköä. Sen sijaan 7-18-vuotiaat lapset vähentävät muuttamisen todennäköisyyttä 0,2 prosenttiyksiköllä. Asunnonomistus vähentää muuttotodennäköisyyttä 0,7 prosenttiyksikköä. Monipuolisilla yliopistoseuduilla kaikki muuttajat ovat tilastollisesti merkitseviä 1 prosentin riskitasolla.

Lasten (0-14-vuotiaiden) muuttotodennäköisyys laskee alueellisiin keskuksiin 0,1 prosenttiyksikköä, 25–44-vuotiaiden 0,2 prosenttiyksikköä ja 45–64-vuotiaiden sekä yli 65-vuotiaiden 0,4 prosenttiyksikköä nuoriin (15–24-vuotiaisiin) verrattuna. Naiset muuttavat myös tänne alueelle 0,02 prosenttiyksikköä todennäköisemmin kuin miehet. Keskiasteen koulutus lisää

muuttamisen todennäköisyyttä 0,2 ja korkea-asteen koulutus 0,3 prosenttiyksikköä peruskoulutukseen verrattuna. Ruotsinkielisyys sitä vastoin laskee muuttamisen todennäköisyyttä 0,2 prosenttiyksikköä ja syntyminen ulkomailla laskee 0,05 prosenttiyksikköä. Vuonna 2007 koettu työttömyys lisää muuttotodennäköisyyttä 0,1 prosenttiyksikköä ja opiskelija 0,06 prosenttiyksikön verran. Avioliitto laskee muuttotodennäköisyyttä 0,03 prosenttiyksikköä. Perheen alle 7-vuotiaat lapset lisäävät muuttamisen todennäköisyyttä 0,2 prosenttiyksikköä, kun taas 7-18-vuotiaat lapset laskevat muuttotodennäköisyyttä saman verran. Asunnonomistus laskee muuttamisen todennäköisyyttä 0,4 prosenttiyksikköä. Alueellisissa keskuksissa kaikki muuttajat ovat tilastollisesti merkitseviä 1 prosentin riskitasolla.

15-24-vuotiaisiin verrattuna 0-14- ja 25-44-vuotiaat laskevat muuttamisen todennäköisyyttä teollisiin keskuksiin 0,06 prosenttiyksikköä. 45-64-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden muuttamisen todennäköisyys laskee 0,1 prosenttiyksikköä. Naiset muuttavat 0,01 prosenttiyksikköä todennäköisemmin. Keskiasteen koulutus lisää muuttotodennäköisyyttä enää 0,04 prosenttiyksikköä ja korkea-asteen koulutus 0,06 prosenttiyksikköä perusasteen koulutukseen verrattuna. Edellisvuoden työttömyyskokemus lisää muuttamisen todennäköisyyttä 0,08 prosenttiyksikön verran. Opiskelija lisää muuttotodennäköisyyttä 0,01 prosenttiyksikköä. Avioliitossa eläminen puolestaan laskee muuttotodennäköisyyttä 0,01 prosenttiyksikköä. Alle 7-vuotiaat lapset lisäävät muuttamisen todennäköisyyttä 0,1 prosenttiyksikköä, kun taas 7-18-vuotiaat lapset laskevat muuttotodennäköisyyttä 0,07 prosenttiyksikköä. Asunnonomistus laskee todennäköisyyttä muuttaa 0,1 prosenttiyksiköllä. Teollisissa keskuksissa kaikki muuttajat paitsi ruotsinkielisyys ja syntymämaa, ovat tilastollisesti merkitseviä 1 prosentin riskitasolla. Ruotsinkielisyys ja syntymämaa eivät ole lainkaan tilastollisesti merkitseviä.

0-14-vuotiaiden muuttamisen todennäköisyys laskee taajamoituneille maaseuduille 0,2 prosenttiyksikköä 15-24-vuotiaisiin verrattuna, 25-44-vuotiaiden laskee 0,1 prosenttiyksikköä, 45-64-vuotiaiden 0,4 prosenttiyksikköä ja yli 65-vuotiaiden 0,5 prosenttiyksikköä. Naiset muuttavat 0,04 prosenttiyksikköä todennäköisemmin. Keskiasteen koulutus lisää muuttotodennäköisyyttä 0,06 prosenttiyksikköä ja korkea-asteen koulutus 0,04 prosenttiyksikköä. Nyt korkea-asteen koulutus ei enää lisää muuttamisen todennäköisyyttä enemmän kuin keskiasteen koulutus. Ruotsinkielisyys laskee muuttotodennäköisyyttä 0,02 prosenttiyksikköä. Ulkomailla syntymisellä on samansuuntainen vaikutus, se laskee todennäköisyyttä muuttaa 0,09 prosenttiyksikköä. Työttömyyden kokeminen vuodelta 2007 lisää muuttamisen todennäköisyyttä 0,2 prosenttiyksiköllä. Opiskelija laskee muuttamisen todennäköisyyttä 0,1 prosenttiyksikköä. Avioliitossa elävät muuttavat 0,04 prosenttiyksikköä todennäköisemmin. Perheessä olevat alle 7-vuotiaat lapset lisäävät muuttotodennäköisyyttä 0,5 prosenttiyksikön verran, sen sijaan 7-18-vuotiaat lapset laskevat muuttamisen todennäköisyyttä 0,2 prosenttiyksikköä. Omistusasunto laskee muuttamisen todennäköisyyttä 0,05 prosenttiyksikön verran. Taajamoituneilla maaseuduilla kaikki muuttajat paitsi ruotsinkielisyys,

ovat tilastollisesti merkitseviä 1 prosentin riskitasolla. Ruotsinkielisyys on tilastollisesti merkitsevä 5 prosentin riskitasolla.

Ällä on samansuuntainen vaikutus myös harvaan asutuille seuduille kuin kaikille muillekin aikaisemmin tarkastelluille seuduille. 0-14-vuotiaiden muuttotodennäköisyys harvaan asutuille seuduille laskee 0,09 prosenttiyksikköä 15-24-vuotiaisiin verrattuna. 25-44-vuotiaiden muuttamisen todennäköisyys laskee 0,07 prosenttiyksikköä, 45-64-vuotiaiden 0,1 prosenttiyksikköä ja yli 65-vuotiaiden 0,2 prosenttiyksikköä. Naisten muuttamisen todennäköisyys kasvaa 0,01 prosenttiyksiköllä. Keskiasteen koulutus lisää muuttotodennäköisyyttä 0,04 prosenttiyksiköllä ja korkea-asteen koulutus 0,03 prosenttiyksiköllä. Ruotsinkielisyys laskee muuttamisen todennäköisyyttä 0,1 prosenttiyksiköllä. Syntyminen ulkomailla laskee 0,06 prosenttiyksikön verran. Työttömyyden kokeminen edellisvuonna lisää muuttamisen todennäköisyyttä 0,2 prosenttiyksikköä. Opiskelija laskee muuttotodennäköisyyttä 0,05 prosenttiyksikköä ja avioliitto 0,04 prosenttiyksikköä. Alle 7-vuotiaat lapset lisäävät muuttotodennäköisyyttä 0,2 prosenttiyksikköä ja 7-18-vuotiaat sen sijaan laskevat muuttotodennäköisyyttä 0,1 prosenttiyksikköä. Omistusasunnolla on samansuuntainen vaikutus kuin 7-18-vuotiailla, vaikutus on 0,06 prosenttiyksikköä. Harvaan asutuilla seuduilla kaikki muuttajat paitsi nainen ovat tilastollisesti merkitseviä 1 prosentin riskitasolla. Nainen-muuttaja on tilastollisesti merkitsevä 5 prosentin riskitasolla.

Yleisesti 15-24-vuotiaisiin verrattuna muiden ikäluokkien muuttamisen todennäköisyys pienenee kaikilla alueilla. Siis 15-24-vuotiaat muuttavat ahkerimmin ja ikä pienentää muuttotodennäköisyyttä. Naiset muuttavat miehiä todennäköisemmin. Mitä korkeampi koulutus, sitä todennäköisemmin muutetaan. Koulutus siis lisää muuttoalttiutta. Perusasteen koulutuksen suorittaneilla on pienin todennäköisyys muuttaa. Keskiasteen koulutuksen suorittaneilla on suurin todennäköisyys muuttaa taajamoituneille maaseuduille ja harvaan asutuille seuduille. Korkea-asteen koulutuksen suorittaneilla sen sijaan on suurin todennäköisyys muuttaa Helsingin seudulle ja lähiseuduille, monipuolisille yliopistoseuduille, alueellisiin keskuksiin ja teollisiin keskuksiin. Ruotsinkielisyys vähentää muuttamisen todennäköisyyttä, teollisiin keskuksiin ruotsinkielisyys ei vaikuttanut tilastollisesti merkitsevästi. Ulkomailla syntyminen vähentää muuttamisen todennäköisyyttä kaikille muille alueille paitsi Helsingin seudulle ja lähiseuduille. Henkilön edellisen vuoden työttömyyskokemus nostaa muuttamisen todennäköisyyttä. Opiskelija-muuttaja lisää muuttamisen todennäköisyyttä kaikille muille alueille paitsi taajamoituneille maaseuduille ja harvaan asutuille seuduille. Näille kahdelle kyseiselle seudulle opiskelija-muuttaja vähentää muuttamisen todennäköisyyttä. Avioliitossa eläminen vähentää muuttoalttiutta. Perheen alle 7-vuotiaat lapset lisäävät muuttamisen todennäköisyyttä, sen sijaan 7-18-vuotiaat lapset vähentävät muuttoalttiutta. Asunnonomistus vähentää muuttohalukkuutta. Ainoastaan syntymämaa ja opiskelija-muuttaja vaikuttavat sekä positiivisesti että negatiivisesti muuttotodennäköisyyksiin. Kaikkien

muiden muuttujien vaikutukset muuttotodennäköisyyksiin ovat samansuuntaisia eli joko positiivisia tai negatiivisia.

Mallin kertoimista havaitaan samat asiat kuin marginaalivaikutuksista. Kertoimien ja marginaalivaikutusten vertailu osoittaa, että niiden etumerkit ovat samansuuntaiset, joten tulkinnallisia epäselvyyksiä ei synny. Myös mallin riskisuhteet kertovat samat suuntaukset kuin mallin kertoimet ja marginaalivaikutukset. Mallin kertoimia ja riskisuhteita ei raportoida tässä erikseen, ne löytyvät liitteistä.

Saadut tulokset ovat myös yhtenäisiä aikaisempien tutkimusten tulosten kanssa. Sulkuihin on merkitty, mistä aikaisemmista tutkimuksista on saatu samansuuntaiset tulokset. Koulutus kasvattaa muuttotodennäköisyyttä. Aikaisempien tutkimusten (Haapanen (2003), Haapanen & Tervo (2007), Häkkinen (2000), Kauhanen & Tervo (2002), Montén & Tuomala (2003) ja Nivalainen (2010)) perusteella tiedetään, mitä korkeampi koulutus, sitä todennäköisemmin muutetaan. Ruotsinkieliset muuttavat vähemmän kuin muut (Häkkinen ja Nivalainen (2008)). Teollisiin keskuksiin ruotsinkieliset saivat positiivisen arvon, mutta tämä arvo ei ole tilastollisesti merkitsevä, joten sitä ei huomioida. Vuonna 2007 työttömyyden kokeneet henkilöt muuttavat todennäköisemmin kuin henkilöt, jotka eivät ole kokeneet työttömyyttä (Haapanen & Tervo, Häkkinen, Nivalainen (2008) ja Nivalainen (2010)). Opiskelijat muuttavat todennäköisemmin Helsingin seudulle ja lähiseuduille, monipuolisille yliopistoseuduille, alueellisiin keskuksiin ja teollisiin keskuksiin. Sen sijaan taajamoituneille maaseuduille ja harvaan asutuille seuduille opiskelijat muuttavat epätodennäköisemmin. Haapasen & Tervon, Häkkisen, Kauhasen & Tervon, Nivalaisen (2008) ja Nivalaisen (2010) tutkimusten mukaan opiskelija-muuttuja lisää muuttotodennäköisyyttä. Tutkimuksissa ei ollut eroteltu kohdealueita yhtä tarkasti kuin tässä tutkimuksessa, siitä johtuvat erot kahdella viimeisellä seutukunta-alueella. Yksin elävät muuttavat todennäköisemmin kuin avioliitossa elävät (Haapanen, Kauhanen & Tervo (2002), Montén & Tuomala ja Nivalainen (2010)). Perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia (alle 7-vuotiaita) tai perheet, joissa ei ole kouluikäisiä lapsia (7-18vuotiaita) muuttavat todennäköisemmin kuin perheet, joissa ei ole alle kouluikäisiä lapsia tai joissa on kouluikäisiä lapsia. Aiempien tutkimusten mukaan (Haapanen, Häkkinen, Koponen (2002), Montén & Tuomala ja Nivalainen (2008)) lapset vähentävät muuttotodennäköisyyttä, näissä tutkimuksissa ei ole eroteltu lasten iän vaikutusta, kuten tässä tutkimuksessa on tehty. Vuokralla asuvat muuttavat todennäköisemmin kuin asunnonomistajat (kaikkien aikaisempien tutkimusten mukaan asunnonomistus pienentää muuttoalttiutta).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa keskityttiin tutkimaan muuttoliikkeitä seutukunnittain. Aineistona oli Tilastokeskuksen henkilö- ja muuttoliiketilastot vuosilta 2000–2011. Tutkimuksen tavoitteena oli hahmottaa millaiset ihmiset muuttavat millekin alueelle ja miten demografiset tekijät vaikuttavat yksilöiden muuttopäätökseen. Tutkimuksen aluejakona käytettiin kuutta eri seutukuntaluokkaa, jotka on muodostettu maaseudun kolmijakoa ja kaupunkiverkkotutkimusta hyväksi käyttäen. Ekonometriset tarkastelut suoritettiin multinomial logit -mallilla.

Kuvailevassa osiossa tutkittiin Suomen väestöä vuosilta 2000–2011. Väestö jaettiin kantaväestöön, tulomuuttajiin, lähtömuuttajiin, maahanmuuttajiin ja maastamuuttajiin. Tarkastelut suoritettiin ikä- ja koulutusasterakenteittain. Tutkimus tuotti tietoa muuttavien ominaisuuksista ja osoitti, että kaikki muuttajat eivät ole homogeenisiä. Tulosten mukaan maaseudulle muutto näyttää liittyvän tiettyihin elinkaaren vaiheisiin. Kun muuttaminen tyypillisesti tapahtuu opiskelu- ja työuran alkuvaiheessa, maaseudulle muutto ajoittuu toisaalta perheuran alkupäähän ja toisaalta työelämästä irtautumisen tienoille. Elämänvaiheiden erot selittävät ainakin osan eri alueille muuttajien erilaisuudesta. Helsingin seutu ja lähiseudut, monipuoliset yliopistoseudut ja alueelliset keskukset ovat menestyviä alueita, sinne muutetaan aloitettaessa opiskelut tai työt. Näille alueille siis muuttavat etenkin 15–44-vuotiaat. Teolliset keskukset, taajamoituneet maaseudut ja harvaan asutut seudut ovat menettäviä alueita, jotka kokevat negatiivisimmat muuttotaseet. Näille alueille muutetaan työelämän loppuvaiheessa tai perheen perustamisvaiheessa. Alueet saavat tulomuuttajia erityisesti 0-14- ja 45–64-vuotiaista sekä yli 65-vuotiaista. Odotetusti 15–24-vuotiailla on suurin muuttoalttius ja pienin yli 65-vuotiailla. Koulutusasteen mukaan eniten muuttavat keskiasteen koulutuksen suorittaneet ja vähiten perusasteen koulutuksen suorittaneet, koulutus lisää muuttoalttiutta. Koulutetuimmat henkilöt muuttavat kasvualueille. Vähemmän koulutetut sen sijaan muuttavat enemmän maaseutumaisille alueille.

Analyysitarkastelussa oli tutkittavana kolme erilaista tilannetta. Analyysitarkastelu mukaili Rajaniemen tekemän tutkimuksen tuloksia. Tarkastelu laajennettiin koskemaan eri ikäluokkia ja tarkastelut suoritettiin omaa seutukuntaluokkaa käyttäen. Ensimmäisessä tarkastelussa analysoitiin, kuinka väkiluvut muuttuisivat kaikkien suomalaisten palatessa takaisin syntymäseutukuntaansa. Tällöin väkiluku nousisi eniten harvaan asutuilla seuduilla, väkiluku laskisi kaikista eniten Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Toisessa tarkastelussa tutkittiin paljasjalkaisuutta, jonka havaittiin olevan suurinta harvaan asutuilla seuduilla ja vähäisintä Helsingin seudulla ja lähiseuduilla. Kolmannessa tutkimuksessa tarkasteltiin, kuinka hyvin ihmiset pysyvät synnyinsijoillaan. Parhaiten synnyinsijoillaan pysyivät Helsingin seudulla ja lähiseuduilla syntyneet. Vähiten synnyinsijoillaan pysyttiin harvaan asutuilla seuduilla.

Kun tarkasteltiin muuttopäätökseen vaikuttavia tekijöitä, eli muuttajien ja ei-muuttajien eroja, esille tuli tyypillisiä muuttoalittiuteen vaikuttavia ominaisuuksia. Yhteenvetona yksilön muuttopäätöksen logit-estimoinnista voidaan todeta, että alle kouluikäiset lapset ja henkilön työttömyys lisäävät muuttotodennäköisyyttä. Lisäksi opiskelijat ja korkea-asteen koulutuksen suorittaneet muuttavat muuta väestöä enemmän. Naiset muuttavat hieman miehiä todennäköisemmin. Kouluikäiset lapset pienentävät todennäköisyyttä muuttaa. Avioliitto, asunnonomistus, ruotsinkieli ja ulkomailla syntyminen pienentävät muuttoalittiutta. Eniten muuttavat 15-24-vuotiaat, iän havaittiin vaikuttavan negatiivisesti muuttoon. Saadut tulokset ovat yhteneväisiä inhimillisen pääoman teorian kanssa sekä aikaisemmista tutkimuksista saatujen tulosten kanssa. Aiemmin ei ole tutkittu syntymämaan vaikutusta muuttotodennäköisyyksiin. Ulkomailla syntymisen havaittiin vaikuttavan negatiivisesti kaikille muille alueille paitsi Helsingin seudulle ja lähiseuduille. Opiskelija-muuttaja vaikuttaa negatiivisesti maaseutumaisille alueille, muille alueille positiivisesti. Huomion arvoista tuloksissa oli, että opiskelijat muuttavat suhteellisen vähän Helsingin seudulle. Tämä johtuu Helsingin seudulla jo valmiiksi asuvien nuorten suuresta määrästä, nämä nuoret eivät muuta alueelta pois opiskelujen alkaessa. Toinen mielenkiintoinen havainto oli, että ulkomaalaiset muuttavat todennäköisemmin Helsingin seudulle. Kolmantena korkeakoulutettujen havaittiin muuttavan myös maaseuduille eikä pelkästään kasvualueille. Neljäntenä havaintona naiset muuttivat kaikille alueille miehiä enemmän.

Useita kiinnostavia tarkasteluja jäi vielä tekemättä. Muuttavien ominaisuuksien tarkempi tarkastelu olisi kiinnostavaa. Jatkotutkimuksena muutoista eroteltaisiin erikseen lyhyen ja pitkän matkan muutot. Kuvailevaa osiota voisi laajentaa, jossa muuton jakautumiset kotimaan ja ulkomaan muuttoon suoritettaisiin myös pääasiallisen toiminnan rakenteelle ja tulorakenteelle. Selvitettäisiin, mistä muutot johtuvat, esimerkiksi kuinka muuttamiseen vaikuttavat keskimääräisten tulojen kasvu, työllisyyden kasvaminen ja alueen työttömyysaste. Tarkasteltaisiin muuttajien ominaisuuksia pidemmällä ajanjaksolla, jolloin tulosten luotettavuus kasvaisi.

LÄHTEET

- Aldrich, J. & Nelson, F. 1984. Linear probability, logit and probit models. Newbury Park. London: Sage. [viitattu 1.2.2013]. Saantitapa: <http://srmo.sagepub.com.ezproxy.jyu.fi/view/linear-probability-logit-and-probit-models/n3.xml>
- Armstrong, H. & Taylor, J. 2000. Regional economics and policy 3rd edition. Oxford: Blackwell.
- Aro, T. 1998. Muuttoliike Uudellamaalla. Uudenmaan liiton julkaisuja B22. Helsinki. Uudenmaan liitto.
- Becker, G.S. 1962. Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. Journal of Political Economy vol. 70, 9-49.
- Broberg, A. 2008. Valikoiva muuttoliike Uudellamaalla. Uudenmaan liiton julkaisuja E 97-2008. Helsinki: Uudenmaan liitto.
- Fischer, P.A. 1999. On the Economics of Immobility. Verlag Paul Haupt, Bern.
- Forsander, A. 2004. Maahanmuuton merkitys väestökehityksen kannalta. Teoksessa M. Kautto (toim.) Väestökehitykseen vaikuttaminen - tulisiko syntyvyyttä ja maahanmuuttoa lisätä? Tulevaisuusselonteon liiteraportti 3. Helsinki: Edita Prima Oy, 59-107. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 31/2004.
- Greene, W.H. 2003. Econometric analysis 5th edition. Prentice Hall. New Jersey.
- Haapanen, M. 2003. Studies on the determinants of migration and spatial concentration of labour. Jyväskylä Studies in Business and Economics, University of Jyväskylä. Doctoral Dissertation.
- Haapanen, M. & Tervo, H. 2007. Migration Behaviour and Duration of Residence spells of Graduating Students in Finland in 1987-2002. University of Jyväskylä School of Business and Economics Working papers 340/2007.
- Heikkilä, E. 2006. Muuttaako Onni maalle? Suurten ikäluokkien valinta. Turku: Siirtolaisuusinstituutti. Siirtolaisuustutkimuksia A 28.
- Heikkilä, E. & Pikkarainen, M. 2008. Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa. Turku: Siirtolaisuusinstituutti. Siirtolaisuustutkimuksia A 30.
- Holm, P., Nivalainen, S. & Volk, R. 2008. Työvoiman alueellisen liikkuvuuden esteet ja kannustimet. Helsinki: Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2008.
- Häkkinen, I. 2000. Muuttopäätös ja aluevalinta Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. J-Paino Oy.
- Kauhanen, M. & Tervo, H. 2002. Who Move to Depressed Regions? An Analysis of Migration Streams in Finland in the 1990s. International Regional Science Review 25:2, 200-218.

- Kautto, M. & Parjanne, M-L. 2004. Väestön ikärakenteen muutos ja siihen varautuminen - Tulevaisuusselonteon liiteraportti 1. Helsinki: Edita Prima Oy. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 29/2004.
- Koponen, J. 2002. Muuttamattomuus ja muuttaminen Suomessa 1990-1991 ja 1995-1996. Jyväskylän yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Pro gradu - tutkielma.
- Korkiasaari, J. & Söderling, I. 2007. Muuttoliike. Teoksessa S. Koskinen (toim.) Suomen väestö. Helsinki. Gaudeamus, 239-270.
- Laakso, S. 1998. Alueiden välinen muutto Suomessa: muuttajien sopeutuminen työ- ja asuntomarkkinoille vuosina 1993-96. Helsingin kaupungin tietokeskus tutkimuksia 4. Helsinki.
- Lankinen, M. 2005. Muuttoliikkeen vaikutus Helsingin väestörakenteeseen ja veropohjaan. Helsingin kaupungin tietokeskus tutkimuksia 2005:4.
- Moisio, A. 1999. Muuttoliikkeen ennustamisesta. Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita N:o 19.
- Montén, S. & Tuomala, J. 2003. Muuttoliike, työssäkäynti ja työvoimavarat Uudellamaalla. VATT-tutkimuksia 105. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Myrskylä, P. 2006. Muuttoliike ja työmarkkinat. Työpoliittinen tutkimus 321. Työministeriö. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Niemi, E. 2004. Kotomaan koko kuva - Alueindikaattorit kertovat. Hyvinvointikatsaus 1/2004. Tilastokeskus, 50-55.
- Nivalainen, S. 2000. Muuttoliikkeen vaikutus alueelliseen väestörakenteeseen, 2000 - 2010. Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita N:o 36.
- Nivalainen, S. 2008. Työelämään astuvien, perheikäisten ja työelämästä irtautuvien muutto: Ketkä muuttavat maaseudulle? Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita nro 107.
- Nivalainen, S. 2010. Where Do Migrants Go? An Analysis of Rural and Urban Destines/Originated Migration in Finland in 1996-1999. Teoksessa Nivalainen, S. Essays on family migration and geographical mobility in Finland. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 21, 110-143.
- Nivalainen, S., Makkala, K. & Tohmo, T. 2009. Alueellinen kyvykkyys ja sitä muovaavat tekijät - erityistarkastelussa korkea teknologia ja osaamisintensiiviset palvelut. Helsinki: Tekesin katsaus 247/2009.
- Rajaniemi, J. 1997. Muuttava Suomi. Stat.fi Tilastokeskuksen asiakaslehti 2/1997. Helsinki: Tilastokeskus.
- Shields, G.M. & Shields, M.P. 1989. The Emergence of Migration Theory and a Suggested New Direction. Journal of Economic Surveys vol. 3 no. 4, 277-304.
- Sjaastad, L.A. 1962. Cost and returns of human migration. Journal of Political Economy, Vol. 70 No. 5, Part 2: Investment in Human Beings. The University of Chicago Press, 80-93.
- Söderling, I. 1988. Maassamuuton ulottuvuudet: yksilö-, alue- ja yhteiskuntatason tarkastelu Suomessa vuosina 1977-1978 maassamuuttaneista. Turun yliopiston julkaisusarja c65.

- Söderling, I. 2002. Muuttoliike väestöllisenä ilmiönä - miksi ihmiset muuttavat? Teoksessa K. Pitkänen (toim.) Artikkeleita Suomen väestöntutkimuksesta. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen monisteita, 62/2002, 193–219.
- Volk, R. & Nivalainen, H. 2009. Väestön ikääntymiseen varautuminen - Alueellinen näkökulma. Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja N:o 215.

LIITTEET

LIITE 1 Aluejako

Typologialuokka	Kunnat
Helsingin seutu ja lähiseudut:	Askola, Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kirkkonummi, Kerava, Lohja, Nurmijärvi, Porvoo, Riihimäki, Sipoo, Tuusula ja Vantaa
Monipuoliset yliopistoseudut:	Aura, Haukipudas, Ii, Joensuu, Jyväskylä, Kaarina, Kangasala, Kempele, Kiiminki, Kontiolahti, Kuopio, Laihia, Laukaa, Lempäälä, Lieto, Liminka, Liperi, Lumijoki, Masku, Muhos, Mustasaari, Muurame, Naantali, Nokia, Nousiainen, Oulu, Oulunsalo, Petäjavesi, Pirkkala, Raisio, Rusko, Siilinjärvi, Tampere, Toivakka, Turku, Tyrnävä, Vaasa, Vesilahti, Vähäkyrö ja Ylöjärvi
Alueelliset keskukset:	Asikkala, Eckerö, Finström, Geta, Hammarland, Hattula, Hollola, Hämeenlinna, Iisalmi, Jomala, Kajaani, Kerimäki, Kotka, Kouvola, Kumlinge, Kökar, Lahti, Lappeenranta, Lemi, Lemland, Lumparland, Luvia, Maarianhamina, Mikkeli, Nastola, Pori, Pyhtää, Rovaniemi, Salo, Saltvik, Savonlinna, Seinäjoki, Sund, Taipalsaari, Ulvila ja Vårdö
Teolliset keskukset:	Eurajoki, Forssa, Hamina, Hanko, Harjavalta, Heinola, Imatra, Jokioinen, Joroinen, Kemi, Keminmaa, Kokkola, Luoto, Pedersören kunta, Pietarsaari, Pyhäjoki, Pyhäranta, Raahe, Rauma, Ruokolahti, Simo, Tammela, Tornio, Valkeakoski ja Varkaus
Taajamoituneet maaseudut:	Alajärvi, Alavus, Akaa, Eura, Evijärvi, Haapajärvi, Haapavesi, Halsua, Hankasalmi, Hausjärvi, Honkajoki, Huittinen, Humpilla, Hämeenkoski, Hämeenkyrö, Iitti, Ikaalinen, Ilmajoki, Inkoo, Isojoki, Isokyrö, Jalasjärvi, Janakkala, Juupajoki, Jämijärvi, Jämsä, Kalajoki, Kankaanpää, Kannus, Karijoki, Karjalohja, Karkkila, Kaskinen, Kauhajoki, Kauhava, Kaustinen, Kemiönsaari, Keuruu, Kiikoinen, Kokemäki, Korsnäs, Koski Tl, Kristiinankaupunki, Kruunupyö, Kuortane, Kurikka, Kärkölä, Köyliö, Laitila, Lapinlahti, Lappajärvi, Lapinjärvi, Lapua, Loimaa, Loppi, Loviisa, Maaninka, Marttila, Mynämäki, Myrskylä, Mäntsälä, Mänttä-Vilppula, Nakkila, Nilsia, Nivala, Nummi-Pusula, Närpiö, Orimattila, Oripää, Orivesi, Oulainen, Outokumpu, Paimio, Parainen, Perho, Pieksämäki, Pornainen, Pukkila, Punkalaidun, Pälkäne, Pöytyä, Reisjärvi, Ristiina, Raasepori, Sastamala, Sauvo, Sievi, Siikajoki, Siuntio, Somero, Säkyä, Taivassalo, Tarvasjoki, Teuva, Toholampi, Töysä, Urjala, Uurainen, Uusikaarlepyy, Uusikaupunki, Vehmaa, Veteli, Vihti, Vimpeli, Virolahti, Vöyri, Ylivieska, Ypäjä ja Äänekoski
Harvaan asutut seudut:	Alavieska, Brändö, Enonkoski, Enontekiö, Föglö, Hailuoto, Hartola, Heinävesi, Hirvensalmi, Hyrynsalmi, Ilomantsi, Inari, Joutsa, Juankoski, Juuka, Juva, Kaavi, Kangasniemi, Kannonkoski, Karstula, Karvia, Keitele, Kesälahti, Kihniö, Kinnula, Kitee, Kittilä, Kiuruvesi, Kivijärvi, Kolari, Konnevesi, Kuhmo, Kuhmoinen, Kustavi, Kuusamo, Kyyjärvi, Kärsämäki, Kemijärvi, Lavia, Leppävirta, Lestijärvi, Lieksa, Luhanka, Luumäki, Maalahti, Merijärvi, Merikarvia, Miehikkälä, Multia, Muonio, Mäntyharju, Nurmes, Padasjoki, Paltamo, Parikkala, Parkano, Pelkosenniemi, Pello, Pertunmaa, Pielavesi, Pihtipudas, Polvijärvi, Pomarkku, Posio, Pudasjärvi, Punkaharju, Puolanka, Puumala, Pyhäjärvi, Pyhäntä, Rantasalmi, Ranua, Rautalampi, Rautavaara, Rautjärvi, Ristijärvi, Ruovesi, Rääkkylä, Saarijärvi, Salla, Savitaipale, Savukoski, Siikainen, Siikalatva, Sodankylä, Soini, Sonkajärvi, Sotkamo, Sottunga, Sulkava, Suomenniemi, Suomussalmi, Suonenjoki, Sysmä, Taivalkoski, Tervo, Tervola, Tohmajärvi, Tuusniemi, Utajärvi, Utsjoki, Vaala, Valtimo, Vesanto, Vieremä, Vihanti, Viitasaari, Virrat, Yli-Ii, Ylitornio ja Ähtäri

LIITE 2 Seutukuntien kantaväestö, tulo- ja lähtömuuttajat, maahan- ja maastamuuttajat, nettomuutto sekä muuttotase ikä- ja koulutusasterakenteittain vuosina 2000–2001

Alue	Ikä						Koulutusaste			
	0- 14-v.	15- 24-v.	25- 44-v.	45- 64-v.	Yli 65-v.	Yht.	Perus -aste	Keski -aste	Korkea -aste	Yht.
Helsingin seutu ja lähiseudut										
Kanta	18,32	12,64	31,67	26,06	11,31	24,97	46,85	27,21	25,93	24,97
Tulo	8,62	34,20	31,35	6,11	1,21	19,27	27,00	46,55	26,46	21,63
Lähtö	12,92	21,88	33,00	10,59	2,27	15,66	36,26	38,67	25,07	17,13
Maahan	3,23	3,46	9,11	2,27	0,43	4,38				
Maasta	3,59	2,70	10,26	2,46	0,32	3,75				
Netto	-530	6989	2274	-798	-166	7769	-545	5043	2092	6590
Tase	-2,2	42,7	5,5	-2,4	-1,1	6,0	-0,9	14,3	6,2	5,1
Monipuoliset yliopistoseudut										
Kanta	18,32	14,07	28,52	25,56	13,53	23,62	47,85	31,22	21,44	23,62
Tulo	10,54	42,33	29,08	6,72	1,50	24,01	28,09	49,59	22,33	26,95
Lähtö	12,65	32,34	36,32	7,97	1,52	19,48	30,58	42,97	26,44	21,31
Maahan	2,13	2,00	4,26	1,13	0,30	2,62				
Maasta	1,52	2,00	4,55	0,99	0,14	1,97				
Netto	673	7596	54	358	219	9389	1539	6155	557	8251
Tase	3,0	44,0	1,5	1,1	-1,1	7,7	2,7	16,1	2,1	6,7
Alueelliset keskukset										
Kanta	17,30	12,63	25,83	28,24	16,00	16,85	50,79	31,01	18,19	16,85
Tulo	12,39	35,45	30,88	9,25	2,31	15,78	34,07	43,69	22,24	17,71
Lähtö	12,08	38,31	33,04	8,49	1,76	17,18	30,54	45,97	23,49	18,79
Maahan	2,01	1,98	3,95	1,40	0,39	1,70				
Maasta	0,97	1,67	2,74	0,80	0,13	1,16				
Netto	302	-990	-508	332	218	-647	431	-1321	-698	-1588
Tase	2,0	-9,0	-2,2	1,3	1,6	-0,7	1,0	-4,9	-4,4	-1,8
Teolliset keskukset										
Kanta	17,73	12,70	24,63	28,79	16,15	7,55	53,28	30,61	16,11	7,55
Tulo	13,50	35,50	31,25	9,52	2,19	6,70	36,79	42,79	20,41	7,52
Lähtö	11,79	40,80	30,72	9,07	1,97	8,56	31,33	47,16	21,50	9,37
Maahan	1,71	1,69	3,24	1,09	0,33	0,59				
Maasta	0,85	1,76	2,21	0,71	0,12	0,51				
Netto	-15	-1731	-655	-150	-2	-2553	-243	-1753	-700	-2696
Tase	-0,2	-34,8	-6,8	-1,3	0,0	-6,5	-1,2	-14,6	-11,1	-6,9
Taajamoituneet maaseudut										
Kanta	18,52	11,74	23,80	27,76	18,18	16,92	56,67	29,48	13,85	16,92
Tulo	17,20	25,41	35,79	12,63	2,60	15,30	41,64	37,99	20,37	17,17
Lähtö	12,72	41,40	29,86	9,90	2,17	18,34	34,84	46,23	18,93	20,06
Maahan	1,41	1,29	2,36	0,99	0,32	1,04				
Maasta	0,64	1,06	1,57	0,61	0,07	0,76				
Netto	911	-5818	631	444	101	-3731	235	-4029	-438	-4231
Tase	5,6	-56,5	3,0	1,8	0,6	-4,3	0,5	-15,6	-3,6	-4,8
Harvaan asutut seudut										
Kanta	16,97	11,00	22,35	29,21	20,48	10,10	58,75	30,19	11,06	10,10
Tulo	15,99	26,21	32,07	15,82	3,09	8,04	42,25	39,10	18,65	9,02
Lähtö	12,39	44,65	27,87	9,30	2,45	12,20	35,82	47,40	16,78	13,34
Maahan	1,23	1,11	2,69	1,33	0,45	0,59				
Maasta	0,51	0,76	1,40	0,56	0,11	0,42				
Netto	-166	-5302	-988	439	-17	-6035	-1417	-4095	-815	-6326
Tase	-1,9	-92,0	-8,4	2,9	-0,2	-11,5	-4,6	-25,9	-14,1	-12,1

Kanta-, tulo-, lähtö-, maahan- ja maasta-luvut prosentteina, tase tuhatta asukasta kohti.

LIITE 3 Seutukuntien kantaväestö, tulo- ja lähtömuuttajat, maahan- ja maastamuuttajat, nettomuutto sekä muuttotase ikä- ja koulutusasterakenteittain vuosina 2002–2008

Alue	Ikä						Koulutusaste			
	0- 14-v.	15- 24-v.	25- 44-v.	45- 64-v.	Yli 65-v.	Yht.	Perus -aste	Keski -aste	Korkea -aste	Yht.
Helsingin seutu ja lähiseudut										
Kanta	17,68	12,51	30,77	26,88	12,16	25,60	44,46	27,98	27,57	25,60
Tulo	7,58	31,23	28,89	6,68	1,57	17,24	28,25	47,42	24,33	19,77
Lähtö	12,85	22,44	33,54	11,75	2,53	17,23	34,86	40,25	24,89	18,68
Maahan	4,11	4,92	11,86	2,68	0,48	5,46				
Maasta	2,91	2,35	9,16	2,19	0,29	3,50				
Netto	-755	5804	1525	-1054	-153	5367	-1403	2804	243	1645
Tase	-3,2	34,3	3,7	-2,9	-0,9	4,0	-2,3	7,4	0,7	1,2
Monipuoliset yliopistoseudut										
Kanta	17,74	13,93	27,96	26,17	14,19	24,37	43,89	32,70	23,42	24,37
Tulo	9,77	41,06	28,35	7,74	1,85	22,93	28,21	50,89	20,90	26,29
Lähtö	12,18	32,60	36,31	9,09	1,83	21,35	29,98	44,99	25,03	23,15
Maahan	2,17	2,49	5,15	1,15	0,28	2,90				
Maasta	1,36	1,56	4,07	0,86	0,15	1,85				
Netto	201	6510	-359	194	198	6745	721	4485	-452	4754
Tase	0,9	36,5	-1,0	0,6	1,1	5,3	1,3	10,7	-1,5	3,7
Alueelliset keskukset										
Kanta	16,54	12,38	24,44	29,29	17,35	16,74	47,36	32,78	19,86	16,74
Tulo	11,34	34,47	30,25	10,55	2,58	15,75	32,69	45,53	21,79	18,05
Lähtö	11,42	37,98	32,53	10,03	2,30	16,69	30,64	47,74	21,62	18,10
Maahan	2,11	2,23	4,58	1,47	0,42	1,91				
Maasta	0,78	1,56	2,49	0,75	0,17	1,02				
Netto	576	-245	496	551	203	1580	539	-635	31	-64
Tase	4,0	-2,2	2,3	2,1	1,3	1,8	1,3	-2,2	0,2	-0,1
Teolliset keskukset										
Kanta	17,07	12,06	23,28	29,85	17,74	7,36	49,83	32,64	17,52	7,36
Tulo	12,73	33,39	30,80	10,94	2,62	6,71	36,23	44,03	19,74	7,69
Lähtö	10,96	40,87	29,79	10,76	2,54	7,94	31,69	48,97	19,34	8,61
Maahan	1,74	2,22	3,97	1,26	0,32	0,71				
Maasta	0,74	1,33	2,16	0,74	0,12	0,42				
Netto	256	-1212	85	-10	12	-869	86	-1258	-223	-1395
Tase	3,9	-26,0	0,9	-0,1	0,2	-2,2	0,4	-10,0	-3,3	-3,6
Taajamoituneet maaseudut										
Kanta	17,79	11,38	22,39	29,31	19,13	16,52	53,04	31,61	15,35	16,52
Tulo	16,49	24,70	34,95	13,96	2,93	16,28	40,15	39,72	20,12	18,67
Lähtö	12,32	40,24	29,22	11,91	2,84	17,86	35,64	47,23	17,13	19,37
Maahan	1,33	1,31	2,95	1,07	0,30	1,22				
Maasta	0,55	0,85	1,43	0,54	0,12	0,64				
Netto	1506	-4576	2200	783	84	-2	898	-2620	664	-1058
Tase	9,7	-46,2	11,3	3,1	0,5	0,0	1,9	-9,5	5,0	-1,2
Harvaan asutut seudut										
Kanta	15,39	10,69	19,50	31,74	22,69	9,42	54,71	32,92	12,37	9,42
Tulo	14,29	26,54	31,08	17,71	3,73	8,31	39,72	41,93	18,35	9,53
Lähtö	11,27	43,79	26,96	11,94	3,19	11,15	35,90	48,21	15,90	12,09
Maahan	1,18	1,05	2,59	1,42	0,41	0,59				
Maasta	0,42	0,64	1,12	0,54	0,12	0,33				
Netto	185	-4105	-89	604	15	-3390	-841	-2776	-264	-3881
Tase	2,4	-77,5	-0,9	3,8	0,1	-6,8	-3,1	-17,0	-4,3	-7,8

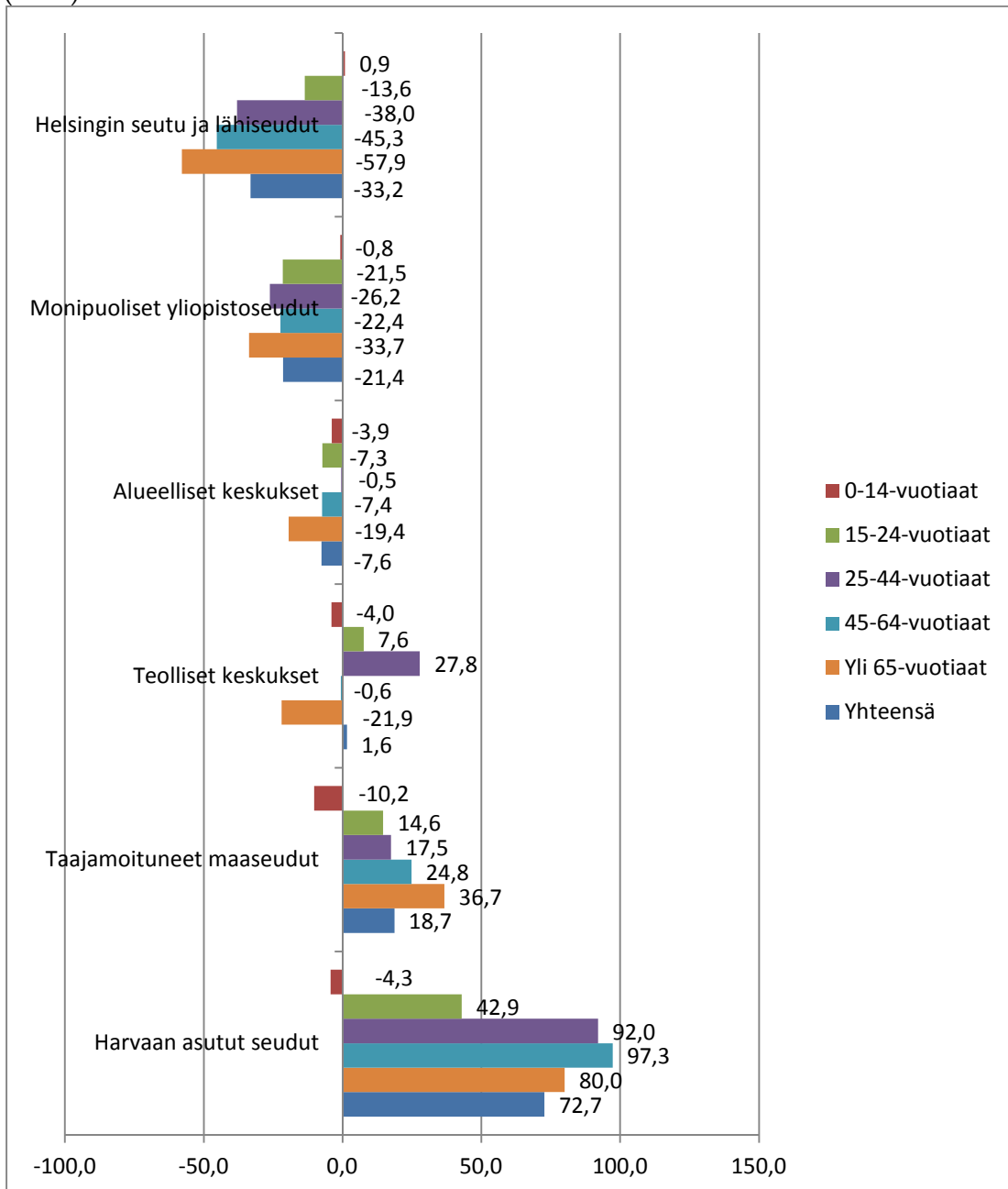
Kanta-, tulo-, lähtö-, maahan- ja maasta-luvut prosentteina, tase tuhatta asukasta kohti.

LIITE 4 Seutukuntien kantaväestö, tulo- ja lähtömuuttajat, maahan- ja maastamuuttajat, nettomuutto sekä muuttotase ikä- ja koulutusasterakenteittain vuosina 2009–2011

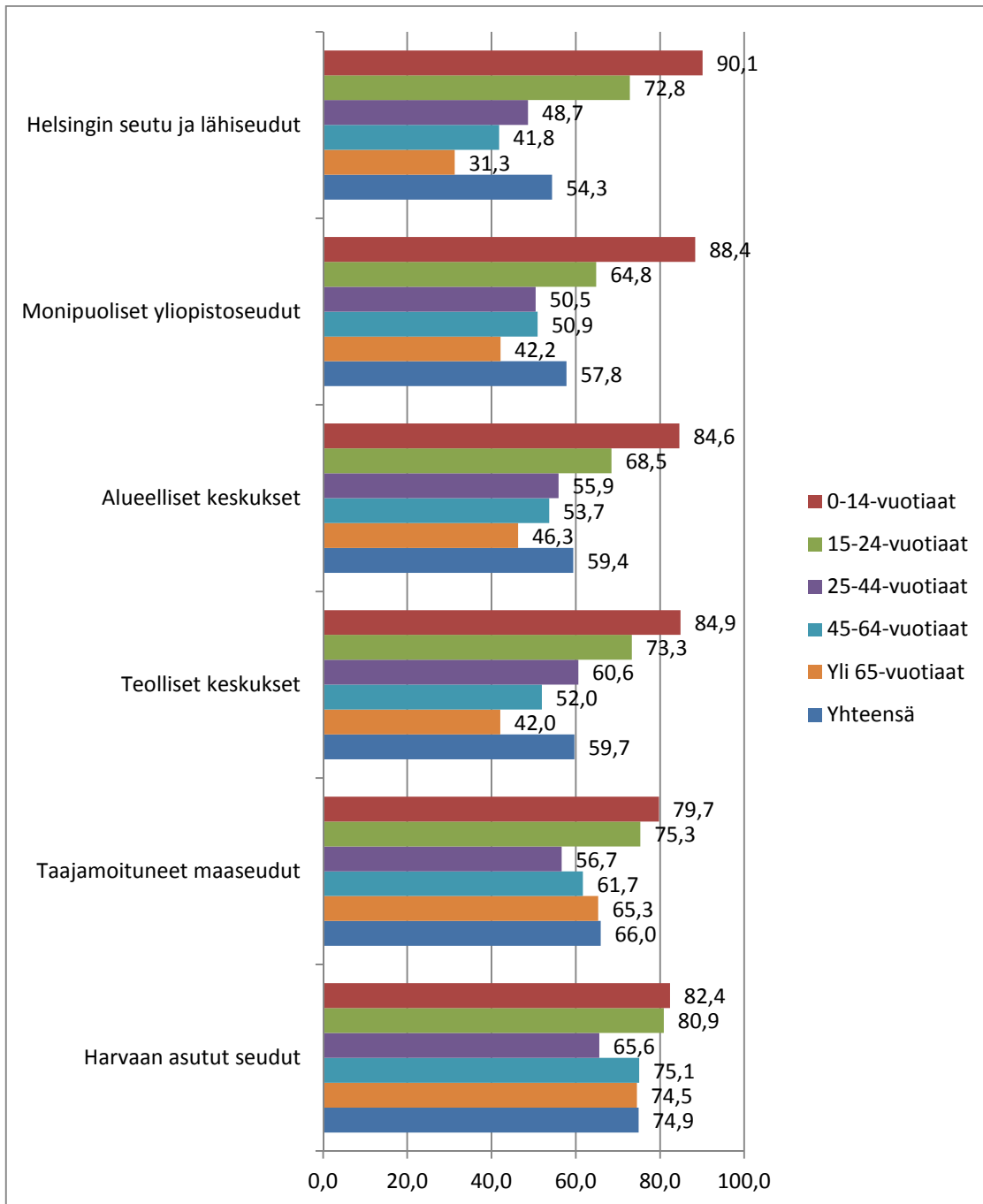
Alue	Ikä						Koulutusaste			
	0- 14-v.	15- 24-v.	25- 44-v.	45- 64-v.	Yli 65-v.	Yht.	Perus -aste	Keski -aste	Korkea -aste	Yht.
Helsingin seutu ja lähiseudut										
Kanta	16,84	12,68	29,70	27,06	13,71	26,40	42,06	28,29	29,65	26,40
Tulo	6,95	28,85	28,02	6,47	1,92	17,12	28,11	45,28	26,61	20,15
Lähtö	10,95	24,72	32,34	12,21	3,00	17,45	33,03	42,06	24,91	18,83
Maahan	4,99	5,58	13,64	3,11	0,48	6,59				
Maasta	2,80	2,70	8,68	2,25	0,34	3,52				
Netto	341	5249	3613	-922	-135	8144	-858	1857	1033	2031
Tase	1,4	29,2	8,6	-2,4	-0,7	5,7	-1,0	7,0	3,7	1,4
Monipuoliset yliopistoseudut										
Kanta	17,25	13,79	27,31	26,27	15,38	25,05	40,61	33,74	25,65	25,05
Tulo	9,00	41,17	27,31	8,18	2,17	22,67	27,60	51,72	20,68	26,68
Lähtö	11,48	32,41	37,49	9,55	,14	22,22	28,68	44,45	26,87	23,98
Maahan	2,15	3,00	5,63	1,15	0,23	3,14				
Maasta	1,06	1,33	3,61	0,79	0,13	1,65				
Netto	235	7287	-896	262	225	7113	750	4841	-1431	4160
Tase	1,0	39,2	-2,4	0,7	1,1	5,3	0,9	16,1	-6,3	3,1
Alueelliset keskukset										
Kanta	15,75	12,20	23,48	29,48	19,08	16,63	43,75	34,50	21,75	16,63
Tulo	10,15	34,27	29,27	10,90	2,87	15,47	31,51	46,54	21,95	18,20
Lähtö	10,72	37,91	32,71	10,75	2,77	16,71	29,87	47,82	22,31	18,04
Maahan	2,32	2,85	5,17	1,75	0,44	2,22				
Maasta	0,62	1,37	2,20	0,76	0,17	0,90				
Netto	676	395	817	687	201	2775	537	-237	-43	257
Tase	4,8	3,6	3,9	2,6	1,2	3,1	1,0	-1,2	-0,3	0,3
Teolliset keskukset										
Kanta	16,44	11,58	22,14	29,98	19,87	7,15	46,46	34,54	19,01	7,15
Tulo	11,56	30,91	29,70	11,96	3,09	6,40	37,04	43,20	19,76	7,53
Lähtö	10,92	39,96	30,31	11,26	2,81	7,81	33,06	48,57	18,37	8,43
Maahan	2,24	3,46	5,21	1,53	0,34	0,94				
Maasta	0,68	1,12	2,01	0,76	0,16	0,39				
Netto	253	-1035	235	153	51	-343	0	-1301	-95	-1397
Tase	4,0	-23,2	2,8	1,3	0,7	-0,9	0,0	-14,8	-2,0	-3,6
Taajamoituneet maaseudut										
Kanta	17,12	10,90	21,30	30,12	20,55	16,10	49,06	33,91	17,03	16,10
Tulo	14,91	24,35	34,13	15,50	3,37	15,37	38,96	40,84	20,20	18,09
Lähtö	12,00	40,09	28,54	12,72	3,35	18,0	35,42	47,84	16,74	19,45
Maahan	1,76	1,83	3,65	1,20	0,31	1,47				
Maasta	0,42	0,77	1,45	0,52	0,15	0,62				
Netto	1244	-4674	2244	695	41	-451	245	-2959	614	-2099
Tase	8,4	-49,5	12,2	2,7	0,2	-0,5	0,4	-15,2	6,3	-2,4
Harvaan asutut seudut										
Kanta	13,90	9,92	17,21	33,84	25,14	8,67	49,86	36,16	13,97	8,67
Tulo	13,34	25,60	30,47	18,53	4,34	7,95	37,94	43,64	18,42	9,35
Lähtö	10,67	43,43	25,97	13,14	4,21	10,44	35,37	48,90	15,73	11,27
Maahan	1,27	1,63	3,08	1,32	0,43	0,67				
Maasta	0,34	0,48	1,05	0,59	0,13	0,28				
Netto	321	-3576	425	655	-28	-2204	-673	-2201	-77	-2951
Tase	5,0	-77,3	5,3	4,2	-0,2	-4,7	-2,2	-19,6	-1,8	-6,3

Kanta-, tulo-, lähtö-, maahan- ja maasta-luvut prosentteina, tase tuhatta asukasta kohti.

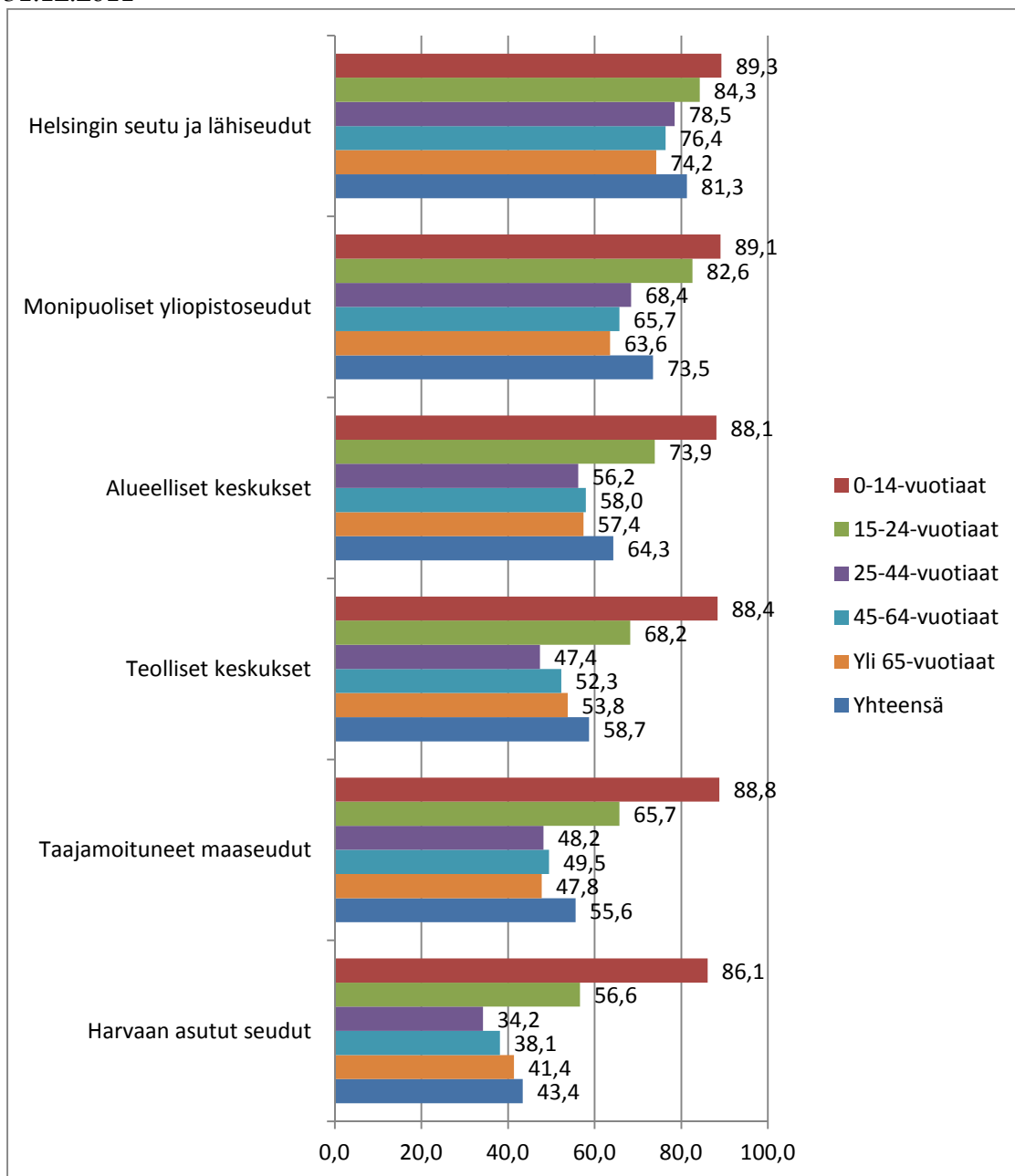
LIITE 5 Seutukunnassa syntyneiden määrä verrattuna seutukunnan nykyiseen (2011) asukaslukuun

LIITE 6 Seutukunnassa syntyneiden osuus seutukunnan koko väestöstä
31.12.2011

LIITE 7 Syntymäseutukunnassa asuvien osuus seutukunnassa syntyneistä
31.12.2011

LIITE 8 Selittävien muuttujien tunnusluvut

Muuttuja	Keskiarvo	Minimi	Maksimi
Ikä 0-14	0,167	0	1
Ikä 15-24	0,125	0	1
Ikä 25-44	0,254	0	1
Ikä 45-64	0,287	0	1
Ikä yli 65	0,167	0	1
Nainen	0,501	0	1
Ei peruskoulun jälkeistä koulutusta	0,455	0	1
Keskiasteen koulutus	0,321	0	1
Korkea-asteen koulutus	0,224	0	1
Ruotsinkielinen	0,054	0	1
Syntymämaa	0,041	0	1
Ollut työttömänä vuonna 2007	0,096	0	1
Opiskelija	0,076	0	1
Av(i)oliitossa	0,376	0	1
Vain alle 7-vuotiaita lapsia	0,098	0	1
7-18-vuotiaita lapsia	0,198	0	1
Omistaa asunnon	0,701	0	1

Muuttujat mitattu vuonna 2008, jollei toisin ilmoitettu.

LIITE 9 Mallin kertoimet

Muuttuja	Kohdealue					
	Helsingin seutu ja lähiseudut	Monipuoliset yliopistoseudut	Alueelliset keskukset	Teolliset keskukset	Taajamoituneet maaseudut	Harvaan asutut seudut
	Kerroin (keski- virhe)	Kerroin (keski- virhe)	Kerroin (keskivirhe)	Kerroin (keski- virhe)	Kerroin (keskivirhe)	Kerroin (keskivirhe)
Ikä 0-14	-0,7938*** (0,0270)	-0,6195*** (0,0233)	-0,6233*** (0,0261)	-0,6233*** (0,0425)	-0,6607*** (0,0261)	-0,6578*** (0,0378)
Ikä 25-44	-0,7510*** (0,0171)	-1,0235*** (0,0152)	-0,7986*** (0,0184)	-0,6501*** (0,0321)	-0,3767*** (0,0208)	-0,4794*** (0,0295)
Ikä 45-64	-2,0788*** (0,0251)	-2,0886*** (0,0214)	-1,7400*** (0,0238)	-1,4852*** (0,0396)	-1,3493*** (0,0247)	-0,9738*** (0,0324)
Ikä yli 65	-2,6819*** (0,0426)	-2,6758*** (0,0372)	-2,3846*** (0,0396)	-2,1380*** (0,0619)	-2,3549*** (0,0398)	-1,8367*** (0,0501)
Nainen	0,1068*** (0,0126)	0,0711*** (0,0108)	0,0697*** (0,0127)	0,0678*** (0,0214)	0,1091*** (0,0130)	0,0413** (0,0186)
Keskiaste	0,7657*** (0,0183)	1,0397*** (0,0157)	0,6811*** (0,0181)	0,3730*** (0,0292)	0,1782*** (0,0185)	0,2335*** (0,0254)
Korkea-aste	1,3391*** (0,0217)	1,3483*** (0,0199)	0,9568*** (0,0224)	0,4522*** (0,0370)	0,1162*** (0,0225)	0,1865*** (0,0315)
Ruotsinkieli	-0,1022*** (0,0310)	-0,3913*** (0,0302)	-1,0830*** (0,0491)	0,00217 (0,0499)	-0,0759** (0,0303)	-0,9603*** (0,0677)
Syntymämaa	0,3767*** (0,0221)	-0,2180*** (0,0247)	-0,2039*** (0,0290)	-0,0563 (0,0461)	-0,2910*** (0,0331)	-0,4520*** (0,0504)
Ollut työttömänä vuonna 2007	0,1425*** (0,0169)	0,2104*** (0,0144)	0,3666*** (0,0167)	0,5338*** (0,0279)	0,3979*** (0,0183)	0,6892*** (0,0239)
Opiskelija	0,0372** (0,0188)	0,4604*** (0,0147)	0,1947*** (0,0192)	0,0982*** (0,0344)	-0,3948*** (0,0253)	-0,3468*** (0,0358)
Av(i)oliitossa	-0,1303*** (0,0199)	-0,0670*** (0,0177)	-0,1143*** (0,0197)	-0,0960*** (0,0322)	-0,1272*** (0,0188)	-0,2593*** (0,0264)
Vain alle 7-vuotiaita lapsia	0,4556*** (0,0408)	0,6130*** (0,0351)	0,6541*** (0,0372)	0,8289*** (0,0612)	0,8939*** (0,0341)	0,8876*** (0,0513)
7-18-vuotiaita lapsia	-1,0550*** (0,0370)	-0,9038*** (0,0326)	-0,8053*** (0,0345)	-0,8024*** (0,0575)	-0,8327*** (0,0325)	-0,8430*** (0,0472)
Omistaa asunnon	-1,7212*** (0,0153)	-1,5626*** (0,0126)	-1,1675*** (0,0139)	-0,8605*** (0,0228)	-0,1504*** (0,0142)	-0,3269*** (0,0199)
Vakio	-4,0386*** (0,0205)	-3,8920*** (0,0179)	-4,1897*** (0,0209)	-5,3036*** (0,3494)	-4,5530*** (0,0229)	-5,2111*** (0,0319)
N	5 326 314					
Log likelihood	-772 965,5					
Malli chi2(90)	167 765,35 (p=0,000)					

Vertailuryhmänä yksilöt, jotka eivät ole muuttaneet ollenkaan. Havaintojen lukumäärä 5 326 314. */**/** = tilastollisesti merkitsevä 10/5/1 prosentin riskitasolla.

LIITE 10 Mallin riskisuhteet

Muuttuja	Kohdealue					
	Helsingin seutu ja lähiseudut	Monipuoliset yliopistoseudut	Alueelliset keskukset	Teolliset keskukset	Taajamoituneet maaseudut	Harvaan asutut seudut
	Riskisuhde (t-arvo)	Riskisuhde (t-arvo)	Riskisuhde (t-arvo)	Riskisuhde (t-arvo)	Riskisuhde (t-arvo)	Riskisuhde (t-arvo)
Ikä 0-14	0,4521*** (-29,43)	0,5382*** (-26,64)	0,5362*** (-23,84)	0,5362*** (-14,67)	0,5165*** (-25,35)	0,5180*** (-17,41)
Ikä 25-44	0,4719*** (-43,85)	0,3593*** (-67,44)	0,4500*** (-43,48)	0,5220*** (-20,25)	0,6861*** (-18,12)	0,6191*** (-16,24)
Ikä 45-64	0,1251*** (-82,88)	0,1239*** (-97,55)	0,1755*** (-73,06)	0,2265*** (-37,48)	0,2594*** (-54,71)	0,3776*** (-30,02)
Ikä yli 65	0,0684*** (-62,91)	0,0688*** (-71,98)	0,0921*** (-60,29)	0,1179*** (-34,57)	0,0949*** (-59,13)	0,1593*** (-36,68)
Nainen	1,1128*** (8,50)	1,0737*** (6,61)	1,0722*** (5,49)	1,0701*** (3,17)	1,1153*** (8,38)	1,0421** (2,22)
Keskiaste	2,1506*** (41,80)	2,8284*** (66,13)	1,9761*** (37,71)	1,4520*** (12,79)	1,1950*** (9,65)	1,2630*** (9,18)
Korkea-aste	3,8156*** (61,72)	3,851*** (67,69)	2,6033*** (42,72)	1,5718*** (12,22)	1,1232*** (5,17)	1,2050*** (5,92)
Ruotsinkieli	0,9029*** (-3,30)	0,6762*** (-12,96)	0,3386*** (-22,07)	1,0022 (0,04)	0,9270** (-2,50)	0,3828*** (-14,40)
Syntymämaa	1,4574*** (17,07)	0,8041*** (-8,82)	0,8155*** (-7,03)	0,9452 (-1,22)	0,7475*** (-8,80)	0,6364*** (-8,97)
Ollut työttömänä vuonna 2007	1,1532*** (8,45)	1,2342*** (14,57)	1,4428*** (21,89)	1,7053*** (19,10)	1,4888*** (21,69)	1,9921*** (28,82)
Opiskelija	1,0379** (1,98)	1,5847*** (31,42)	1,2149*** (10,13)	1,1032*** (2,86)	0,6738*** (-15,62)	0,7069*** (-9,70)
Av(i)oliitossa	0,8778*** (-6,54)	0,9352*** (-3,80)	0,8920*** (-5,80)	0,9085*** (-2,98)	0,8805*** (-6,78)	0,7716*** (-9,81)
Vain alle 7-vuotiaita lapsia	1,5772*** (11,18)	1,8460*** (17,45)	1,9233*** (17,58)	2,2909*** (13,55)	2,4447*** (26,20)	2,4294*** (17,31)
7-18-vuotiaita lapsia	0,3482*** (-28,52)	0,4050*** (-27,75)	0,4470*** (-23,32)	0,4482*** (-13,95)	0,4349*** (-25,66)	0,4304*** (-17,87)
Omistaa asunnon	0,1788*** (-112,70)	0,2096*** (-124,15)	0,3112*** (-84,12)	0,4229*** (-37,70)	0,8604*** (-15,62)	0,7211*** (-16,40)
Vakio	0,0176*** (-196,76)	0,0204*** (-217,12)	0,0152*** (-200,32)	0,0050*** (-151,81)	0,0105*** (-198,77)	0,0055*** (-163,19)
N	5 326 314					
Log likehood	-772 965,5					
Malli chi2(90)	167 765,35 (p=0,000)					

Vertailuryhmänä yksilöt, jotka eivät ole muuttaneet ollenkaan. Havaintojen lukumäärä 5 326 314. */**/** = tilastollisesti merkitsevä 10/5/1 prosentin riskitasolla.